

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Diplomová práce

**Srovnání regionů ČR z hlediska struktury
nezaměstnanosti**

**Autorka práce: Bc. Monika Doležalová
Vedoucí práce: Doc. RNDr. Bohumil Kába, CSc.**

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Monika Doležalová

Podnikání a administrativa

Název práce

Srovnání regionů ČR z hlediska struktury nezaměstnanosti

Název anglicky

Comparison of the CR regions with respect to the unemployment structure

Cíle práce

Průzkumová analýza vybraných ukazatelů nezaměstnanosti v regionech ČR. Identifikace a konstrukce modelů, vhodných pro analýzu a prognózování vývojových tendencí časových řad uvažovaných indikátorů. Mezuregionální srovnání dosažených výsledků.

Metodika

Techniky průzkumové a popisné analýzy jednorozměrných časových řad. Modelování a prognózování vývojových tendencí časových řad.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Trh práce, nezaměstnanost, míra nezaměstnanosti, druhy nezaměstnanosti, příčiny nezaměstnanosti, časové řady, trend, prognóza

Doporučené zdroje informací

1. BUCHTOVÁ, Božena, Josef ŠMAJS a Zdeněk BOLELOUCKÝ. Nezaměstnanost. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013, 187 s. ISBN 978-80-247-4282-3
10. Statistické ročenky ČR, ČSÚ, Praha
2. HALÁSKOVÁ, Renáta. Trh práce a politika zaměstnanosti. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, 2001, 93 s. ISBN 80-7042-595-4
3. KÁBA, B., SVATOŠOVÁ, L.: Statistika, PEF CZU, Praha 2008
4. KNOLL, Oto. Druhy nezaměstnanosti a příčiny jejich vzniku. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 1993, 17 s.
5. KOTÝNKOVÁ, Magdalena a Otakar NĚMEC. Lidské zdroje na trhu práce: vývoj a tendence v souvislosti se vstupem České republiky do EU. Vyd. 1. Praha: Professional, 2003, 199 s. ISBN 80-86419-48-7
6. MAREŠ, Petr. Nezaměstnanost jako sociální problém. Vyd. 2., dopl. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998, 172 s. ISBN 80-85850-60-5
7. SIROVÁTKA, Tomáš. Politika pracovního trhu. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995, 171 s., ISBN 80-210-1251-x
8. SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B.: Statistické metody II, PEF CZU, Praha 2009
9. ŠIMEK, Milan. Trh práce. Ostrava: Vysoká škola podnikání, 2005, 74 s. ISBN 80-86764-26-5

Předběžný termín obhajoby

2015/16 ZS – PEF

Vedoucí práce

doc. RNDr. Bohumil Kába, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 5. 11. 2014

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 02. 03. 2016

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Srovnání regionů ČR z hlediska struktury nezaměstnanosti" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob. Jsem si vědoma, že odevzdáním diplomové práce souhlasím s jejím zveřejněním dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby. Jsem si vědoma, že moje diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitní databázi a bude veřejně přístupná k nahlédnutí. Jsem si vědoma, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.“

V Praze dne 29.03.2016

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu práce doc. RNDr. Bohumilu Kábovi, CSc. za poskytnutí informací, konzultací, odborné vedení, cenné rady, vstřícnost a trpělivost při psaní této diplomové práce.

Srovnání regionů ČR z hlediska struktury nezaměstnanosti

Souhrn

Diplomová práce se zabývá porovnáním jednotlivých regionů z hlediska nezaměstnanosti. Tato práce je rozdělena do tří hlavních částí.

První část se věnuje problematice stanovení cíle práce, kterého by měla diplomová práce dosáhnout a popisu základních pracovních postupů neboli metod, které napomohly k dosažení určených cílů.

Druhá část práce je část teoretická, zabývající se definicí pojmu nezaměstnanosti, jejími složkami, příčinami, mírou nezaměstnanosti a částečně se dotýká i historie nezaměstnanosti. Dalšími pojmy, které tato sekce popisuje, je trh práce obecně, nabídka práce, poptávka po práci a regulace a nedokonalosti trhu práce. Dále je zde také stručně vymezena státní politika zaměstnanosti a politika zaměstnanosti EU.

Třetí část se nazývá Výsledky a hodnocení práce. Je zde uvedena charakteristika regionu, pozoruje vývoj nezaměstnanosti v jednotlivých krajích ČR a následně pomocí statistického programového systému SAS jejich extrapolaci předpovědi na tři roky dopředu. Časové řady obsahují data získaná na Českém statistickém úřadě od roku 2005 do roku 2014.

Klíčová slova: trh práce, nezaměstnanost, míra nezaměstnanosti, druhy nezaměstnanosti, příčiny nezaměstnanosti, časové řady, trend, prognóza

Comparison of the CR regions with respect to the unemployment structure

Summary

The diploma thesis deals with the comparison of individual regions in terms of unemployment. This work is divided into three main parts.

First part deals with the issue of goal setting work, which should be reached by this diploma thesis and with the description of the basic operating procedures or methods, that helped to achieve the designated goals.

Second part of the work is theoretical part, engaged in the definition of a term unemployment and its components, causes, unemployment rate and partly concerns the history of unemployment. Other terms that are described in this section are: labour market in general, labour supply, demand for work, regulation and deficiencies of labour market. Furthermore there is also briefly defined the state employment policy and EU employment policy.

The third part is called "Results and work evaluation". Here are stated characteristics of the region, observed the unemployment development in individual regions of the Czech Republic and subsequently using statistical software system SAS their extrapolative predictions three years ahead. Time series contains data obtained from the Czech Statistical Office from 2005 to 2014.

Keywords: labor market, unemployment, unemployment rate, types of unemployment, causes of unemployment, time series, trend and prognosis

OBSAH

1 ÚVOD	11
2 CÍL PRÁCE A METODIKA	13
2.1 Cíl práce.....	13
2.2 Metodika	13
2.2.1 Časové řady	13
2.2.2 Elementární charakteristiky časových řad	15
2.2.3 Složky časových řad	16
2.2.4 Modely časových řad	17
2.2.5 Volba vhodného modelu.....	19
2.2.6 Prezentace časových řad	21
2.2.7 Předpověď budoucího vývoje.....	22
3 TEORETICKÁ VÝCHODISKA	23
3.1 Trh práce	23
3.1.1 Práce.....	23
3.1.2 Trh práce.....	23
3.1.3 Segmentace pracovního trhu	24
3.1.4 Poptávka po práci.....	25
3.1.5 Nabídka práce.....	26
3.1.6 Rovnováha na trhu práce.....	27
3.1.7 Diskriminace na trhu práce	27
3.2 Nezaměstnanost.....	28
3.2.1 Vývoj nezaměstnanosti	30
3.2.2. Druhy nezaměstnanosti.....	31
3.2.3 Trvání a frekvence nezaměstnanosti	34
3.2.4 Důsledky nezaměstnanosti	35
3.2.5 Problém masové nezaměstnanosti	36
3.2.6 Rizikové skupiny obyvatel ohrožených nezaměstnaností	37
3.2.7 Metody zjišťování míry nezaměstnanosti	40
3.3 Státní politika zaměstnanosti a její cíle.....	43
3.3.1 Aktivní politika zaměstnanosti	44

3.3.2 Pasivní politika zaměstnanosti.....	45
3.4 Politika zaměstnanosti EU	46
4 VLASTNÍ ZPRACOVÁNÍ.....	47
4.1 Charakteristika regionů ČR	47
4.2 Vývoj jednotlivých ukazatelů v krajích ČR a vybrané elementární charakteristiky časových řad	50
4.2.1 Vývoj a vybrané elementární charakteristiky časových řad ukazatele podíl nezaměstnaných osob v %.....	50
4.2.2 Vývoj a vybrané elementární charakteristiky časových řad ukazatele podíl nezaměstnaných žen v %.....	53
4.2.3 Vývoj a elementární charakteristiky časových řad ukazatele podíl nezaměstnaných mužů v %.....	58
4.2.4 Vývoj a vybrané elementární charakteristiky časových řad ukazatele podíl nezaměstnaných mladých lidí v %	63
4.2.5 Vývoj a vybrané elementární charakteristiky časových řad ukazatele podíl dlouhodobě nezaměstnaných lidí v %.....	67
4.2.6 Vývoj a vybrané elementární charakteristiky časových řad ukazatele počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo	73
4.3 Modelování a prognózování vývojových tendencí časových řad uvažovaných ukazatelů nezaměstnanosti.....	77
4.3.1 Extrapoláční předpověď podílu nezaměstnaných osob celkem	77
4.3.2 Extrapoláční předpověď podílu nezaměstnaných žen	79
4.3.3 Extrapoláční předpověď podílu nezaměstnaných mužů	81
4.3.4 Extrapoláční předpověď podílu mladých nezaměstnaných osob.....	84
4.3.5 Extrapoláční předpověď podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob	85
5 ZÁVĚR.....	88
6 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	92
6.1 Knižní zdroje	92
6.2 Internetové zdroje.....	95
7 SEZNAM GRAFŮ, OBRÁZKŮ A TABULEK.....	97
8 PŘÍLOHY	99

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

APZ – aktivní politika zaměstnanosti

ČR – Česká republika

ČSÚ – Český statistický úřad

EU – Evropská unie

MAPE – mean absolute percentage error

NAIRU – míra nezaměstnanosti neurychlující inflaci

NRU – přirozená míra nezaměstnanosti

OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná

SAS – Statistický programový systém

ÚP – úřad práce

1 ÚVOD

Daná diplomová práce se zabývá srovnáním regionů v ČR z hlediska struktury nezaměstnanosti. Nezaměstnanost patří mezi celosvětové ekonomické problémy již od počátku civilizace. Nezaměstnanost je problém zejména v zemích, které jsou vyspělé. Každý stát se snaží držet míru nezaměstnanosti na co nejnižší úrovni, ale prozatím neexistuje žádné řešení, které by nezaměstnanost úplně odstranilo. Čím je nezaměstnanost nižší, tím je více lidí zaměstnaných (pracujících) a tím je i více nakupujících a investujících domácností a více finančních prostředků plyne zpět do ekonomiky (do podniků a ty odvádí daně).

V ČR se problematikou nezaměstnanosti zabývá zákon č. 435/2004 Sb., Zákon o zaměstnanosti.

Dle EUROSTATU se za nezaměstnané považují obyvatelé starší patnácti let a musí splnit všechny tři následující podmínky. První podmínkou je, že jsou bez práce a nemají žádný příjem, ať už jako zaměstnanec nebo jako osoba výdělečně činná. Další podmínkou je, že musí aktivně hledat zaměstnání a poslední podmínkou je, aby byli schopni nastoupit do zaměstnání okamžitě nebo alespoň do 14 dní.

Nezaměstnanost se podle příčiny jejího vzniku dělí na frikční, sezónní, strukturální a cyklickou. Podle dobrovolnosti se dělí na dobrovolnou a nedobrovolnou a podle časového hlediska se dělí na krátkodobou a dlouhodobou.

V ČR a všude ve světě se objevují skupiny lidí, tzv. „rizikové skupiny“, u kterých je nezaměstnanost pravděpodobnější. Patří do nich mladí lidé do třiceti let, ženy, zdravotně postižení občané, starší lidé, osoby bez kvalifikace a národnostní menšiny (např. romské etnikum).

Nezaměstnanost se dá měřit mnoha způsoby např. míra dlouhodobé nezaměstnanost, míra propuštěných z práce, míra zohledňující registrované pracovníky atd., avšak nejběžnější je obecná míra nezaměstnanosti a registrovaná míra

nezaměstnanosti. Od 1. 1. 2013 byl namísto ukazatele míry registrované nezaměstnanosti zaveden nový ukazatel nazvaný „Podíl nezaměstnaných osob“. Oproti zmíněnému zrušenému ukazateli nezaměstnanosti se liší v tom, že nový ukazatel vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 až 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku. Právě nový ukazatel byl použit jako základní ukazatel v kapitole č. 4.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

2.1 Cíl práce

Tato diplomová práce prozkoumává analýzy vybraných ukazatelů nezaměstnanosti v regionech ČR. Identifikace a konstrukce modelů, vhodných pro analýzu a prognózování vývojových tendencí časových řad uvažovaných indikátorů. Mezuregionální srovnání dosažených výsledků.

Dalším cílem bylo zkonstruovat a nalézt vhodné trendové modely a pomocí nich stanovit krátkodobou extrapolační předpověď, aby se zjistilo, kam se pravděpodobně bude nezaměstnanost obyvatel ČR v jednotlivých krajích ubírat v budoucnu.

2.2 Metodika

Pro vznik této diplomové práce bylo využito spekulativních poznatků z nastudované odborné literatury. K naplnění výše uvedených cílů diplomové práce byla k analýze použita data z Českého statistického úřadu, datové soubory mají charakter časových řad, které zaznamenávají vývoj nezaměstnanosti. Pro tříletou extrapolační předpověď byl využit software s názvem SAS, který vyhodnotil nejvhodnější trendové modely s nejnižší chybou MAPE.

2.2.1 Časové řady

Časové řady jsou číselné informace chronologicky seřazené od minulosti do přítomnosti podle určitého časového období. Délka období záleží na zkoumaném jevu a nejčastěji bývá měsíční, čtvrtletní nebo roční. Časově řady zkoumají dynamiku vybraných jevů v určitém čase. V přítomnosti napomáhají určit analýzu příčin jevů, které nastaly v minulosti a napomáhají předpovídat jejich budoucí vývoj.

Časové řady lze členit do několika různých hledisek a mezi základní patří členění podle charakteru a periodicity.

✓ Podle charakteru ukazatele se člení na:

- a) **Okamžikové** – představují hodnoty ukazatelů, které se vztahují k určitému okamžiku nebo datu. Tyto hodnoty se zpravidla nesčítají (výsledek by pak postrádal logický smysl), ale používají se ke zjištění průměrné hodnoty, pokud jsou od sebe okamžiky stejně vzdálené.
- b) **Intervalové** – velikost této řady závisí na tom, kolik věcí, událostí a případů vzniklo nebo zaniklo za sledovaný časový úsek. Průměrná hodnota se vypočte dle prostého aritmetického průměru. Ze základních intervalových řad lze vytvořit odvozené časové řady. Mezi odvozené intervalové řady patří:
 - *kumulativní časové řady* – postupné sčítání hodnot od prvního časového úseku do posledního.
 - *řady klouzavých úhrnů* – sleduje určitý počet úseků a vždy když se přičte nový, odečte se poslední.
 - *řady klouzavých průměrů* – sleduje průměr stejného počtu úseků.

✓ Podle periodicity ukazatele se člení na:

- a) **Krátkodobé** – jedná se o časový úsek, který je kratší než jeden rok, např.: denní, měsíční, kvartální atd.
- b) **Dlouhodobé** – vyjadřuje časový úsek delší než jeden rok včetně daného roku.

✓ Podle druhu sledovaných ukazatelů:

- a) **Primární** – absolutní hodnoty ukazatelů nejsou upraveny, jsou v základním tvaru.
- b) **Sekundární** – jsou časové řady odvozených charakteristik. Tyto odvozené charakteristiky vznikají např. součtem primárních hodnot.

✓ Podle způsobu vyjádření údajů:

- a) **Naturálních ukazatelů** – časové řady jsou vyjádřeny v jiných jednotkách (v naturálních) než peněžích
- b) **Peněžních ukazatelů** – jak již z názvu vyplývá, jsou vyjádřeny v peněžních jednotkách.

V této diplomové práci se pracuje s hodnotami původními, neupravenými a s hodnotami odvozenými, které jsou vypočtené z původních hodnot.

2.2.2 Elementární charakteristiky časových řad

Jedním z nejdůležitějších posláních statistické analýzy je zkoumání působení různých sil sledovaných údajů (hodnot) v oblasti nezaměstnanosti v závislosti na čase. Sledováním základních statistických hodnot lze získat určitou představu o charakteru procesu. Dlouhodobá tendence časové řady se může vyzorovat pomocí vizuálních rozborů respektive grafů. Tato vizuální analýza patří mezi základní metody analýzy, ale nedá se využít k poznání hlubších souvislostí.

K elementárním charakteristikám lze zařadit diference různého řádu, průměrné tempo růstu a průměry hodnot. V této diplomové práci byly použity nejběžnější absolutní a relativní charakteristiky:

- *První absolutní diference* = absolutní přírůstek hodnoty sledovaného ukazatele, který je změřen v určitém období oproti tomu předcházejícímu období. Jedná se tedy o rozdíl dvou po sobě jdoucích hodnot uvedených v základní časové řadě za dvě časová období.
$$\Delta_t^1 = y_t - y_{t-1}, \quad t = 2, 3, \dots, n$$

- *Druhá absolutní diference* = zachycuje buď absolutní zrychlení, nebo zpomalení vývoje v ujištěné časové řadě. Vypočte se tedy rozdílem dvou sousedních hodnot z první absolutní diference podle vzorce uvedeného níže:

$$\Delta_t^2 = \Delta_t^1 - \Delta_{t-1}^1 = (y_{t+2} - y_{t+1}) - (y_{t+1} - y_t), \quad t = 3, 4, \dots, n$$

- *Koeficient růstu* = patří mezi relativní ukazatele a udává, jakou postupnou rychlostí se mění v časové řadě hodnoty zkoumaného ukazatele nezaměstnanosti. Pokud se tento index růstu vyjádří v procentech, pak se nazývá tempem růstu.

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}}, \quad t = 2, 3, \dots, n$$

- *Tempo přírůstku* = dostaneme porovnáním absolutních přírůstků s danou hodnotou v časové řadě, podle vzorce uvedeného níže.

$$r_t = \frac{\Delta_t^1}{y_{t-1}} = \frac{y_t - y_{t-1}}{y_{t-1}}$$

- *Bazický index* = pomocí nich lze lépe charakterizovat vývojové trendy a lze je porovnávat s jinými časovými řadami. Jeho vzorec je uveden níže.

$$BI = \frac{y_t}{y_0}$$

2.2.3 Složky časových řad

Nejčastěji se při analýze časových řad vychází z předpokladu, že se daná časová řada, která uvádí určitý vývoj, mění v závislosti na čase a obsahuje tři složky:

- Trendovou složku** – vyjadřuje změny v chování časové řady z hlediska dlouhého období a udává směr dlouhodobého vývoje analyzovaného ukazatele v čase. Směr vývoje trendu může růst, klesat nebo stagnovat a modeluje se pomocí trendových křivek.
- Periodické kolísání** – je důsledkem působení pravidelně se opakujících činitelů na sledovaný jev. Podle délky periody se rozlišují na:
 - *cyklické kolísání* – je charakteristické tím, že se výkyvy ukazatelů časové řady pravidelně opakují za období delší než je jeden rok a mají různou délku a amplitudu. Cykly mohou být v ekonomických časových řadách zapříčiněny jak ekonomickými, tak neekonomickými faktory.
 - *Sezónní kolísání* – je charakteristické kolísáním okolo trendu v rámci jednoho kalendářního roku. Opakují se každý rok ve stejných obdobích (roční perioda). Vznikají nejčastěji v důsledku střídání ročních období nebo vlivem určitých zvyků (dovolená, svátky, atd.).
 - *Krátkodobé kolísání* – pravidelně se opakující výkyvy ukazatelů časové řady za období kratší než jeden rok.

- c) **Náhodné kolísání** – je zapříčiněno působením faktorů, které mají náhodný, nepředvídatelný a nepravidelný charakter. Výkyvy časové řady nelze předvídat.

Trendová a periodická složka patří mezi systematické složky, kdežto náhodná složka nikoliv. Pomocí modelu uvedeného níže lze vyjádřit proces utváření daného ukazatele v čase.

$$Y_t = T_t + P_t + \varepsilon_t$$

Časová řada, která obsahuje všechny tři složky (trendovou složku, periodickou složku a náhodnou složku) se nazývá periodická. Pokud ale model postrádá periodickou složku, jedná se o neperiodický druh časové řady. O stacionární řadu se jedná v případě, že je trendová složka konstantní (neměnná). Jedná-li se o neperiodickou řadu, je důležité nalézt trend jejího vývoje pomocí vyrovnávání časových řad (tzv. očištění řady od periodického a náhodného kolísání). To může být buď mechanické (použitím klouzavých průměrů) nebo analytické (pomocí regresní analýzy).

2.2.4 Modely časových řad

Cílem analýzy časové řady je většinou sestavení vhodného modelu. Základním, nejdůležitějším a nejpoužívanějším konceptem pro modelování časových řad je jednorozměrný model. K řešení tohoto modelu se přistupuje pomocí klasického modelu a pomocí Box-Jenkinsovy metodologie, při jejíž konstrukci modelu časové řady se za základní prvek považuje reziduální složka. Nejpoužívanější modely této metodologie jsou model klouzavých součtů, autoregresní model a dále smíšený model. Dále existují také vícerozměrné modely, kde je ukazatel závislý jak na čase, tak i na souvisejících ukazatelích.

Klasický model popisuje formy časového pohybu, ale nezkoumá věcné příčiny, které na časovou řadu působí. Časové řady vycházejí z dekompozice na čtyři složky a to na trendovou „ T_t “, sezónní „ S_t “, cyklickou „ C_t “ a náhodnou „ ε_t “. Tvar rozkladů může mít dva typy a to aditivní, který všechny výše uvedené čtyři složky sčítá a multiplikativní, kde je

sčítání nahrazeno násobením. Rozlišení těchto dvou modelů v praxi není vůbec jednoduché. Aditivní model se použije tehdy, pokud má periodické kolísání relativně stálý rozkmit. Multiplikativní model se použije v případě, že je velikost kolísání úměrná úrovni trendu.

Klasické modely trendu se vyznačují nevelkým okruhem trendových funkcí a měly by být z matematického hlediska jednoduché, jinými slovy, aby měly malý počet členů v rovnici, spojitost, linearitu v parametrech minimální možné mocniny argumentů, minimální počet extrémů a inflexních bodů. Nejčastěji používané jsou:

- lineární	$T_t = a + b \cdot t$
- kvadratická	$T_t = a + b \cdot t + c \cdot t^2$
- logaritmická	$T_t = a + b \cdot \log t$
- exponenciální	$T_t = a \cdot b^t$
- mocninná	$T_t = a \cdot t^b$
- odmocninná	$T_T = a + b \cdot \sqrt{t}$
- kombinovaná	$T_T = a + b \cdot t + c \cdot \sqrt{t}$
- logistická	$T_t = \frac{k}{1 + e^{a+bt}}$

Klasickým trendovým modelům se velice podobají adaptivní modely s tím rozdílem, že adaptivní modely nepředpokládají stabilitu tvaru trendové funkce a stabilitu strukturálních parametrů v čase a v neposlední řadě ani spojitost trendové funkce. Pro adaptivní prognostické modely je charakteristické, že jednotlivým hodnotám časové řady přiřazují nestejné váhy. Nejnovější hodnoty mají největší váhu, čím více se hodnoty prohlubují do minulosti a současným hodnotám jsou vzdálenější, tím více jsou těmto hodnotám postupně přiřazovány exponenciálně klesající váhy.

Vzhledem k relativně rozkolísanému a nepravidelnému průběhu časových řad ukazatelů nezaměstnanosti, které byly předmětem zkoumání dané diplomové práce, byly při zpracování využity zejména adaptivní modely časových řad. Jednalo se o Brownův model jednoduchého exponenciálního vyrovnávání, který je identifikován jednou, tzv. úrovníovou vyrovnávací konstantou α . Tato konstanta může nabývat hodnot z intervalu (0;1) a určuje se metodou pokusů a omylů.

Dále byly využity následující typy adaptivních modelů:

- ✓ *Brownův model dvojitého exponenciálního vyrovnávání* – ten je charakterizován rovněž jednou vyrovnávací konstantou α , která je využita jak k modelování úrovně časových řad, tak k modelování lokálních lineárních trendů.
- ✓ *Holtův model exponenciálního vyrovnávání* – uvedený model je charakterizován úrovnovou vyrovnávací konstantou α a trendovou vyrovnávací konstantou β . Tento model se uplatnil u časových řad s výraznějším lokálním lineárním trendem.
- ✓ *Model exponenciálního vyrovnávání s tlumeným trendem* – daný model je charakterizován třemi vyrovnávacími konstantami (úrovnovou konstantou α , trendovou konstantou β a tlumící konstantou ϕ). Všechny tyto konstanty nabývají hodnot s intervalem (0;1) a programovým systémem SAS, který byl v dané práci využit, byly identifikovány automaticky využitím algoritmu metody pokusů a omylů.

Kromě těchto adaptivních modelů byl v této práci pro konstrukci krátkodobých extrapoláčních předpovědí analyzovaných časových řad zkoumaných ukazatelů nezaměstnanosti velmi často využit *model náhodné procházky s posunem*. Tento model se uplatnil v těch situacích, kdy první diference analyzovaných časových řad měly charakter posloupnosti nezávislých náhodných veličin s nenulovou střední hodnotou.

2.2.5 Volba vhodného modelu

Velice důležitý moment při sestavování matematicko-statistického modelu je odhad strukturálních parametrů, ale nesmí se zapomenout, že se daná procedura odhadu také týká stochastické struktury modelu, které mohou být nazývány „míra shody“, tzn. rozhodnout se na základě různých kritérií pro konkrétní typ trendové funkce. Tyto procedury charakterizují, nakolik jsou zjištěné hodnoty v modelu v souladu s teoretickými údaji. K systematickému popisu stupně shody modelu se zjištěnými údaji se používá ukazatel nazývaný index determinace I^2 .

Vzorec indexu determinace je:
$$I^2 = 1 - \frac{\sum_{t=1}^n (y_t - y'_t)^2}{\sum_{t=1}^n (y_t - \bar{y})^2},$$

kde \bar{y} je aritmetický průměr zjištěných hodnot a I^2 index determinace, který splňuje relaci $0 \leq I^2 \leq 1$. Čím více se hodnota I^2 přibližuje hodnotě 1, tím lépe se dá popsat zkoumaný jev. Taková funkce nejlépe charakterizuje vývoj zkoumaného jevu v minulosti, který doopravdy nastal a tím se může předpokládat, že bude podobným způsobem charakterizovat skutečnost, která nastane v budoucnu. Naopak, čím více se blíží index determinace 0, tím vzniká stále menší soulad modelu a časové řady.

Krom indexu determinace se často využívá index korelace $I = \sqrt{I^2}$. Pro tento index stejně jako pro index determinace, platí, že čím více se vypočtená hodnota blíží jedné, tím lépe model vysvětluje zákonitosti vývoje dané řady. Index korelace je v moderní statistické metodologii méně používán, protože může dojít k tzv. přeparametrizování modelu tím, že se zvolí model zbytečně komplikovaný, který zaznamenává nejen trend, ale také náhodné výkyvy, jež by měly být odfiltrovány.

Pro výběr vhodné trendové funkce se v současné době využívají softwarové statistické programy SAS, SPSS, STATISTICA, STATGRAPHIC a další.

Tyto systémy využívají následující míry kvality modelu:

- střední chyba odhadu ME (Mean Error)
$$ME = \frac{\sum (y_t - y'_t)}{n}$$
- střední čtvercová chyba MSE (Mean Squared Error)
$$MSE = \sum_t \frac{(y_t - y'_t)^2}{n - k}$$
- střední absolutní chyba MAE (Mean Absolute Error)
$$MAE = \frac{1}{2} \sum_t |y_t - y'_t|$$
- střední procentní chyba MPE (Mean Percent Error)
$$MPE = \frac{100}{n} \sum_t \left(\frac{y_t - y'_t}{y_t} \right)$$
- střední absolutní procentní chyba MAPE (Mean Absolute Percent Error)
$$MAPE = \frac{100}{n} \sum_t \left| \frac{y_t - y'_t}{y_t} \right|.$$

Je třeba si uvědomit, že žádný z výše uvedených ukazatelů nemá univerzální charakter, ale podává informace o kvalitě modelu. Nejčastěji se používá střední absolutní procentní chyba odhadu MAPE, která byla použita i v této diplomové práci pro zjištění kvality daného modelu. Obecně se však dává přednost modelu s nejnižšími hodnotami MAPE, které byly vypočteny po zadání do systému SAS. Pro vybraného ukazatele nejsou ve statistické metodologii uvedené hranice, které by uváděly přijatelnost a kvalitu zkonstruovaného modelu. V praxi se ale využívají orientační hranice. Za velmi kvalitní modely jsou v praxi považovány modely s hodnotou MAPE pod 5%. Dostačující modely jsou modely s hodnotou MAPE v rozmezí 5 – 10% a rozmezí hodnot MAPE 10 – 15% signalizují, že výsledky předpovědí jsou pouze orientační.

2.2.6 Prezentace časových řad

K prezentaci časových řad se velice často používá graf. V něm se nejčastěji znázorňují původní hodnoty dané časové řady, nebo časové řady, které vznikají kumulováním jednotlivých hodnot. Grafické znázornění časové řady může dopomoci k rychlejšímu vyniknutí charakteristických vlastností a rysů daného sledovaného ukazatele. V současné době se grafická analýza časových řad provádí na počítačích pomocí vhodného statistického programu, který má ve své standardní nabídce zabudované algoritmy těchto analýz. Odborníci doporučují programy jako např.: SPSS, STATISTICA, S+ apod.

Pro zobrazení časových řad se nejčastěji používají níže uvedené typy grafů:

- *Spojnicový* – dá se v něm zobrazit více zkoumaných ukazatelů a vzájemné poměry. Jeho principem je zakreslení jednotlivých hodnot časové řady do současných os, na kterých je znázorněna stupnice hodnot. Na vertikální ose jsou hodnoty daného ukazatele časové řady a na horizontální je zaznamenána časová proměnná.
- *Krabičkový* – obsahuje souhrn vlastností zkoumané časové řady, které se v jiných grafech nemusí tolik vyjímat.
- *Graf sezónních hodnot* – tento graf se aplikuje při analýze sezónních časových řad. Vyobrazuje hodnoty časové řady dle jednotlivých sezón. Horizontální čáry zaznamenávají průměrnou úroveň hodnot v sezónách za všechny roky a vertikální čáry představují odchylky skutečných hodnot od průměru.

2.2.7 Předpověď budoucího vývoje

Kromě toho, že analýza časových řad slouží k popisu vývoje daného ukazatele v minulosti, je také používána k prognóze vývoje ukazatele do budoucna. Podstatou prognózování je metoda extrapolace, která určí základní trend sledovaného ukazatele za zvolené časové období, tedy důkladně studuje historii vybraného ukazatele až do přítomnosti a poté přenesse nastudované poznatky do budoucnosti a určí extrapolovaný trend.

Existují klasické a adaptivní modely trendu. Klasické modely jsou teoreticky a výpočetně jednoduché, dají se podle nich dobře interpretovat dosažené výsledky a k prognóze stačí pouze informace o minulém vývoji, ale neberou v potaz změny vnějších podmínek působících na časovou řadu. Má se za to, že vnější podmínky zůstávají stále stabilní, ale v reálném životě je to nemyslitelné, proto se toto stává nejčastější příčinou selhání těchto modelů. Adaptivní modely, na rozdíl od klasických modelů trendu, nepředpokládají stabilitu strukturálních parametrů v čase, spojitost trendové funkce, ani stabilitu analytického tvaru trendové funkce.

3 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

3.1 Trh práce

3.1.1 Práce

Práce se považuje za určitý druh materiální nebo duševní činnosti, kterou vytváří člověk. Tato činnost je v tržní ekonomice nezbytně nutná k vyprodukování výrobků a služeb. Osoby, které chtějí pracovat nebo již pracují, patří do skupiny ekonomicky aktivních obyvatel a vytváří pracovní sílu. Naopak pracovní sílu nevytváří nepracující studenti, důchodci, ženy v domácnosti a nezaměstnaní, kteří aktivně nehledají zaměstnání. (Šimek, 2005, s. 6)

Práce patří mezi 3 základní výrobní faktory (půda, práce a kapitál), potřebné k tvorbě tržní produkce.

Práce není pouze prostředek k výrobě statků a výkonu služeb, ale dopomáhá člověku k seberealizaci, společenské užitečnosti, dává mu možnost potkávat se s jinými lidmi, vést rozhovory, může získat nové schopnosti, odborné znalosti a dovednosti, čímž si rozvíjí svou osobní identitu. Lidé v práci také odvádí přebytečnou duševní a tělesnou energii. (Buchtová, 2013, s. 49)

3.1.2 Trh práce

Trh práce je místem, kde na jedné straně vystupuje zaměstnanec a na druhé straně zaměstnavatel. Tyto dvě strany se zde navzájem najdou a dohodnou se na pracovní smlouvě. (Šimek, 2005, s. 6)

Jak již bylo řečeno výše, na trhu práce se střetává nabídka práce, kterou tvoří domácnosti (uchazeči o zaměstnání) s poptávkou po práci, kterou reprezentují firmy (OSVČ, podniky a stát). V ČR trh práce prošel v roce 1990 rychlými změnami, spojenými s dlouhodobými restrukturalizačními tendencemi a s cyklickými obtížemi vyrovnávání nabídek a poptávek po práci, jež se vyskytují na trhu. To vedlo k rapidnímu poklesu zaměstnanosti a od té doby až do roku 2002 došlo k mírnému zvýšení v letech 1994 až 1996. (Kotýnková, 2003, s. 87)

Trh práce se může rozdělit na vnitřní a vnější. O vnitřní trh práce jde v případě, kdy se střetává poptávka ze strany firem a nabídka práce stávajících zaměstnanců firmy. Na vnějším trhu práce se pak jedná o poptávku po práci firem a nabídku jednotlivců, kteří jsou schopni v brzké době nastoupit do zaměstnání. (Mareš, 1998, s. 53 - 55)

Dále se tento trh dělí na primární a sekundární. Trh práce primárního sektoru je trh s „dobrymi“ pracovními místy, která se odlišují vysokou odměnou za práci, dobrými vyhlídkami na budoucí kariéru a relativně dlouhodobou pracovní jistotou. Trh práce sekundárního sektoru se vyznačuje „špatnými“ pracovními podmínkami, kde je nízká odměna za práci a minimální pracovní jistota. (Mareš, 1998, s. 47, 48)

Na trhu práce je velice důležitá cena práce (mzda, plat). Plat dostávají zaměstnanci ve státní sféře a mzdu ti ostatní.

3.1.3 Segmentace pracovního trhu

Pracovní trh není chápán jako homogenní uzavřený systém, který reguluje nabídka a poptávka po práci, ale je to trh segmentovaný. Tento pojem (segmentace) odděluje určité skupiny prací či sektorů pracovního trhu.

Zdrojem segmentace jsou požadavky na pracovní místa a požadavky pracovníků. Vznik segmentů pracovního trhu je ovlivněn heterogenitou technologických

a ekonomických podmínek práce, heterogenitou pracovníků, sociálními strukturami, institucemi, normami a zvyky.

Důsledky segmentace daného trhu jsou pro jeho fungování a pružnost nepříznivé a patří mezi ně malá mobilita mezi segmenty, rozdíly v přístupu k zaměstnání a mzdě, různé zacházení se srovnatelnými typy pracovníků a rozdílné úrovně rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou práce. (Sirovátka, 1995, s. 24, 28, 29)

3.1.4 Poptávka po práci

Poptávku po práci lze definovat jako poptávání jednotlivých, různě velikých firem po pracovnících. Při hledání pracovní síly musí firma stanovit peněžní odměnu, pracovní dobu, zaměstnanecké odměny, pracovní prostředí atd. (Halásková, 2001, s. 7)

Poptávka po práci je tzv. „odvozenou poptávkou“, která je závislá na poptávce spotřebitelů po konečných statcích, které prostřednictvím práce vznikají, a které závisí na mantinelech, s nimiž firma pracuje. Závisí tedy na tom, v jaké pozici se firma na trhu nachází, jaké technologie využívá a také na cílech podniku. (Jírová, 1999, str. 9)

Množství najímané práce závisí na tom, jak velký dodatečný produkt jí daná práce přinese, tzv. na velikosti mezního produktu práce a také na ceně práce neboli mzdové sazbě. Hlavním východiskem pro odvození poptávky je vývoj mezního produktu práce. (Brožová, 2012, s. 89)

Podnik může zvyšovat nebo snižovat poptávku po práci až do doby, kdy se příjem z mezního produktu práce vyrovná mzdové sazbě. Poptávková křivka pak může být totožná s křivkou příjmu mezního produktu. (Halásková, 2001, s. 7)

Mezi hlavní determinanty poptávky patří cena práce, která je charakterizována mzdovou sazbou, poptávka po produkci a cena produkce vytvořené pomocí práce. Dalšími důležitými činiteli jsou produktivita práce, která je závislá na kvalitě vstupů práce,

množství a kvalitě výrobních faktorů, a na úrovni a použití technologických a technických znalostí. Dále mezi hlavní determinanty patří ceny vstupů ostatních faktorů (půda a kapitál), očekávané tržby v budoucnu a disponibilní přebytečná pracovní síla. (Jírová, 1999, s. 9)

3.1.5 Nabídka práce

Nabídka práce plyne ze strany jednotlivých lidí, kteří na trhu práce nabízejí své znalosti, dovednosti, kvalifikaci, zkušenosti atd. Může se tedy jednat o počet pracovníků, které má ekonomika k dispozici, nebo počet odpracovaných hodin při výdělečné činnosti v továrnách, ve firmách, v neziskových organizacích a v ostatních podnicích. (Halásková, 2001, s. 5, 6)

Nabídka práce podmiňuje jak životní úroveň jedince, tak bohatství společnosti jako celku. Než spotřebitel práci nabídne na trh, musí si zvolit a porovnat užitek z volného času a užitek, který má z výrobků a služeb, jež nelze koupit za mzdu či plat, získaný obětováním volného času a nabídnutím většího množství práce.

Nabídka pracovních sil bude tedy záviset na tom, jak vysoká je mzdová sazba a na mezní újmě z práce, jež je spojena s obětováním volného času. V případě, že mzdová sazba poroste, strana nabídky bude mít vyšší důchod a pořídí si více služeb a statků. Na druhou stranu v tomto případě dochází k omezení nabídky práce. Zvýšením reálného důchodu se volba spotřebitele změní ve prospěch volného času (za předpokladu, že ceny služeb a výrobků zůstanou stejné). (Jírová, 1999, s. 8)

Snížením nebo zvýšením mzdové sazby vznikají dva efekty: důchodový efekt a substituční efekt. Substituční efekt vede člověka k většímu pracovnímu nasazení a s tím souvisejícím snížením volného času. V případě zvýšení mzdové sazby se zvýší zároveň i cena volného času. Tomuto efektu se někdy také říká negativní, protože zvyšuje nabídku práce.

Důchodový efekt se týká změny nabízených hodin, která vyplývá ze změny reálného důchodu. Zvýšením mzdové sazby se zvýší důchod a ten zvýší spotřebu veškerých statků i volného času. Tento efekt je pozitivní, protože zvyšuje spotřebu volného času a bude tedy nabízet méně pracovních hodin. (Brožová, 2012, s. 25)

Mezi hlavní determinanty nabídky práce patří úroveň reálné mzdy, majetek jedince, příjmy získávané mimo pracovní poměr, demografický vývoj obyvatel, míra jejich ekonomické aktivity, úroková míra a společenské tradice. (Halásková, 2001, s. 6, 7)

3.1.6 Rovnováha na trhu práce

Rovnováha na trhu práce vzniká v případě, kdy je mzda při určitém množství práce rovnovážná. V grafickém znázornění se nachází v bodě, kde se protnou křivky poptávky po práci a nabídky práce. Nabídka i poptávka reagují na cenu dané práce. Vztah mezi výší mezd a nabídkou práce je dá se říci pozitivním. Naopak negativní vztah nastává mezi výší mezd a poptávkou.

Za předpokladu dokonalé pružnosti trhu práce a vzniku nerovností mezi celkovou nabídkou a poptávkou po práci, by se mělo dojít k navrácení rovnováhy pohybem mezd nahoru či dolů. Při výše zmíněném předpokladu by se musela vyloučit existence nezaměstnanosti. (Halásková, 2001, s. 8)

3.1.7 Diskriminace na trhu práce

Mezi některými skupinami obyvatel bývají velké rozdíly ve výdělcích. Tyto rozdíly většinou vznikají kvůli rozdílnému dosaženému vzdělání, pracovních zkušenostech atd., což nelze nazývat diskriminací. Diskriminace nastává v případě, že rozdíly v přístupu na trh práce nebo ve vyplacených mzdách jsou původem osobních charakteristik (rasová příslušnost, náboženství, věk, pohlaví, atd.) (Šimek, 2005, str. 24)

Na trhu práce existují dva základní přístupy k diskriminaci a těmi jsou mzdová diskriminace a segregace v zaměstnání. Obecně lze však říci, že příčin diskriminace je mnoho. Mezi nejdůležitější patří osobní předsudky, statistická diskriminace, monopolní síla, vytlačování, duální trh práce a využití monopolní síly.

Diskriminace se často měří na trhu práce porovnáním průměrných mezd určitých skupin pracovníků, např. ženy vydělávají na stejných pozicích méně než muži, průměrná mzda zaměstnance tmavé pleti je nižší než mzda pracovníka pleti bílé, a podobně. Výše zmíněné měření se však setkává s určitými problémy, protože i za předpokladu nediskriminačního trhu práce, budou mít různí obyvatelé rozdílnou výši mezd. Zkoumání příjmů nepřináší tedy jednoznačný závěr, že se diskriminace na trhu práce objevuje. Tyto rozdíly dokazují pouze, fakt, že se na trhu práce vyskytují rozdíly v lidském kapitálu. (Šimek, 2005, s. 25,26)

Zákonodárci usilují o eliminaci nejhorších diskriminačních praktik a snaží se prosazovat, aby lidé měli za stejnou práci stejnou mzdu, snaží se odstranit rozdílné tabulky pro muže a pro ženy. Dále prosazují, aby se zaměstnavatel neohlížel na věk, pohlaví, rasu, náboženské vyznání a politickou příslušnost. Bohužel i přes tyto snahy diskriminační postoje některých zaměstnavatelů stále existují a vylučují ženy a menšinové skupiny z lukrativních pracovních míst. (Šimek, 2005, s. 26,27)

3.2 Nezaměstnanost

V tržní ekonomice je nezaměstnanost obvyklý stav, kdy část pracujících lidí nemá zaměstnání, které by jim vyhovovalo, a tudíž jsou nezaměstnaní. Každý normální člověk, který má zaměstnání, se tohoto pojmu obává, protože by ztratil svůj blahobyť, životní úroveň, jistotu atd. V ekonomice je tento pojem vážným symptomem narušení ekonomické rovnováhy. Krom ekonomických ztrát působí stav nezaměstnanosti i problémy sociální, psychologické a politické. (Brožová, 2012, s. 227)

Nezaměstnanost patří výlučně mezi makroekonomické problémy, protože ji není možné globálně ovlivnit. Dnes ji sleduje každá z vlád ve vyspělých zemích, protože může vést k vážným důsledkům pro sociální a politickou stabilitu. (Jírová, 1999, s. 17)

Nezaměstnanost je fenomén, ke kterému lze přistupovat z různých hledisek. Prvním hlediskem je řízení a organizování zaměstnávání lidí v zemi. Za druhé hledisko se může považovat odraz nepersonálních tržních sil, kterými je lidský faktor ovládán. Dalším hlediskem může být důsledek určitých dispozic, postojů a schopností jedinců. Žádné z výše uvedených hledisek však neumožňuje pochopit problém nezaměstnanosti a najít přijatelné řešení, neboť pojem nezaměstnanost je nejspíše důsledkem toho všeho. K řešení nezaměstnanosti je zapotřebí mít celou řadu potřebných dat (informací), jako např.: koho se týká, kde se vyskytuje, doba jejího trvání, její míra atd. (Krebs, 1997, s. 274, 275)

Dle EUROSTATU se za nezaměstnaného považuje osoba starší 15 let (včetně), která splňuje ve sledovaném období následující podmínky.

- ✓ Osoby, které byly bez práce, tedy nebyly v žádném placeném zaměstnání a ani nebyly sebezaměstnaní.
- ✓ Osoby, které aktivně hledaly práci, tzv. zaregistrovaly se na úřadu práce, či u soukromé zprostředkovatelny práce. Dále hledání práce pomocí inzerce, přímo v podniku, založení svého vlastního podniku, podání žádosti o pracovní povolení, licence, atd.
- ✓ Osoby byly připraveny buď okamžitě, nebo do 14 dnů k nástupu do pracovního procesu.

V případě nesplnění alespoň jednoho z výše uvedených bodů jsou takové osoby zařazeny buď do skupiny zaměstnaných, nebo do skupiny ekonomicky neaktivních lidí. (Brčák, 2010, str. 189)

3.2.1 Vývoj nezaměstnanosti

Není snadné určit, kdy historie nezaměstnanosti začíná. Někteří autoři tvrdí, že o nezaměstnanosti se může hovořit až v případě, kdy náleží za práci odměna, tzv. placená zaměstnání a je zde také nějaký pracovní vztah. V případě, že zde takový vztah neexistuje, nejsou nepracující osoby považovány za nezaměstnané, ale za chudé (středověk). Podobně tomu bylo i v době otrokářské společnosti a za dob feudální společnosti, kdy byli otroci a nevolníci k práci nuceni.

Klíčovým problémem byla průmyslová revoluce, která způsobila, že byl příjem získáván pouze na trhu práce a současně vedla k nárůstu významu a odměňování práce.

Nezaměstnanost a sociální důsledek nezaměstnanosti se poprvé staly hlavními sociálními problémy až na přelomu 19. a 20. století, kdy téma nezaměstnanosti bylo předmětem politických a veřejných debat, ale nepatřilo ještě k tržní ekonomice.

Počátkem 20. let bylo Československo postiženo odbytovou krizí, která byla s nezaměstnaností spojená, protože se týkala průmyslu, ale nastalá situace se vyvíjela relativně příznivě až do 30. let, kdy krize zasáhla plnou silou. Velice rychle vzrůstala nezaměstnanost (1929 cca 50 tis. nezaměstnaných a v roce 1933 vzrostla až na zhruba 700 tisíc nezaměstnaných). Tento úkaz ale nebyl jediný, protože klesala i výše mezd. Nezaměstnanost v těchto letech znamenala velký pokles životní úrovně.

V letech 1948 – 1966 se ve většině vyspělých zemí dařilo udržovat plnou zaměstnanost. Od 60. let do 80. let se nezaměstnanost opět objevila a začala pomalu stoupat. Bylo to pravděpodobně způsobeno nástupem nových technologií v průmyslovém odvětví. (Mareš, 1998, s. 37-44)

Po roce 1990 došlo díky procesu transformace české ekonomiky a dalším změnám (politicko-organizační, institucionální, útlum některých výroby, platební neschopnost podniků, počínající privatizace atd.) k prudkému nárůstu nezaměstnanosti až do roku 1992 a 1993, kdy zase prudce poklesla a držela se okolo 3%.

V polovině roku 1997 a počátkem 1998 došlo ke zpomalení hospodářského růstu a tedy i k nárůstu nezaměstnanosti. Nejhuře na tom byly v regionech severních Čech a severní Moravy, kde míra nezaměstnanosti dosáhla téměř 20 %. (Kotýnková, 2006, s. 125 – 127).

3.2.2. Druhy nezaměstnanosti

Nezaměstnanost se může dělit podle tří hledisek: podle příčiny vzniku, podle času a podle dobrovolnosti. Podle příčiny vzniku se dále dělí na čtyři další typy nezaměstnanosti a to na frikční, sezónní, strukturální a cyklickou. Podle času se dělí na krátkodobou a dlouhodobou nezaměstnanost a z hlediska dobrovolnosti na dobrovolnou a nedobrovolnou nezaměstnanost. Některé literatury zařazují frikční, sezónní, strukturální a cyklickou nezaměstnanost pod dobrovolnou nezaměstnanost a ještě k nim přidávají preferenci volného času.

Podle příčiny vzniku

- ✓ Frikční nezaměstnanost – často nazývaná také jako „normální nezaměstnanost“. Tento druh nezaměstnanosti je tedy přirozená nezaměstnanost, která vzniká, když se člověk dobrovolně vzdá svého zaměstnání, tzv. pracovního místa, protože si chce nalézt jiné pracovní místo. (Knoll, 1993, s. 9)
Na trhu práce se vyskytuje vždy a všude, protože mezi různými pracovními místy jsou rozdílné platy, funkce atd. a lidé občas mají potřebu změnit zaměstnavatele, aby byli vnitřně uspokojeni. Dalším důvodem mohou být také ekonomické potřeby. Doba nezaměstnanosti bývá u většiny těchto osob jen krátkodobou záležitostí. Mohou se sem zařadit i lidi, kteří ukončili studium a hledají si první pracovní uplatnění na trhu práce a také ženy, kterým skončila rodičovská dovolená a lidé, kteří se stěhují z jednoho města do druhého. (Mareš, 1998, s. 18)
Krom toho, že je tato nezaměstnanost krátkodobá a dobrovolná, souvisí se špatnou informovaností o nabídce pracovních příležitostí. (Jírová, 1999, s. 20)

- ✓ Sezónní nezaměstnanost – příčinou tohoto druhu nezaměstnanosti je, že není plynulá produkce v odvětví. Týká se to produkce závislé na počasí. Do těchto odvětví patří stavebnictví, rybolov, zemědělství, lesnictví a povrchová těžba. Dalším důvodem vzniku této nezaměstnanosti jsou výkyvy ve spotřebě obyvatel, tedy především Vánoční a Velikonoční svátky a také střídání ročních období (turistická odvětví) apod. (Knoll, 1993, s. 10)

- ✓ Strukturální nezaměstnanost – Tento druh nezaměstnanosti vzniká v případě, že je nabídka práce určitého druhu podle dosaženého vzdělání, pohlaví, místa bydliště a praxe vyšší, než je poptávka po práci v dané struktuře. Lidé, kteří tento druh práce nabízejí, nejsou dostatečně přizpůsobiví na to, aby si našli zaměstnání na jiných pracovních trzích, tzn. v jiném městě, v jiném odvětví a nejsou ochotni dodělat nebo předělat požadovanou rekvalifikaci. (Knoll, 1993, s. 11)
 Strukturální nezaměstnanost trvá ve většině případů delší dobu než frikční a je to způsobeno tím, že lidé bez práce se musí nejprve rekvalifikovat (změnit nebo rozšířit kvalifikaci), nebo se musí přemístit do nové oblasti, kde je jejich dosavadní kvalifikace požadována a existuje poptávka firem po dané práci na trhu. Tato nezaměstnanost patří do přirozené míry nezaměstnanosti. (Brčák, 2010, s. 190,191)
 „Pro odstranění strukturální nezaměstnanosti je důležité koncipovat v oblasti nástrojů politiky zaměstnanosti flexibilní mzdový systém, v oblasti nástrojů aktivní politiky trhu práce různé pomoci při začleňování nezaměstnaných na pracovní místa, opatření na zvýšení mobility pracovních sil, mzdové dotace, které pro zaměstnavatele zlevní pracovní síly, případně další opatření.“
 (Kotýnková, 2003, s. 124)

- ✓ Cyklická (konjunkturální) nezaměstnanost – Tato nezaměstnanost je vyvolána změnami hospodářských aktivit (efektivní poptávky či produkce) v makroekonomickém rozměru, které se odehrávají v určitých cyklech. Vzniká v případě, že makroekonomická poptávka po službách a zboží při určitých mzdových sazbách a při určité produktivitě práce nestačí na zaměstnávání těchto pracovníků, kteří chtějí a mohou pracovat. (Knoll, 1993, s. 13)

Při poklesu makroekonomické poptávky má tento druh nezaměstnanosti plošný dopad a vliv na všechny sektory v hospodářství na rozdíl od sezónní, která postihuje pouze určité profese, nebo na rozdíl od strukturální, která postihuje dané specifické skupiny pracovníků v ekonomické struktuře. (Kotýnková, 2003, s. 125)

Dále je cyklická nezaměstnanost hlavní formou nedobrovolné nezaměstnanosti. Doba trvání této nezaměstnanosti je několik měsíců a je dána opětovným růstem národní produkce (dokud se nezvýší poptávka po práci). Když nastane cyklická nezaměstnanost, je třeba ji považovat za vážný politický, sociální a ekonomický problém. (Jírová, 1999, s. 20)

Podle časového hlediska

Krátkodobá nezaměstnanost není považována za až tak velký ekonomický, sociální a politický problém. Do této kategorie se zařazují osoby, které jsou nezaměstnané do 1 roku (tzv. do 1 roku si opět naleznou zaměstnání). Patří sem frikční a sezónní nezaměstnanost.

Hůře je na tom nezaměstnanost dlouhodobá, kam se zařazují lidé, kteří nemají zaměstnání déle než jeden rok. Tito lidé postupně ztrácejí návyky pracovat a těžko se vracejí zpět do pracovního procesu. Navíc i pro zaměstnavatele jsou méně pracovně atraktivní, až úplně neatraktivní. (Pavelka, 2007, s. 128)

Nezaměstnanost, která trvá dlouho, nemá jen negativní dopad na lidi bez práce, ale i na domácí ekonomiku, protože pak vzniká nižší produkt, daně, úspory, menší investice, znehodnocení lidského kapitálu a platby (náklady), které jdou ze státního rozpočtu na podporu nezaměstnaných lidí (pětiměsíční výplaty podpor v nezaměstnanosti a zdravotní pojištění za nezaměstnaného). Tento druh nezaměstnanosti vzniká, když krachuje hodně podniků najednou a tyto firmy jsou nuceny propouštět své zaměstnance. Tím, že člověk zjistí, že když se ocitl v takové nepříznivé situaci a stát se o něho postará prostřednictvím dávek státní sociální podpory a k životu mu stačí jen tyto dávky, dá ve finále přednost volnému času a už se do práce nechce a nemá potřebu vrátit. (Brožová, 2003, s. 87)

Z hlediska dobrovolnosti a nedobrovolnosti

Mezi dobrovolně nezaměstnané patří lidi, kteří mají představu vyšší mzdy než je ta, která se objevuje v určitém odvětví na trhu práce. Těmto lidem se obvykle nedaří najít práci za mzdu, kterou požadují, protože se na trhu ani taková výše mzdy nevyskytuje. Někteří lidé z této skupiny si uvědomí své nemožné požadavky a jejich řešení je buď změna profese, nebo rekvalifikace a uplatní se pak za požadovanou mzdu v jiném odvětví. Někteří se pak rozhodnou nepracovat, protože nechtějí pracovat za nižší mzdu a dávají tím přednost pobírání sociálních dávek. (Brožová, 2003, s. 85)

Do skupiny nedobrovolně nezaměstnaných se řadí lidé, kteří se snaží najít zaměstnání a jsou ochotni pracovat za mzdu, která se na daném trhu vyskytuje (i za nižší), ale nedaří se jim zaměstnání nalézt. Tato nezaměstnanost se týká zejména nezaměstnaných, kteří nemají možnost rekvalifikace a změna profese je pro ně velice obtížná. Příčinou nedobrovolné nezaměstnanosti mohou být odbory, které se snaží zamezit poklesu mezd, protože v případě poklesu mezd by se daná nezaměstnanost vytratila (v tomto případě by se část těchto lidí stala nezaměstnaných dobrovolně a část lidí by se stala zaměstnanými, protože by firmy mohly zaměstnat více zaměstnanců). Další příčinou by mohla být minimální mzda, která se rok od roku zvedá. V tomto případě by se nedobrovolná nezaměstnanost mohla zvednout z toho důvodu, že v nekvalifikovaném, málo placeném zaměstnání by se naopak začalo propouštět. (Brožová, 2003, s. 86)

3.2.3 Trvání a frekvence nezaměstnanosti

Doba neboli délka trvání nezaměstnanosti je velice důležitou charakteristikou nezaměstnanosti a je to také velice cenná informace. Tato doba je charakterizována průměrnou délkou období, ve kterém je osoba nezaměstnaná. Závisí na strukturálních charakteristikách trhu práce a na současném stavu ekonomického cyklu. Prodlužování délky trvání nezaměstnanosti zapříčiňuje mnoho negativních důsledků a nákladů, dále mimo jiné i zhoršuje životní úroveň nezaměstnaného. (Brčák, 2010, s. 192)

Frekvence nezaměstnanosti je průměr, kolikrát jsou pracovníci nezaměstnaní za určité sledované období (např.: za 2 roky, za 5 let, za 10 let, atd.). Závisí na výkyvech agregátní poptávky po službách a zboží, z čehož je pak odvozena poptávka po práci (nějaké firmy se rozvíjí a jiné zanikají v některých odvětvích či oblastech). (Jírová, 1999, s. 21)

3.2.4 Důsledky nezaměstnanosti

Negativní důsledky neboli dopady na nezaměstnanost se dělí do dvou základních skupin a to na ekonomické a sociální. Někteří autoři mezi ně řadí ještě dopady psychologické, protože nezaměstnanost může člověku způsobit stresové situace. Tato diplomová práce se bude zabývat pouze ekonomickými a sociálními důsledky a ty psychologické budou zahrnuty v sociálních důsledcích, protože spolu úzce souvisí.

- ✓ Ekonomické – ekonomika má k dispozici zdroje, se kterými se dá pracovat, ale nezaměstnanost jimi určitým způsobem plýtvá. Je-li míra nezaměstnanosti větší než přirozená míra nezaměstnanosti, pak je ekonomická produkce nižší, než by mohla být na úrovni potenciálního produktu. Daný vztah vyjadřuje tzv. *Okunův zákon*. Ten vychází z úvahy, že „je-li skutečná míra nezaměstnanosti o 1 procentní bod nad úroveň přirozené míry nezaměstnanosti, skutečný produkt bude o 2 procentní body pod svou potenciální úroveň.“ (Pavelka, 2007, s. 127)
Výše zmíněný dopad se týká především cyklické nezaměstnanosti, která byla podrobněji popsána v odstavci „Druhy nezaměstnanosti“.

- ✓ Sociální – mezi sociální dopady, které nastávají v důsledku nezaměstnanosti, patří psychické zatížení osob, které jsou bez práce. Osoby se pak ocitnou bez pravidelného příjmu a ve většině případů pak ztrácí dosavadní společenské vztahy, začnou být více náchylní na nemoci a může to v nejhorším případě vést k rozpadu rodin. Další dopad související se sociálními důsledky je zlikvidování etických hodnot a následující výskyt patologických jevů jako jsou prostituce, alkoholismus, narkomanie, kriminalita atd. Sociální problémy spojené s nezaměstnaností vedou

často také k radikálnímu přístupu daných skupin a to může být zaměřené proti politice nebo rasově orientované nepokoje. (Helísek, 2002, s. 208)

Čím déle je nezaměstnaný bez práce, tím více ztrácí návyky, pro zaměstnavatele se stává neatraktivním a snižuje se možnost nalézt uplatnění na trhu práce. (Pavelka, 2007, s. 128)

3.2.5 Problém masové nezaměstnanosti

„V procesu tržního přizpůsobení by mělo za předpokladu působení tržních sil dojít k dosažení rovnováhy mezi počtem pracovních míst, nabídkou pracovní síly a výší mzdy: mzdy by měly klesat tak dlouho, až dosáhnou úrovně o něco nižší než je úroveň mezní produktivity práce.“ (Sirovátka, 1995, s. 13)

Z výše zmíněného vyplývá, že masová nezaměstnanost nemůže moc dlouho existovat v čistém ekonomickém modelu, ale může se vyskytovat pouze určitá nízká nezaměstnanost na úrovni tzv. přirozené míry nezaměstnanosti. Ta v sobě nese nejenom typickou frikční nezaměstnanost, která souvisí se změnami zaměstnání z důvodu změny životního stylu osob, ale i strukturální nezaměstnanost, při které nastává nesoulad mezi strukturou poptávky a nabídky práce. (Sirovátka, 1995, s. 13)

V ekonomické teorii se rozlišují dva směry masové nezaměstnanosti. První je tržní model, který je spojen s klasickou ekonomickou teorií. Druhý model se nazývá netržní a je spojen s keynesiánskou a institucionální teorií. (Sirovátka, 1995, s. 14)

Klasická teorie masové nezaměstnanosti počítá s tím, že se ceny práce na trhu přizpůsobí. Podle tohoto modelu by nezaměstnanost vedla ke snižování ceny práce. Tomuto jevu zabraňují zejména zásahy vlády, mzdová regulace a odborová vyjednávání. Podle této teorie při růstu mzdové inflace lidé očekávají nižší mzdy a zaměstnavatelé nižší příjem z ekonomických aktivit a zároveň nepřijímají nové zaměstnance a stávajícím se snižují pracovní úvazek. Z výše uvedeného vyplývá, že nelze zajistit růst produkce a zaměstnanosti. Dále se může rozrůstat počet dobrovolně nezaměstnaných lidí, vlivem

vysoké úrovni podpory v nezaměstnanosti a vysoké či rostoucí daňové sazby. Klasická teorie dále řeší i nesprávné zásahy státu do pracovního trhu a trhu výrobků jako např.: cenové a mzdové dohody, růst podpor v nezaměstnanosti, zvyšování daní atd. Tyto regulace omezují mobilitu kapitálu práce. Odbourání výše zmíněných nedokonalostí by mohlo vést ke snížení masové nezaměstnanosti. (Sirovátka, 1995, s. 14,15)

Neklasické pojetí masové nezaměstnanosti řešila již v 30 letech keynesiánská teorie. Tato teorie předpokládá, že na pracovním trhu nemůže docházet k tržnímu vyrovnání. Existují dvě základní vysvětlení. Jedno předpokládá, že mzdy a ceny produktů jsou nepružné, a že při snížení poptávky po zboží poklesne výroba a tím i poptávka po práci. Zvyšuje se i počet nezaměstnaných lidí a to je důvod pro snížení kupní síly a poptávky po výrobcích. Řešením této situace by mělo být omezení daní, zlevnění úvěrů, podpora dovozu atd. Další vysvětlení neklasického pojetí se zaměřuje na rozpor mezi přímým působením cen na trhu výrobků a nepružností mezd na trhu. V případě poklesu poptávky po produktech se tedy nepřizpůsobuje cena daných produktů, ale množství práce, v důsledku čehož roste i počet nezaměstnaných. Podle keynesiánské teorie má na rozsah nezaměstnanosti značný negativní vliv i pokrok technologií. (Sirovátka, 1995, s. 17,18)

Institucionální teorie patří také k neklasickému pojetí masové nezaměstnanosti. V této teorii nesmí být trh práce chápán jako určitý mechanismus, který by mohl dospět k rovnováze přirozeně, ale je zapotřebí ekonomických a sociálních činitelů. Mezi koncepce institucionálních teorií patří teorie efektivních mezd, teorie morálního rizika a sociologický model. (Sirovátka, 1995, s. 19,20)

3.2.6 Rizikové skupiny obyvatel ohrožených nezaměstnaností

Aby se mohl člověk na trhu práce uplatnit, záleží na jeho charakteristikách, jako jsou věk, pohlaví, zdravotní stav, dosažené vzdělání, osobní předpoklady, odlišná barva pleti atd. Výše zmíněné charakteristiky dělí lidi do skupin, které mají větší riziko ztratit zaměstnání a jsou předurčeni pro dlouhodobou nezaměstnanost nebo opakovanou nezaměstnanost. Příslušníci těchto skupin nejčastěji nacházejí uplatnění na sekundárním

trhu práce, kde odměnou za práci je nízká mzda a nejistá budoucnost. V České republice do nich spadají mladí lidé, zdravotně postižení občané, ženy, starší lidé, romské etnikum, přicházející imigranti a lidé bez kvalifikace. (Buchtová, 2013, s. 82)

✓ Mladší věková skupina do 30 let – absolventi středních a vysokých škol mají největší potíže s hledáním své první pracovní pozice, vlivem absence praxe v oboru, který studovali, a také vlivem nedostatečných pracovních návyků. Dalším rysem je heterogenita dané skupiny, protože každá ze skupin vstupuje na trh práce z jiné pozice. Dělí se tedy na absolventy, kteří mohou disponovat pouze se základním vzděláním a ucházejí se o zaměstnání v 15 letech. Další skupinou jsou absolventi středních škol, kteří mají maturitní vysvědčení a na trhu mohou nabídnout více znalostí. Věkově se pohybují mezi 18 a 19 lety. Přibližně polovina z nich se pokouší o další studium a tím oddalují vstup na trh práce. Třetí a poslední skupinou jsou absolventi vysokých škol a absolventi vyšších odborných škol. Daná skupina se rozděluje na bakalářské programy škol, které vstupují na trh práce ve 22 – 23 letech a magisterské programy, které se dostávají na trh práce o 2 roky později. Ještě je třeba podotknout, že tato skupina studentů začíná stále častěji pracovat již v průběhu studia. (Kuchař, 2007, s. 146-148)

✓ Zdravotně postižení občané – do této skupiny patří lidé se změnou pracovních schopností. Tito lidé nemají jenom ekonomické, psychické a sociální problémy, ale hledají i nějaký smysl života. V současné době mají čím dál tím menší šanci na uplatnění na trhu práce, protože podle evidence úřadů práce je čekání těchto lidí mnohem delší, než u osob bez omezení. (Buchtová, 2013, s. 90)

Je nutné zdůraznit, že tato skupina je také značně heterogenní z hlediska charakteru postižení. Postižení může být psychické či fyzické, v důsledku nemoci nebo úrazu, genetického původu či získaného v průběhu života.

V minulosti byly zřízeny specializované firmy, které zdravotně hendikepované zaměstnávali, ale v průběhu první poloviny 90. let byly nuceny úplně ukončit svou ekonomickou činnost nebo ji omezit. Stát měl v minulosti snahu zapojit je do majoritní společnosti, a proto zřídil různé chráněné instituce. To na druhou stranu nezapojovalo zdravotně postižené zpět do společnosti, protože byly uzavřeny

v instituci zřízené pouze pro ně a ne pro osoby bez zdravotního postižení, v důsledku toho se s nimi převážná část společnosti neměla možnost sžít. V současné době se stát snaží tuto specifickou skupinu začlenit do společnosti tím, že dá určitý finanční prostředek firmě, zaměstnávající osobu u této skupiny. Dále bylo zavedeno, že zaměstnavatel, který má přes 25 zaměstnanců, musí buď odvést poplatek státu, nebo zaměstnat osobu se zdravotním postižením či objednat a zaplatit určitý počet výrobků, které byly vyrobeny ve chráněných dílnách zdravotně hendikepovanými občany. (Kuchař, 2007, s. 155)

- ✓ Ženy – tato skupina vznikla především z toho důvodu, že zaměstnavatelé preferují spíše mužskou pracovní sílu, protože jsou mobilnější a nemusí se starat o domácnost. Se zaměstnáváním žen souvisí i další problémy jako např. matky s malými dětmi často nejsou v práci vlivem onemocnění dítěte a to naruší plynulost jakékoli firmy. Ještě horší situace nastává v neúplných rodinách, kde z důvodu nezaměstnanosti nastávají obtížné životní a sociální situace. (Buchtová, 2013, s. 88) Z toho vyplývá, že nezaměstnanost žen je dlouhodobě mnohem vyšší než u mužů. U žen navíc nehraje moc velkou roli jejich vzdělání a jsou ohodnoceny méně než muži (ženy mají ve většině případů nižší mzdu ve srovnání s muži). Stát by měl navíc vytvořit takové pracovní podmínky, aby se negativní dopady na krátkodobý odchod žen z pracovní pozice minimalizovaly. (Kuchař, 2007, s. 145)

- ✓ Starší lidé – tito lidé jsou v opačné pozici než mladí lidé, kteří stojí na začátku kariéry. Jinými slovy jsou v předdůchodovém věku a řeší problém, jak si co nejdéle udržet svou práci nebo jak nejlépe zajistit dobré podmínky ukončení pracovního poměru. (Kuchař, 2007, s. 153)
Z psychologického hlediska mají tito lidé, kteří přišli v předdůchodovém věku o práci pocity bezradnosti, bojí se, ocitají se v psychické tenzi a postupně ztrácejí sebedůvěru. Starší lidé se zaměstnavatelům jeví jako horší investice, na rozdíl od uchazeče v mladém věku. Řešením pro tuto skupinu lidí může být samostatné podnikání, ve kterém by si mohli získat určité sebevědomí a sebedůvěru, ale mnoho lidí v tomto věku už na takové změny nemá psychickou ani fyzickou sílu. (Buchtová, 2013, s. 85)

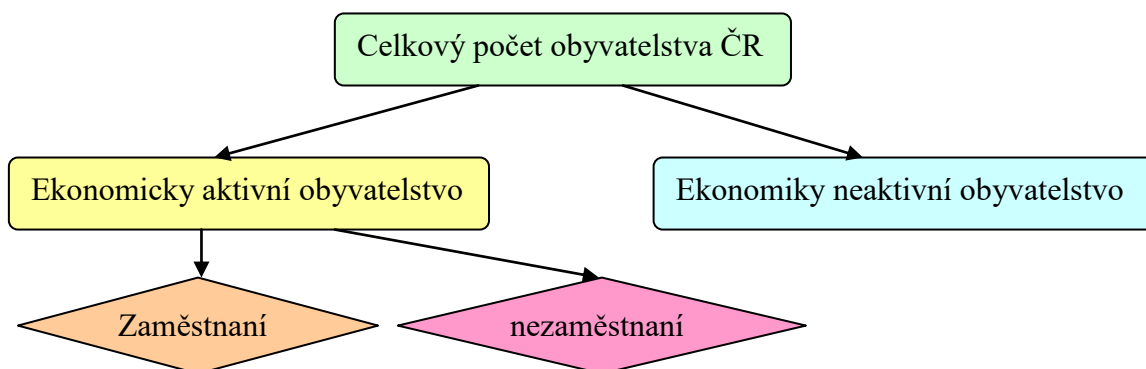
- ✓ Romské etnikum – z toho důvodu, že v českém státě nabírá na důležitosti dosažené vzdělání a zaměstnavatelé vyžadují čím dál vyšší kvalifikaci, kvalitu a rozsah sociálních dovedností, má tato skupina stále horší pozici na trhu. Ve většině případů dosahují lidé z této skupiny pouze základní vzdělání a někdy ani tohoto vzdělání nedokončí. Jejich možnost společenského uplatnění je minimální již z výše zmíněného důvodu a také kvůli tomu, že nejsou integrováni v majoritní společnosti. Toto by mohlo být důvodem ke zvýšené agresivitě této skupiny v oblastech, kde je jich vyšší koncentrace. (Buchtová, 2013, s. 91)

- ✓ Lidé bez kvalifikace – tato skupina je bezpochyby největší skupinou dlouhodobě nezaměstnaných (cca 1/3 všech nezaměstnaných osob). Do této skupiny jsou zařazeny i absolventi základních škol. Jsou to lidé, kteří se nemají potřebu vzdělávat a mají ve většině případů velmi malý zájem o vzdělání. Tito mladí lidé se často chovají delikventně a svým nežádoucím chováním nepříznivě vyčnívají ze společnosti. Delikventním chováním jsou myšleni alkoholici, drogově závislí, recidivisté a lidé sociálně nepřizpůsobiví. Do budoucna se předpokládá, že pracovníci, kteří mají nízkou kvalifikaci, nahradí levněji pořízené stroje, které budou i přesnější a rychlejší. To znamená, že o práci nekvalifikovaných a sociálně nepřizpůsobivých lidí nebude vůbec žádný zájem a to bude mít neblahý dopad na zvýšení kriminality. (Buchtová, 2013, s. 90)

3.2.7 Metody zjišťování míry nezaměstnanosti

Než se diplomová práce dostane k měření nezaměstnanosti, je třeba vysvětlit základní rozdělení osob, žijících v ČR (jak znázorňuje obrázek č. 1).

Obrázek 1 Dělení obyvatelstva v ČR

Zdroj: vlastní zpracování

Celkové obyvatelstvo se může pro účely vymezení faktoru práce rozdělit do dvou základních skupin a to na ekonomicky neaktivní a aktivní obyvatel. Za osoby ekonomicky neaktivní se považují hlavně děti mladší 15 let, studenti, osoby na mateřské a rodičovské dovolené, osoby ve starobním důchodu, nemocní atd. Ekonomicky aktivní obyvatelé se dále dělí ještě do dvou skupin a těmi jsou osoby, které mají zaměstnání a osoby bez zaměstnání. Zaměstnané osoby jsou lidé starší 15 let a jsou zároveň zaměstnaní u zaměstnavatele, anebo podnikají jako osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ). Nezaměstnané osoby jsou osoby, které jsou starší 15 let a zároveň splňují tři následující podmínky. První podmínkou je, že nemají žádné zaměstnání a ani nepodnikají jako OSVČ. Další podmínkou je, že si aktivně shánějí zaměstnání prostřednictvím úřadu práce, inzerátů, zprostředkovatelny zaměstnání, atd. Poslední podmínkou je, že osoby musí být schopné nastoupit do zaměstnání nejpozději do dvou týdnů (do 14 dní). V případě nesplnění jedné z výše uvedených podmínek spadají tyto osoby do zaměstnaných nebo ekonomicky neaktivních obyvatel. (Pavelka, 2007, s. 116, 117)

Nezaměstnanost je nejčastěji vyjadřována buď reálným počtem nezaměstnaných osob (absolutní číslo) nebo mírou nezaměstnanosti. Ukazatel míry nezaměstnanosti se vypočte podle vzorce uvedeného níže, jako podíl celkového počtu nezaměstnaných osob a celkového počtu pracovních sil (ekonomicky aktivní obyvatelstvo).

$$u = (U/L) * 100$$

Kde, u = míra nezaměstnanosti,

U = celkový absolutní počet nezaměstnaných osob,

L = celkový počet ekonomicky aktivních obyvatel neboli suma zaměstnaných a nezaměstnaných osob. (Brčák, 2010, s. 189)

Výše uvedený vzorec má určité nedostatky, protože nezachycuje osoby, které jsou nucené pracovat na zkrácený úvazek, špatně zachycuje sezónní nezaměstnanost a nejsou v něm zahrnuté osoby ekonomicky neaktivní.

Vedle běžně užívané míry nezaměstnanosti existují i jiná měřítko tzv. specifické míry nezaměstnanosti. Mezi ně patří míra dlouhodobé nezaměstnanosti, míra propuštěných z práce, míra nezaměstnaných dospělých, míra zahrnující lidi pracující na zkrácený úvazek, běžná míra nezaměstnaných, míra nezaměstnaných hledajících úplné zaměstnání a míra zohledňující registrované pracovníky. (Jírová, 1999, s. 18, 19)

Přirozená míra nezaměstnanosti je taková míra nezaměstnanosti, která má vyrovnané síly působící směrem ke zvyšování či snižování cenové a mzdové inflace. Je to nejnižší udržitelná míra nezaměstnanosti. Někteří ekonomové tvrdí, že přirozená míra nezaměstnanosti (NRU) existuje a zároveň i existuje míra neurychlující inflaci (NAIRU), při níž jsou v rovnováze nabídka a poptávka po práci. S přirozenou mírou nezaměstnanosti souvisí pojem plná zaměstnanost, ta se vypočte jako pracovní síla snižená o přirozenou míru nezaměstnanosti. (www.internetový-marketing.blogspot.cz)

Registrovaná míra nezaměstnanosti se vypočte jako podíl, kde v čitateli je suma uchazečů o zaměstnání (občané ČR a EU), kteří jsou evidováni na úřadu práce a mohou hned nastoupit do zaměstnání, a ve jmenovateli se uvádí pracovní síla (tzv. suma počtu zaměstnaných z výběrového šetření pracovních sil, počtu zaměstnaných občanů EU, počtu cizinců, kteří pocházejí ze třetích zemí a mají povolení k zaměstnání či vlastní živnostenské oprávnění a počtu neumístěných uchazečů o zaměstnání, kdy veškeré ukazatele jsou počítány v klouzavých ročních průměrech). (www.mesec.cz)

3.3 Státní politika zaměstnanosti a její cíle

Politika zaměstnanosti vytváří zabezpečující proces proti zvyšující se nezaměstnanost a zařazuje se do tzv. systému záchranné sociální sítě. Z výše uvedeného se politika zaměstnanosti může definovat jako činnost, která se snaží dosáhnout rovnováhy mezi poptávkou a nabídkou práce, snaží se zároveň o produktivní využití pracovních sil a o zabezpečení práva na zaměstnání pro občany. Jedním ze základních práv občana je právě právo na zaměstnání a to bez ohledu na jeho rasu, pohlaví, věk, barvu pleti, politické vyznání, jazyk, náboženství, zdravotní stav, majetek atd. (Kotýnková, 2003, s. 131)

Mezi základní funkce politiky zaměstnanosti patří:

- ✓ Příprava pracovních sil pro uplatnění v zaměstnání prostřednictvím kvalifikace a rekvalifikace. Kvalifikaci zabezpečují vzdělávací instituce (školy), které jsou krom výchovy povinny připravit studenta na budoucí povolání. Rekvalifikace je pak získání nových poznatků a dovedností pro uchazeče o zaměstnání, který nemůže ve svém oboru zaměstnání nalézt. (Potůček, 1995, s. 65)
- ✓ Vytváření pracovních příležitostí na trhu práce (formou podpor zaměstnavatelům s volnými pracovními místy, podpory nezaměstnanému při založení vlastního podniku, organizace veřejně prospěšných prací atd.) (Potůček, 1995, s. 65)
- ✓ Zprostředkování informací o nabídce a poptávce na trhu práce (snaha najít volné vhodné pracovní místo pro uchazeče o zaměstnání, kde speciální pozornost je věnována rizikovým skupinám). (Potůček, 1995, s. 65)
- ✓ Finanční podpora v nezaměstnanosti. Tato podpora náleží zaměstnanci, který byl účasten na důchodovém pojištění celých předchozích 12 měsíců v rámci zaměstnání či vlastního podnikání. Je odvozena od výše posledního výdělku, je to procentní sazba vypočtená z čisté mzdy, uvedené na zápočtovém listu. Procentní sazba závisí na druhu ukončení pracovního poměru.

Podle důrazu kladeného na tyto základní funkce lze rozlišit politiku zaměstnanosti na aktivní, která klade důraz na vytváření nových pracovních příležitostí a na přípravu

pracovních sil pro uplatnění na trhu práce a pasivní, která se zaměřuje na zprostředkování informací o nabídce a poptávce na trhu práce a na finanční podporu v nezaměstnanosti. (Potůček, 1995, s. 66)

Cílem státní politiky zaměstnanosti je snaha dosáhnout rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou po pracovních silách, schopnost produkovat co největší využití zdrojů pracovních sil a snaha zabezpečit práva občanů na zaměstnání. (Jírová, 1999, s. 27)

Politika zaměstnanosti vlády by se měla zaměřit na zavedení nových opatření hospodářské politiky, která se týkají podpory vzniku nové zaměstnanosti a zlepšit strukturu své stávající zaměstnanosti. Dále by se měla snažit o zvýšení motivace pracovní síly ke vstupu do pracovního procesu a snažit se zvýhodnit pracovní příjem nad příjmem z dávek státní sociální podpory a podpory v nezaměstnanosti, sladit požadavky pracovního trhu a přípravu dané pracovní síly. V neposlední řadě by se měla vláda snažit o zvětšení rozsahu a účinnosti aktivní politiky zaměstnanosti a zabezpečit organizační, personální a finanční prostředky pro fungování služeb zaměstnanosti v souladu s očekávanou úrovní nezaměstnanosti. (portal.mpsv.cz)

Na státní politice zaměstnanosti se kromě státu, který ji vytváří, podílejí i další subjekty, kterými jsou např. zaměstnavatelé, odborové organizace, územní samosprávné celky, profesní organizace, sdružení osob zdravotně postižených občanů a organizace zaměstnavatelů. (Steinichová, 2010, s. 3)

3.3.1 Aktivní politika zaměstnanosti

Aktivní politika zaměstnanosti (dále pouze zkratka APZ) se snaží zřizovat nová pracovní místa prostřednictvím podpor zaměstnavatelům, ale za splnění určitých podmínek (zaměstnat osobu registrovanou na úřadu práce). Součástí APZ je mimo jiné i poradenství.

Mezi nástroje APZ patří rekvalifikace, investiční pobídky, veřejně prospěšné práce, společensky prospěšné práce, společensky účelná pracovní místa, příspěvek na zapracování a příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program.

- ✓ Rekvalifikace znamená, že uchazeč získá novou kvalifikaci nebo si rozšíří stávající, ale neznamená to studium na středních či vysokých školách. Uskutečňuje se na základě dohody mezi uchazeči o zaměstnání a příslušným ÚP.
- ✓ Investiční pobídka je hmotná podpora při tvorbě nových pracovních míst.
- ✓ Veřejně prospěšné práce jsou pracovní příležitosti pro uchazeče o zaměstnání, kteří jsou dlouhodobě nezaměstnaní a vedeni na ÚP. Tyto příležitosti jsou omezeny časem (max. 12 měsíců a uchazeči pracují pro stát, obce, kraje atd.).
- ✓ Společensky účelná pracovní místa slouží k vytvoření pracovní pozice pro uchazeče o zaměstnání, kterým se nepodařilo sehnat zaměstnání jiným způsobem.
- ✓ Příspěvek na zapracování je příspěvek zaměstnavateli, který ÚP poskytne v případě, že zaměstná uchazeče z ÚP do pracovního poměru, ale daný uchazeč potřebuje zvláštní péči. Příspěvek se vyplácí po dobu 3 měsíců.
- ✓ Příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program se poskytuje zaměstnavateli, který přechází v podniku na nový program ve výrobě a pro své zaměstnance nemá v současné době dostatek práce v celém pracovním týdnu a poskytuje se proto, aby je nemusel propouštět a pak zase přijímat. Maximálně se poskytuje na dobu 6 měsíců ve výši max. poloviny minimální mzdy. (portal.mpsv.cz)

3.3.2 Pasivní politika zaměstnanosti

Pasivní politika zaměstnanosti se podílí na vyplacení podpor v nezaměstnanosti pro občany dočasně nezaměstnané, kteří právě přišli o zaměstnání. Dále poskytuje také pro osoby v předdůchodovém věku možnost dřívějšího odchodu do důchodu. (Jírová, 1999, s. 30)

Na podporu v nezaměstnanosti má nárok člověk, který splní speciální podmínky úřadu práce. První podmínkou je, že osoba musí být účastna na důchodovém pojištění

a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti alespoň 12 měsíců v rozhodném období. Druhou podmínkou je vyplnění žádosti pro podporu v nezaměstnanosti na příslušném ÚP a poslední podmínkou je, že žadatel o podporu v nezaměstnanosti nesmí mít přiznaný starobní nebo plný invalidní důchod. (www.mesec.cz)

Výše podpory v nezaměstnanosti je v prvních dvou měsících 65% z průměrné čisté mzdy, která je uvedena od zaměstnavatele při skončení zaměstnání na zápočtovém listu. Další dva měsíce náleží uchazeči o zaměstnání polovina z průměrné čisté mzdy a zbytek podpůrčí doby 45%. Výše uvedená procenta se týkají pouze uchazečů o zaměstnání, u kterých byl pracovní poměr ukončen ze strany zaměstnavatele nebo ze zdravotních důvodů zaměstnance. V jiných případech (skončení pracovního poměru dohodu, ze strany zaměstnance) náleží uchazeči o zaměstnání podpora ve výši 45% z průměrného měsíčního výdělku po celou dobu podpůrčího období. Délka podpory v nezaměstnanosti se liší podle věku uchazečů o zaměstnání. Lidé do 50 let mají nárok na podporu v nezaměstnanosti po dobu 5 měsíců, lidé ve věku 50-55 let mají nárok na podporu 8 měsíců a nad 55 let činí délka podpory 11 měsíců. (www.mesec.cz)

3.4 Politika zaměstnanosti EU

Po vstupu ČR do EU musela ČR přijmout jednotlivé principy, které jsou zapsány ve Smlouvě o Evropském společenství a plno dalších předpisů EU. Principy politiky zaměstnanosti kladou důraz na sociální transfery, vedoucí ke zvýšení zaměstnanosti a tedy zároveň ke snížení nezaměstnanosti. Opatření se zaměřují na nezaměstnané, kteří mají demotivovaný postoj k zaměstnání a snaží se je motivovat pro vstup do zaměstnání či k přípravě na něj. Cílem je zamezit vylučování ohrožených osob a skupin osob ze společnosti. (portal.mpsv.cz)

Politika zaměstnanosti EU má vytyčené 3 hlavní strukturální cíle:

- ✓ zařazení mladých lidí do pracovního procesu,
- ✓ snaha předcházet dlouhodobé nezaměstnanosti,
- ✓ snaží se podpořit a prosazovat politiku „rovných příležitostí“.

Výše zmíněné cíle jsou promítnuty i v opatřeních ČR. (Jírová, 1999, s. 43)

4 VLASTNÍ ZPRACOVÁNÍ

V praktické části diplomové práce jsou porovnávány vývojové tendence jednotlivých zvolených ukazatelů nezaměstnanosti za zkoumané časové období ve všech krajích ČR. Ukazatelů je velká škála, ale tato diplomová práce se zabývá podílem nezaměstnaných osob, podílem nezaměstnaných žen a mužů, podílem dlouhodobě nezaměstnaných z celého počtu osob vedených na úřadě práce a podíl nezaměstnaných mladých lidí, konkrétně ve věku od 15 do 29 let, z celkového počtu uchazečů o zaměstnání. Výše uvedené ukazatele jsou uváděny v % a v každém kraji zvlášť. Posledním vybraným ukazatelem je počet uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo.

Ukazatele se budou hodnotit a analyzovat pomocí statistických metod uvedených v odstavci 2.2, která se nazývá Metodika práce. Dále se bude určovat predikce pomocí statistického programu SAS.

4.1 Charakteristika regionů ČR

Česká republika se v současné době rozděluje na 14 krajů, 77 okresů, 206 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 393 správních obvodů obcí s pověřenými obecními úřady.

Dle EUROSTATU, který slouží statistickým účelům, byly vytvořeny tzv. NUTS (nomenklatura územních statistických jednotek). Klasifikaci NUTS se přiřazují číslice 0-5 jak znázorňuje níže uvedená tabulka č. 1 Klasifikace NUTS.

Tabulka 1 Klasifikace ČR podle NUTS

NUTS 0	Stát	Počet v ČR 1
NUTS 1	Území	Počet v ČR 1
NUTS 2	Region soudržnosti	Počet v ČR 8
NUTS 3	Kraj	Počet v ČR 14
NUTS 4	Okres	Počet v ČR 77
NUTS 5	Obec	Počet v ČR 6251

Zdroj: Vlastní zpracování/ www.businessinfo.cz

NUTS 4 a NUTS 5 byla později nahrazena zkratkou LAU 1 a LAU 2 (tzv. místní samosprávné jednotky), šlo ale pouze o přejmenování. Tato diplomová práce se bude zabývat výhradně kategorií NUTS 3 Kraje. Rozdělení jednotlivých krajů v rámci území lze vidět na obrázku č. 2 Rozdělení jednotlivých regionů ČR dle NUTS 3.

Obrázek 2 Rozdělení jednotlivých regionů ČR dle NUTS 3

Zdroj: http://www.mdcz.cz/mdcz/flash/rocenka_03/rocenka/htm_cz/cz03_95.htm

V tabulce č. 3, která je uvedena níže, jsou porovnány charakteristiky jednotlivých regionů dle počtu obyvatel a rozlohy ke dni 31. 12. 2014.

Tabulka 2 Rozdělení krajů dle počtu obyvatel a rozlohy v km² k 31. 12. 2014

Kraje	Počet obyvatel	Rozloha v km ²
Hl. m. Praha	1 259 079	496
Středočeský kraj	1 315 299	11016
Jihočeský kraj	637 300	10057
Plzeňský kraj	575 123	7561
Karlovarský kraj	299 293	3314
Ústecký kraj	823 972	5335
Liberecký kraj	438 851	3163
Královéhradecký kraj	551 590	4759
Pardubický kraj	516 372	4519
Kraj Vysočina	509 895	6796
Jihomoravský kraj	1 172 853	7195
Olomoucký kraj	635 711	5267
Zlínský kraj	585 261	3963
Moravskoslezský kraj	1 217 676	5427

Zdroj: Vlastní zpracování dat z ČSÚ

Z výše uvedené tabulky č. 2 vyplývá, že nejvyšší počet obyvatel a největší rozlohu má Středočeský kraj. Dalším krajem s nejvyšším počtem obyvatel je Hl. m. Praha. Tento kraj je velice specifický, protože má nejmenší rozlohu ze všech krajů a zároveň druhý nejvyšší počet obyvatel. Přes milion obyvatel má ještě kraj Jihomoravský a Moravskoslezský. Druhým rozlohou největším krajem je Jihočeský kraj a následuje ho kraj Plzeňský. Nejnižší rozlohu mají po území Hl. m. Prahy region Liberecký, Karlovarský a Zlínský. Nejnižší počet obyvatel má kraj Karlovarský a Liberecký.

4.2 Vývoj jednotlivých ukazatelů v krajích ČR a vybrané elementární charakteristiky časových řad

4.2.1 Vývoj a vybrané elementární charakteristiky časových řad ukazatele podíl nezaměstnaných osob v %

Podíl nezaměstnaných osob je klíčový ukazatel trhu práce. Definice a postup výpočtu je blíže popsán v odstavci 3.2.7 Metody zjišťování míry nezaměstnanosti.

Data z následující tabulky byla nalezena na internetových stránkách Českého statistického úřadu a tabulka s výpočtem průměru byla zpracovaná autorkou diplomové práce.

Tabulka 3 Podíl nezaměstnaných osob celkem v % v krajích ČR od roku 2005 až 2014

Podíl nezaměstnaných osob celkem v %											
KRAJ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Průměr
Hlavní město Praha	2,64	2,29	1,80	1,82	3,24	3,61	3,59	4,16	5,14	5,03	3,33
Středočeský kraj	4,69	4,01	3,22	3,43	5,51	6,09	5,62	6,13	6,90	6,36	5,20
Jihočeský kraj	4,92	4,19	3,35	3,65	5,92	6,39	5,81	6,38	7,10	6,20	5,39
Plzeňský kraj	4,94	4,30	3,41	3,98	6,50	6,64	5,75	5,94	6,45	5,70	5,36
Karlovarský kraj	7,92	7,07	5,58	5,82	8,66	8,94	7,98	8,51	9,33	8,21	7,80
Ústecký kraj	11,30	10,20	7,88	7,32	9,87	10,23	9,79	10,47	11,47	10,67	9,92
Liberecký kraj	5,74	5,18	4,32	5,03	8,29	8,06	7,34	7,75	8,46	7,72	6,79
Královéhradecký kraj	5,41	4,73	3,52	3,62	5,96	6,28	5,68	6,55	7,31	6,36	5,54
Pardubický kraj	6,10	5,15	4,01	4,50	7,32	7,45	6,50	7,03	7,45	6,22	6,17
kraj Vysočina	6,02	5,23	4,21	4,72	7,72	8,10	7,16	7,63	8,05	7,35	6,62
Jihomoravský kraj	7,52	6,49	5,15	5,08	8,05	8,45	7,61	8,15	8,94	8,25	7,37
Olomoucký kraj	7,53	6,44	4,81	4,89	8,86	9,08	8,33	8,93	9,79	8,82	7,75
Zlínský kraj	6,55	5,63	4,43	4,53	7,98	7,91	7,00	7,82	8,34	7,36	6,76
Moravskoslezský kraj	10,18	8,98	6,87	6,08	8,88	9,04	8,31	9,18	10,47	9,80	8,78

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ v krajích ČR

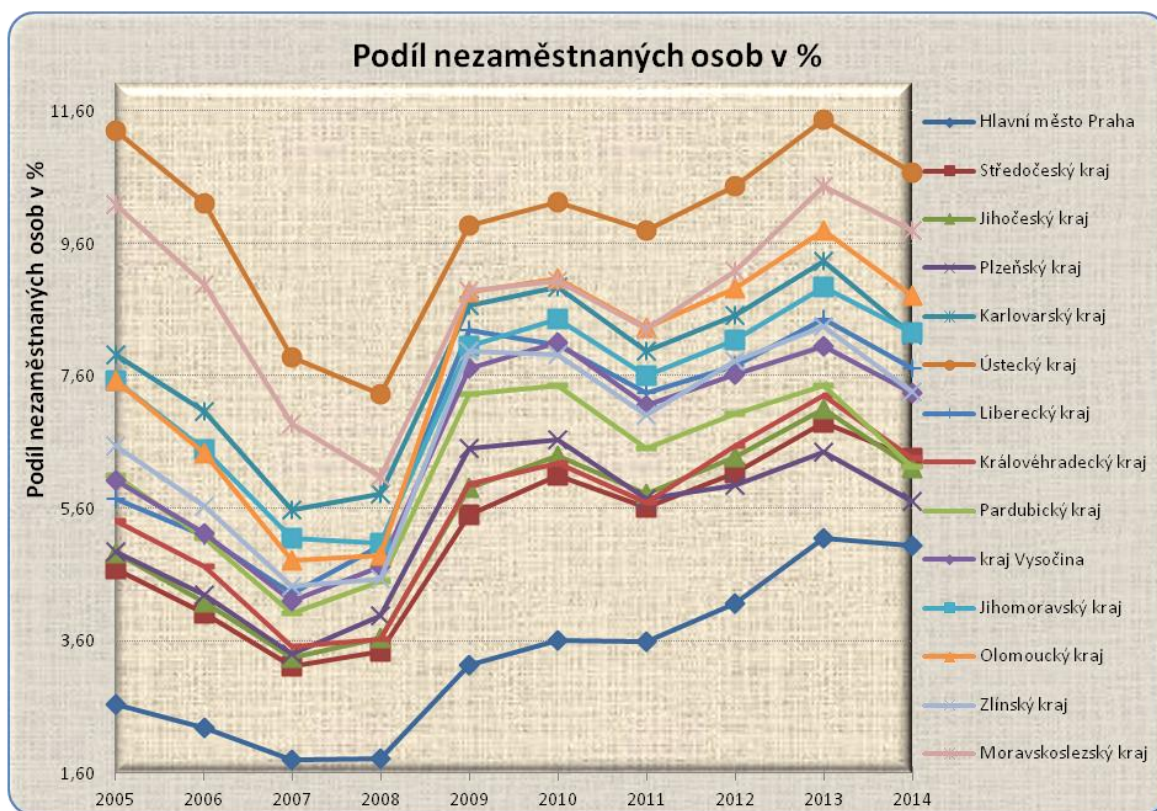
Z vypočtených hodnot průměru uvedeného v posledním sloupci tabulky č. 3 je patrné, že si ve sledovaném období 10 let nejhůře, tzn. s nejvyšším podílem

nezaměstnaných osob, vedl Ústecký kraj, ve kterém je průměrný podíl nezaměstnaných osob 9,92 % a Moravskoslezský kraj s hodnotou 8,78 %.

S nejnižším průměrným podílem nezaměstnaných osob v letech 2005 až 2014 jsou kraje Hl. m. Praha (3,33%), Středočeský (5,20%), Plzeňský a Jihočeský.

Podrobnější vývoj podílu nezaměstnaných osob v krajích ČR v letech 2005 až 2014 zachycuje graf č. 1.

Graf 1 Vývoj podílu nezaměstnaných osob v % v krajích ČR v letech 2005 až 2014

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ v krajích ČR

Ze spojnicového grafu je patrné, že od začátku sledovaného období ve všech krajích ukazatel podílu nezaměstnaných osob klesá až do roku 2007. Od tohoto roku začíná hodnota ukazatele ve většině regionů mírně stoupat, mimo kraj Moravskoslezský, Jihomoravský a Ústecký, ve kterých mají tyto hodnoty mezi lety 2007 a 2008 stále klesající tendenci. Od roku 2008 byl zaznamenán prudký nárůst podílu nezaměstnaných osob ve všech regionech. To bylo s největší pravděpodobností způsobeno počínající

světovou krizí, která se svým rozsahem zapsala do světové historie a zapříčinila mimo jiné i americkou hypoteční krizi.

Za zmínku stojí i to, že se svými hodnotami od ostatních krajů odchyluje Hl. m. Praha, které má nejnižší podíl nezaměstnanosti po celou dobu vývoje. Nejnižší bod v grafu se nachází v roce 2007 s hodnotou podílu nezaměstnanosti 1,8%. Ústecký kraj, který má naopak nejvyšší podíl nezaměstnanosti v roce 2013, dosáhl nejvyššího bodu ve spojnicovém grafu s hodnotou 11,47%. Maximálních hodnot dosáhly všechny kraje v roce 2013, od kterého pak začal ukazatel až do roku 2014 mírně klesat. Podíl nezaměstnaných osob v Hl. m. Praha na rozdíl od ostatních krajů mírně stoupá po celou dobu vývoje.

Pomocí vizuálního rozboru grafického záznamu časových řad podílu nezaměstnaných osob celkem v jednotlivých krajích ČR byly identifikovány základní vývojové tendence těchto časových řad ve sledovaném období 2005 – 2014. Pro detailnější rozbor těchto vývojových tendencí byly dále vypočteny některé elementární charakteristiky zmíněných časových řad. Jednalo se o první absolutní diference, které jsou soustředěny v tabulce č. 4 a dále tempa růstu, která jsou shrnuta v tabulce č. 5.

Tabulka 4 První absolutní diference podílu nezaměstnaných osob celkem v krajích ČR v letech 2005 - 2014

Podíl nezaměstnaných osob v %										
KRAJ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hlavní město Praha	-	-0,35	-0,49	0,02	1,42	0,37	-0,02	0,57	0,98	-0,11
Středočeský kraj	-	-0,68	-0,79	0,21	2,08	0,58	-0,47	0,51	0,77	-0,54
Jihočeský kraj	-	-0,73	-0,84	0,30	2,27	0,47	-0,58	0,57	0,72	-0,90
Plzeňský kraj	-	-0,64	-0,89	0,57	2,52	0,14	-0,89	0,19	0,51	-0,75
Karlovarský kraj	-	-0,85	-1,49	0,24	2,84	0,28	-0,96	0,53	0,82	-1,12
Ústecký kraj	-	-1,10	-2,32	-0,56	2,55	0,36	-0,44	0,68	1,00	-0,80
Liberecký kraj	-	-0,56	-0,86	0,71	3,26	-0,23	-0,72	0,41	0,71	-0,74
Královéhradecký kraj	-	-0,68	-1,21	0,10	2,34	0,32	-0,60	0,87	0,76	-0,95
Pardubický kraj	-	-0,95	-1,14	0,49	2,82	0,13	-0,95	0,53	0,42	-1,23
kraj Vysočina	-	-0,79	-1,02	0,51	3,00	0,38	-0,94	0,47	0,42	-0,70
Jihomoravský kraj	-	-1,03	-1,34	-0,07	2,97	0,40	-0,84	0,54	0,79	-0,69
Olomoucký kraj	-	-1,09	-1,63	0,08	3,97	0,22	-0,75	0,60	0,86	-0,97
Zlínský kraj	-	-0,92	-1,20	0,10	3,45	-0,07	-0,91	0,82	0,52	-0,98
Moravskoslezský kraj	-	-1,20	-2,11	-0,79	2,80	0,16	-0,73	0,87	1,29	-0,67

Zdroj: vlastní zpracování a vlastní výpočty dat z ČSÚ v krajích ČR

Tabulka 5 Tempa růstu podílu nezaměstnaných osob celkem v krajích ČR v letech 2005 - 2014

Podíl nezaměstnaných osob v %										
KRAJ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hlavní město Praha	-	0,8674	0,7860	1,0111	1,7802	1,1142	0,9945	1,1588	1,2356	0,9786
Středočeský kraj	-	0,8550	0,8030	1,0652	1,6064	1,1053	0,9228	1,0907	1,1256	0,9217
Jihočeský kraj	-	0,8516	0,7995	1,0896	1,6219	1,0794	0,9092	1,0981	1,1129	0,8732
Plzeňský kraj	-	0,8704	0,7930	1,1672	1,6332	1,0215	0,8660	1,0330	1,0859	0,8837
Karlovarský kraj	-	0,8927	0,7893	1,0430	1,4880	1,0323	0,8926	1,0664	1,0964	0,8800
Ústecký kraj	-	0,9027	0,7725	0,9289	1,3484	1,0365	0,9570	1,0695	1,0955	0,9303
Liberecký kraj	-	0,9024	0,8340	1,1644	1,6481	0,9723	0,9107	1,0559	1,0916	0,9125
Královéhradecký kraj	-	0,8743	0,7442	1,0284	1,6464	1,0537	0,9045	1,1532	1,1160	0,8700
Pardubický kraj	-	0,8443	0,7786	1,1222	1,6267	1,0178	0,8725	1,0815	1,0597	0,8349
kraj Vysočina	-	0,8688	0,8050	1,1211	1,6356	1,0492	0,8840	1,0656	1,0550	0,9130
Jihomoravský kraj	-	0,7935	0,9864	1,5846	1,0497	0,9006	1,0710	1,0969	0,9228	0,9952
Olomoucký kraj	-	0,8552	0,7469	1,0166	1,8119	1,0248	0,9174	1,0720	1,0963	0,9009
Zlínský kraj	-	0,8595	0,7869	1,0226	1,7616	0,9912	0,8850	1,1171	1,0665	0,8825
Moravskoslezský kraj	-	0,8821	0,7650	0,8850	1,4605	1,0180	0,9192	1,1047	1,1405	0,9360

Zdroj: vlastní zpracování a vlastní výpočty dat z ČSÚ v krajích ČR

Prezentované elementární charakteristiky kvantifikují jak v absolutní, tak relativní formě hodnoty lokálního minima, zaznamenaného v letech 2007 – 2008, i hodnoty lokálního maxima, jež byly u všech krajů ČR zaznamenány v roce 2013.

4.2.2 Vývoj a vybrané elementární charakteristiky časových řad ukazatele podíl nezaměstnaných žen v %

Tento ukazatel byl vybrán, protože ženy patří do rizikových skupin nezaměstnaných lidí. V porovnání s muži mají ženy do roku 2009 vyšší podíl, tedy vyšší nezaměstnanost, vyjma Karlovarského kraje, kde od roku 2006 vedou v nezaměstnanosti muži. V roce 2009 se situace změnila a Český statistický úřad uvádí téměř ve všech krajích vyšší podíl nezaměstnaných mužů, přičemž v roce 2014 se opět situace obrátila.

Postup výpočtu podílu nezaměstnaných žen v % je blíže popsán v odstavci 3.2.7 Metody zjišťování nezaměstnanosti a výsledky regionů ČR daného ukazatele za období

2005 až 2014 jsou zapsány do následující tabulky č. 6 včetně souhrnných průměrů za jednotlivé kraje.

Tabulka 6 Podíl nezaměstnaných žen v % v krajích ČR od roku 2005 až 2014

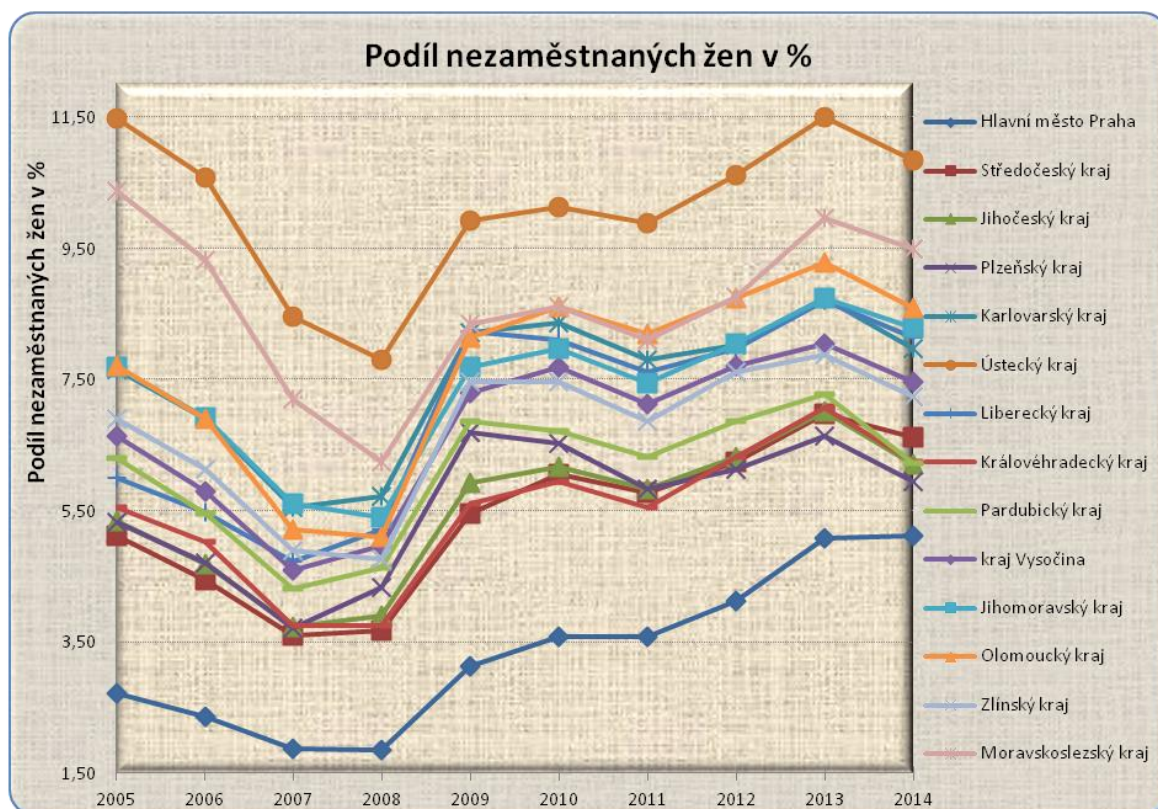
Podíl nezaměstnaných žen v %											
KRAJ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Průměr
Hlavní město Praha	2,72	2,36	1,87	1,85	3,14	3,58	3,58	4,13	5,09	5,12	3,34
Středočeský kraj	5,12	4,44	3,60	3,68	5,46	6,05	5,77	6,25	6,97	6,62	5,40
Jihočeský kraj	5,35	4,68	3,73	3,90	5,93	6,18	5,84	6,33	7,02	6,21	5,52
Plzeňský kraj	5,32	4,71	3,71	4,34	6,70	6,52	5,84	6,14	6,64	5,95	5,59
Karlovarský kraj	7,66	6,90	5,56	5,73	8,22	8,36	7,80	8,03	8,75	7,97	7,50
Ústecký kraj	11,49	10,59	8,46	7,81	9,93	10,14	9,88	10,62	11,50	10,85	10,13
Liberecký kraj	6,00	5,47	4,73	5,21	8,24	8,11	7,62	7,97	8,71	8,14	7,02
Královéhradecký kraj	5,55	5,03	3,76	3,75	5,61	5,94	5,55	6,33	7,07	6,24	5,48
Pardubický kraj	6,31	5,46	4,31	4,63	6,87	6,72	6,33	6,86	7,28	6,22	6,10
kraj Vysočina	6,64	5,79	4,60	4,97	7,30	7,69	7,12	7,71	8,04	7,46	6,73
Jihomoravský kraj	7,70	6,92	5,61	5,40	7,69	7,97	7,44	8,05	8,74	8,30	7,38
Olomoucký kraj	7,72	6,90	5,21	5,10	8,14	8,62	8,19	8,75	9,29	8,59	7,65
Zlínský kraj	6,91	6,14	4,89	4,77	7,46	7,47	6,87	7,62	7,88	7,24	6,73
Moravskoslezský kraj	10,37	9,32	7,21	6,25	8,35	8,62	8,11	8,77	9,97	9,49	8,65

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ v krajích ČR

Z tabulky vyplývá, že nejvyšší podíl nezaměstnaných žen je v Ústeckém kraji a dosahuje průměrné hodnoty 10,13%, hned za ním je Moravskoslezský kraj s hodnotou 8,65%. Naopak nejnižších podílů dosahuje stejně jako u předchozího ukazatele podíl nezaměstnaných osob Hl. m. Praha s průměrem 3,34%. Ostatní kraje se pohybují v rozmezí 5,40% až 7,70%.

Údaje k jednotlivým krajům v jednotlivých letech blíže znázorňuje spojnicový graf č. 2, který je zpracován níže.

Graf 2 Vývoj podílu nezaměstnaných žen v % v krajích ČR v letech 2005 až 2014

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ v krajích ČR

Výše uvedený graf č. 2, vývoj podílu nezaměstnaných žen v %, znázorňuje vývoj ukazatele za období 10 let. Nejvyšší bod ve spojnicovém grafu (udává nejvyšší podíl nezaměstnaných žen) připadá v roce 2013 Ústeckému kraji s hodnotou 11,50 % a po celou dobu sledovaného období je hodnotou s nejhorším podílem v porovnání s ostatními kraji. Hranici 10 % přesáhl Ústecký region jako jediný ještě v letech 2006, 2010, 2012 a 2014. Druhou oblastí s nejvyšším podílem nezaměstnaných žen je Moravskoslezský kraj, který má nejhorší bod v roce 2005 s hodnotou 10,37 %. Ostatní kraje jsou pod úrovní 10% po celou dobu sledovaného období.

Naopak nejnižší hodnoty podílu nezaměstnaných žen dosahuje Hl. m. Praha v roce 2008 s procentickou hodnotou 1,85. Mezi lety 2008 a 2009 byl zaznamenán v tomto kraji nejvyšší nárůst až o 1,29 %. Ve stejném období byl nárůst viditelný i v ostatních regionech ČR. Mezi lety 2013 a 2014 Hl. m. Praha jako jediný region oproti ostatním regionům, které v tomto období spíše klesají, relativně stagnuje. Stejnou situaci lze vysledovat v letech

2010 a 2011, kde zatímco Praha v hodnotách stagnuje, ostatní kraje se vyznačují ve stejném období klesající tendencí.

Prostřednictvím vizuálního rozboru grafického záznamu časových řad podílu nezaměstnaných žen v jednotlivých krajích ČR byly zjištěny základní vývojové tendence časových řad za pozorované období 2005 – 2015. Pro podrobnější rozbor těchto vývojových tendencí byly dále vypočteny první absolutní diference a tempa růstu, patřícím do elementárních charakteristik časových řad. Výsledky výpočtů první absolutní diference jsou shrnuty v tabulce č. 7 a výsledky tempa růstu jsou soustředěny v tabulce č. 8

Tabulka 7 První absolutní diference podílu nezaměstnaných žen v krajích ČR v letech 2005 - 2014

Podíl nezaměstnaných žen v %										
KRAJ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hlavní město Praha	-	-0,36	-0,49	-0,02	1,29	0,44	0,00	0,55	0,96	0,03
Středočeský kraj	-	-0,68	-0,84	0,08	1,78	0,59	-0,28	0,48	0,72	-0,35
Jihočeský kraj	-	-0,67	-0,95	0,17	2,03	0,25	-0,34	0,49	0,69	-0,81
Plzeňský kraj	-	-0,61	-1,00	0,63	2,36	-0,18	-0,68	0,30	0,50	-0,69
Karlovarský kraj	-	-0,76	-1,34	0,17	2,49	0,14	-0,56	0,23	0,72	-0,78
Ústecký kraj	-	-0,90	-2,13	-0,65	2,12	0,21	-0,26	0,74	0,88	-0,65
Liberecký kraj	-	-0,53	-0,74	0,48	3,03	-0,13	-0,49	0,35	0,74	-0,57
Královéhradecký kraj	-	-0,52	-1,27	-0,01	1,86	0,33	-0,39	0,78	0,74	-0,83
Pardubický kraj	-	-0,85	-1,15	0,32	2,24	-0,15	-0,39	0,53	0,42	-1,06
kraj Vysočina	-	-0,85	-1,19	0,37	2,33	0,39	-0,57	0,59	0,33	-0,58
Jihomoravský kraj	-	-0,78	-1,31	-0,21	2,29	0,28	-0,53	0,61	0,69	-0,44
Olomoucký kraj	-	-0,82	-1,69	-0,11	3,04	0,48	-0,43	0,56	0,54	-0,70
Zlínský kraj	-	-0,77	-1,25	-0,12	2,69	0,01	-0,60	0,75	0,26	-0,64
Moravskoslezský kraj	-	-1,05	-2,11	-0,96	2,10	0,27	-0,51	0,66	1,20	-0,48

Zdroj: vlastní zpracování a vlastní výpočty dat z ČSÚ v krajích ČR

Při porovnání hodnot první absolutní diference podílu nezaměstnaných žen z tabulky č. 7 vyplynulo, že v roce 2009 byl oproti roku 2008 zaznamenán největší meziroční nárůst těchto hodnot. Nejvyšší nárůst byl v Olomouckém kraji, kde podíl nezaměstnaných žen vzrostl o hodnotu 3,04 % a v Libereckém kraji, kde hodnota podílu nezaměstnaných žen narostla o 3,03%. Naopak největší pokles podílu nezaměstnaných žen

nastal v roce 2007 v Ústeckém (pokles o 2,13%) a Moravskoslezském kraji (pokles o 2,11%).

Tabulka 8 Tempa růstu podílu nezaměstnaných žen v krajích ČR v letech 2005 - 2014

Podíl nezaměstnaných žen v %										
KRAJ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hlavní město Praha	-	0,8676	0,7924	0,9893	1,6973	1,1401	1,0000	1,1536	1,2324	1,0059
Středočeský kraj	-	0,7672	0,8108	1,0222	1,4837	1,1081	0,9537	1,0832	1,1152	0,9498
Jihočeský kraj	-	0,8748	0,7970	1,0456	1,5205	1,0422	0,9450	1,0839	1,1090	0,8846
Plzeňský kraj	-	0,8853	0,7877	1,1698	1,5438	0,9731	0,8957	1,0514	1,0814	0,8961
Karlovarský kraj	-	0,9008	0,8058	1,0306	1,4346	1,0170	0,9330	1,0295	1,0897	0,9109
Ústecký kraj	-	0,9217	0,7989	0,9232	1,2714	1,0211	0,9744	1,0749	1,0829	0,9435
Liberecký kraj	-	0,9117	0,8647	1,1015	1,5816	0,9842	0,9396	1,0459	1,0928	0,9346
Královéhradecký kraj	-	0,9063	0,7475	0,9973	1,4960	1,0588	0,9343	1,1405	1,1169	0,8826
Pardubický kraj	-	0,8653	0,7894	1,0742	1,4838	0,9782	0,9420	1,0837	1,0612	0,8544
kraj Vysočina	-	0,8720	0,7945	1,0804	1,4688	1,0534	0,9259	1,0829	1,0428	0,9279
Jihomoravský kraj	-	0,8987	0,8107	0,9626	1,4241	1,0364	0,9335	1,0820	1,0857	0,9497
Olomoucký kraj	-	0,8938	0,7551	0,9789	1,5961	1,0590	0,9501	1,0684	1,0617	0,9247
Zlínský kraj	-	0,8886	0,7964	0,9755	1,5639	1,0013	0,9197	1,1092	1,0341	0,9188
Moravskoslezský kraj	-	0,8987	0,7736	0,8669	1,3360	1,0323	0,9408	1,0814	1,1368	0,9519

Zdroj: vlastní zpracování a vlastní výpočty dat z ČSÚ v krajích ČR

Na základě grafického záznamu analyzovaných časových řad podílu nezaměstnaných žen v krajích ČR i z připojených tabulek příslušných charakteristik vyplynulo, že vývoj podílu nezaměstnaných žen v jednotlivých krajích ČR se utvářel podobně jako vývoj podílu nezaměstnaných osob celkem. Z výše uvedeného lze usuzovat, že lokální minimum bylo ve všech krajích dosaženo v letech 2007 – 2008 a lokální maximum bylo zaznamenáno v roce 2013.

Nárůst podílu nezaměstnaných žen zaregistrovaný v roce 2009 byl o něco pomalejší než v případě podílu nezaměstnaných osob celkem. U podílu nezaměstnaných osob celkem v roce 2009 dosáhlo tempo růstu maximálních hodnot v případě Olomouckého kraje (1,8119), v Hl. m. Praha (1,7802) a ve Zlínském kraji (1,7616). Maximální hodnoty tempa růstu podílu nezaměstnaných žen byly v analyzovaném období zaznamenány v Hl. m. Praha (1,6973), v Olomouckém kraji (1,5961) a v Libereckém kraji

(1,5816). Minimální hodnoty podílu nezaměstnaných žen byly zaznamenány v roce 2007 v Královéhradeckém kraji (0,7475) a v Olomouckém kraji (0,7551).

4.2.3 Vývoj a elementární charakteristiky časových řad ukazatele podíl nezaměstnaných mužů v %

Ukazatel podílu nezaměstnaných mužů v % byl vybrán, pro účely porovnání těchto hodnot s vývojem hodnot podílu nezaměstnaných žen v %. Jak bylo řečeno v předchozím odstavci, výsledky byly překvapivé. Z rozboru je dále patrné, že muži mají oproti ženám větší výkyvnost ve vývoji sledovaného parametru (viz spojnicový graf č. 3).

V následující tabulce č. 9 jsou základní údaje podílu nezaměstnaných mužů z Českého statistického úřadu za období 10 let, vždy k poslednímu dni v roce. Průměr, uvedený v posledním sloupci tabulky byl vypočten pro každý kraj zvlášť a překvapivě žádný z krajů nepřesahuje průměrnou hodnotu 10%, jak tomu bylo u dvou předchozích ukazatelů.

Tabulka 9 Podíl nezaměstnaných mužů v % v krajích ČR od roku 2005 až 2014

Podíl nezaměstnaných mužů v %											
KRAJ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Průměr
Hlavní město Praha	2,56	2,21	1,73	1,79	3,34	3,63	3,60	4,19	5,19	4,95	3,32
Středočeský kraj	4,26	3,58	2,85	3,20	5,55	6,14	5,48	6,02	6,83	6,10	5,00
Jihočeský kraj	4,49	3,72	2,97	3,42	5,90	6,59	5,78	6,41	7,18	6,19	5,27
Plzeňský kraj	4,56	3,90	3,10	3,63	6,31	6,76	5,65	5,76	6,26	5,46	5,14
Karlovarský kraj	8,19	7,23	5,60	5,92	9,09	9,52	8,15	8,97	9,89	8,44	8,10
Ústecký kraj	11,11	9,82	7,32	6,85	9,81	10,32	9,70	10,33	11,43	10,49	9,72
Liberecký kraj	5,48	4,88	3,97	4,85	8,33	8,00	7,07	7,55	8,21	7,30	6,56
Královéhradecký kraj	5,26	4,44	3,28	3,50	6,29	6,62	5,81	6,77	7,55	6,46	5,60
Pardubický kraj	5,90	4,84	3,71	4,39	7,75	8,16	6,67	7,20	7,62	6,23	6,25
kraj Vysočina	5,42	4,70	3,85	4,47	8,12	8,49	7,19	7,56	8,06	7,25	6,51
Jihomoravský kraj	7,34	6,06	4,70	4,75	8,41	8,92	7,78	8,25	9,13	8,19	7,35
Olomoucký kraj	7,35	5,98	4,43	4,68	9,57	9,52	8,47	9,11	10,27	9,04	7,84
Zlínský kraj	6,20	5,12	3,98	4,30	8,49	8,34	7,12	8,02	8,78	7,48	6,78
Moravskoslezský kraj	9,99	8,65	6,54	5,91	9,40	9,46	8,49	9,57	10,96	10,10	8,91

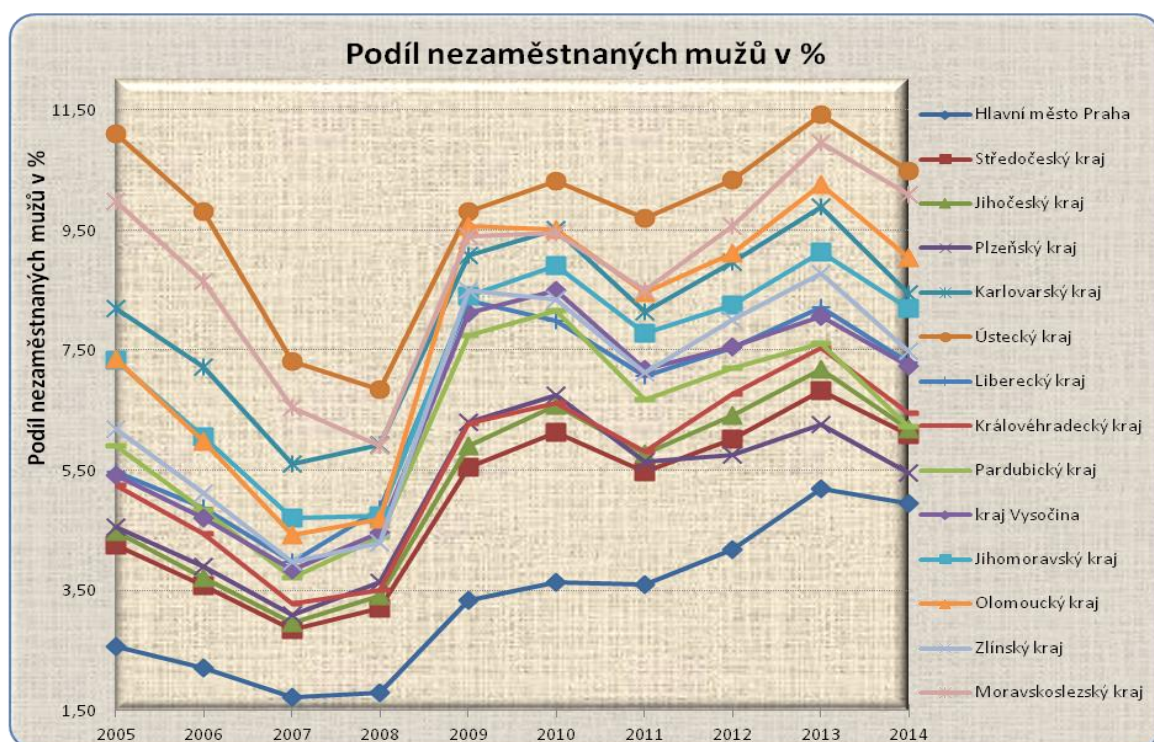
Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ v krajích ČR

Podobně jako u dvou předchozích ukazatelů má nejvyšší podíl nezaměstnaných mužů v % Ústecký kraj s hodnotou 9,72%, následuje ho kraj Moravskoslezský s hodnotou průměru 8,91%. Dalším regionem, přesahujícím průměrnou hodnotu 8%, je kraj Karlovarský.

Nejnižší průměrný podíl nezaměstnaných mužů v % má s průměrem 3,32% v období 10 let opět Hl. m. Praha, následuje kraj Středočeský s průměrem 5% a třetí nejnižší průměr má v Plzeňském kraji (5,14%). Do průměru pod 6% spadá ještě s hodnotou průměru 5,6% ještě Královéhradecký kraj.

Názorněji o vývoji podílu nezaměstnaných mužů v % od roku 2005 do roku 2014 vypovídá následující spojnicový graf č. 3.

Graf 3 Vývoj podílu nezaměstnaných mužů v % v krajích ČR v letech 2005 až 2014

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ v krajích ČR

Ze spojnicového grafu č. 3 je patrné, že je jeho průběh vývoje podobný dvěma předchozím grafům s tím rozdílem, že se nevyskytuje tak velký procentní rozdíl mezi Ústeckým a Moravskoslezským krajem a v roce 2009 se křivky téměř spojí. Další rozdíl

nastal mezi lety 2008 a 2009, kdy růst podílu nezaměstnaných mužů v % je ve všech krajích vyšší (křivka strmější) než v Grafu č. 2 Podíl nezaměstnanosti žen v %.

Nejvyšší podíl nezaměstnaných mužů byl v roce 2013 v Ústeckém kraji s hodnotou 11,43%. Hodnotu přes 10% v Ústeckém kraji přesahuje vybraný ukazatel ještě v letech 2005, 2010, 2012 a 2014. Další kraje, které přesahují výše zmíněnou hodnotu jsou v roce 2013 ještě Olomoucký kraj a v roce 2013 a 2014 Moravskoslezský kraj.

Nejnižší podíl nezaměstnaných mužů byl v roce 2007 v Hl. m. Prahy s hodnotou 1,73%. Tento kraj má v období 2005 až 2014 nejnižší podíl nezaměstnanosti mužů.

Při porovnání podílu nezaměstnanosti mužů a podílu nezaměstnanosti žen v letech 2013 a 2014 podíl nezaměstnanosti mužů ve všech krajích viditelně klesá, kdežto u žen podíl nezaměstnanosti klesá jen u 13 krajů a Hl. m. Prahy, která mírně roste.

Pomocí rozboru grafického záznamu časových řad podílu nezaměstnaných mužů v jednotlivých krajích ČR byly identifikovány hlavní vývojové tendence daných časových řad v pozorovaném období 2005 – 2014. Pro podrobnější analýzu vývoje časových řad podílu nezaměstnanosti mužů byly dále vypočteny některé elementární charakteristiky. Konkrétně se jednalo o první absolutní difference, které jsou zapsány v tabulce č. 10 a o tempa růstu souhrně sepsaných v tabulce č. 11.

Tabulka 10 První absolutní diference podílu nezaměstnaných mužů v krajích ČR v letech 2005 - 2014

Podíl nezaměstnaných mužů v %										
KRAJ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hlavní město Praha	-	-0,35	-0,48	0,06	1,55	0,29	-0,03	0,59	1,00	-0,24
Středočeský kraj	-	-0,68	-0,73	0,35	2,35	0,59	-0,66	0,54	0,81	-0,73
Jihočeský kraj	-	-0,77	-0,75	0,45	2,48	0,69	-0,81	0,63	0,77	-0,99
Plzeňský kraj	-	-0,66	-0,80	0,53	2,68	0,45	-1,11	0,11	0,50	-0,80
Karlovarský kraj	-	-0,96	-1,63	0,32	3,17	0,43	-1,37	0,82	0,92	-1,45
Ústecký kraj	-	-1,29	-2,50	-0,47	2,96	0,51	-0,62	0,63	1,10	-0,94
Liberecký kraj	-	-0,60	-0,91	0,88	3,48	-0,33	-0,93	0,48	0,66	-0,91
Královéhradecký kraj	-	-0,82	-1,16	0,22	2,79	0,33	-0,81	0,96	0,78	-1,09
Pardubický kraj	-	-1,06	-1,13	0,68	3,36	0,41	-1,49	0,53	0,42	-1,39
kraj Vysočina	-	-0,72	-0,85	0,62	3,65	0,37	-1,30	0,37	0,50	-0,81
Jihomoravský kraj	-	-1,28	-1,36	0,05	3,66	0,51	-1,14	0,47	0,88	-0,94
Olomoucký kraj	-	-1,37	-1,55	0,25	4,89	-0,05	-1,05	0,64	1,16	-1,23
Zlínský kraj	-	-1,08	-1,14	0,32	4,19	-0,15	-1,22	0,90	0,76	-1,30
Moravskoslezský kraj	-	-1,34	-2,11	-0,63	3,49	0,06	-0,97	1,08	1,39	-0,86

Zdroj: vlastní zpracování a vlastní výpočty dat z ČSÚ v krajích ČR

Z tabulky č. 10 lze vyčíst při pozorování hodnot jednotlivých krajů v jednotlivých letech, že v roce 2009 byl zaznamenán za sledované období 2005 – 2014 největší nárůst absolutních hodnot oproti roku 2008 ve všech krajích ČR. Největší nárůst nastal v roce 2009 v Olomouckém kraji, kde podíl nezaměstnaných mužů vzrostl o hodnotu 4,89% a ve Zlínském kraji, kde hodnota podílu nezaměstnanosti mužů vzrostla o 4,19% oproti roku předcházejícímu.

Naopak největší pokles podílu nezaměstnaných mužů nastal v roce 2007 v Ústeckém kraji, kdy se snížil podíl nezaměstnaných mužů o 2,5% oproti roku 2006 a v Moravskoslezském kraji (pokles o 2,11%).

Tabulka 11 Tempa růstu podílu nezaměstnaných mužů v krajích ČR v letech 2005 - 2014

Podíl nezaměstnaných mužů v %										
KRAJ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hlavní město Praha	-	0,8633	0,7828	1,0347	1,8659	1,0868	0,9917	1,1639	1,2387	0,9538
Středočeský kraj	-	0,8404	0,7961	1,1228	1,7344	1,1063	0,8925	1,0985	1,1346	0,8931
Jihočeský kraj	-	0,8285	0,7984	1,1515	1,7251	1,1169	0,8771	1,1090	1,1201	0,8621
Plzeňský kraj	-	0,8553	0,7949	1,1710	1,7383	1,0713	0,8358	1,0195	1,0868	0,8722
Karlovarský kraj	-	0,8828	0,7746	1,0571	1,5355	1,0473	0,8561	1,1006	1,1026	0,8534
Ústecký kraj	-	0,8839	0,7454	0,8358	1,4321	1,0520	0,9399	1,0649	1,1065	0,9178
Liberecký kraj	-	0,8905	0,8135	1,2217	1,7175	0,9604	0,8838	1,0679	1,0874	0,8892
Královéhradecký kraj	-	0,8441	0,7387	1,0671	1,7971	1,0525	0,8776	1,1652	1,1152	0,8556
Pardubický kraj	-	0,8203	0,7665	1,1833	1,7654	1,0529	0,8174	1,0795	1,0583	0,8176
kraj Vysočina	-	0,8672	0,8191	1,1610	1,8166	1,0456	0,8469	1,0515	1,0661	0,8995
Jihomoravský kraj	-	0,8256	0,7756	1,0106	1,7705	1,0606	0,8722	1,0604	1,1067	0,8970
Olomoucký kraj	-	0,8136	0,7408	1,0564	2,0449	0,9948	0,8897	1,0756	1,1273	0,8802
Zlínský kraj	-	0,8258	0,7773	1,0804	1,9744	0,9823	0,8537	1,1264	1,0948	0,8519
Moravskoslezský kraj	-	0,8659	0,7561	0,9037	1,5905	1,0064	0,8975	1,1272	1,1452	0,9215

Zdroj: vlastní zpracování a vlastní výpočty dat z ČSÚ v krajích ČR

Na základě deskriptivní analýzy časových řad podílu nezaměstnaných mužů v jednotlivých krajích ČR v grafu č. 3 i z připojených tabulek příslušných charakteristik vyplývá, že vývoj podílu nezaměstnaných mužů se vyvíjel podobně, jako vývoj u předchozích dvou sledovaných ukazatelů, takzvaně že lokální minimum bylo ve všech krajích dosaženo v letech 2007 – 2008 a lokální maximum bylo zaznamenáno v roce 2013.

Nárůst podílu nezaměstnaných mužů zaznamenaný v roce 2009 byl o něco rychlejší než v případě podílu nezaměstnaných žen a dokonce přesáhl svým nárůstem i podíl nezaměstnaných osob celkem. Obecně lze usuzovat, že u podílu nezaměstnaných mužů v roce 2009 dosáhlo tempo růstu maximálních hodnot v případě Olomouckého kraje (2,0449), Zlínského kraje (1,9744) a Hl. m. Praha (1,8659). Hodnoty ukazatele podílu nezaměstnaných osob celkem a podílu nezaměstnaných žen jsou shrnuty v odstavci 4.2.2.

Nejnižších hodnot tempa růstu ukazatel podílu nezaměstnaných mužů v krajích ČR dosáhl za sledované období v roce 2007 v Ústeckém kraji (0,7454), v Olomouckém kraji (0,7408) a v Královéhradeckém kraji (0,7387)

4.2.4 Vývoj a vybrané elementární charakteristiky časových řad ukazatele podíl nezaměstnaných mladých lidí v %

Podíl nezaměstnaných mladých lidí od 15 do 29 let byl vypočten vlastními výpočty z vybraných dat Českého statistického úřadu vždy k datu 31. 12. v jednotlivých krajích z celkového počtu uchazečů o zaměstnání vedených v evidenci úřadu práce. Základní data, která byla použita k výpočtu, jsou zrekapitulována v příloze č. 1 a 3. Výsledky tohoto výpočtu jsou shrnuty v tabulce č. 12 podíl nezaměstnaných mladých lidí do 29 let z celkového počtu uchazečů o zaměstnání.

V posledním sloupci tabulky, která je vložena níže, je uveden průměr podílu nezaměstnaných mladých osob do věku 29 let z celkového počtu uchazečů o zaměstnání, za období 10 let v jednotlivých krajích. Tento průměr byl zvolen pro porovnání krajů mezi sebou a k určení, které z krajů mají největší podíl nezaměstnaných mladých lidí z celkového počtu uchazečů o zaměstnání vedených na úřadu práce, a které kraje mají nejmenší počet podílu nezaměstnaných mladých lidí z celkového počtu uchazečů o zaměstnání vedených na úřadu práce.

Tabulka 12 Podíl nezaměstnaných mladých lidí do 29 let z celkového počtu uchazečů o zaměstnání v krajích ČR od roku 2005 - 2014

Podíl nezaměstnaných lidí do 29 let z celkového počtu uchazečů o zaměstnání											
KRAJ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Průměr
Hlavní město Praha	29,46	27,95	25,93	27,55	30,23	27,50	28,49	27,93	26,71	24,57	27,63
Středočeský kraj	31,00	29,61	27,45	28,94	30,68	28,70	29,67	29,17	27,78	25,14	28,81
Jihočeský kraj	31,69	29,80	27,42	29,48	30,07	28,20	29,80	29,22	27,87	25,71	28,93
Plzeňský kraj	29,30	27,64	24,93	29,80	30,08	28,36	28,90	28,81	27,27	25,74	28,08
Karlovarský kraj	32,23	30,67	27,39	30,68	30,82	29,61	30,57	30,50	28,89	27,00	29,84
Ústecký kraj	33,24	31,18	27,88	28,76	30,36	29,22	30,47	30,45	29,17	26,55	29,73
Liberecký kraj	31,07	29,61	27,98	29,52	29,16	27,32	29,67	29,71	27,96	26,44	28,84
Královéhradecký kraj	31,42	28,94	26,63	29,48	30,06	28,36	30,86	31,25	29,83	27,41	29,42
Pardubický kraj	30,69	28,52	25,77	28,74	29,86	26,88	29,18	29,67	28,21	26,18	28,37
kraj Vysočina	32,55	30,29	26,88	28,82	30,03	27,74	29,76	29,36	28,12	25,71	28,93
Jihomoravský kraj	32,78	30,17	26,42	28,28	30,04	28,48	30,20	29,73	28,72	26,44	29,13
Olomoucký kraj	29,60	27,44	23,95	26,36	28,38	26,53	28,01	27,96	26,96	24,73	26,99
Zlínský kraj	30,34	27,65	24,72	27,36	28,84	27,29	28,72	28,84	27,98	24,83	27,66
Moravskoslezský kraj	29,52	27,45	23,15	24,89	26,84	26,79	26,80	27,31	27,12	24,37	26,42

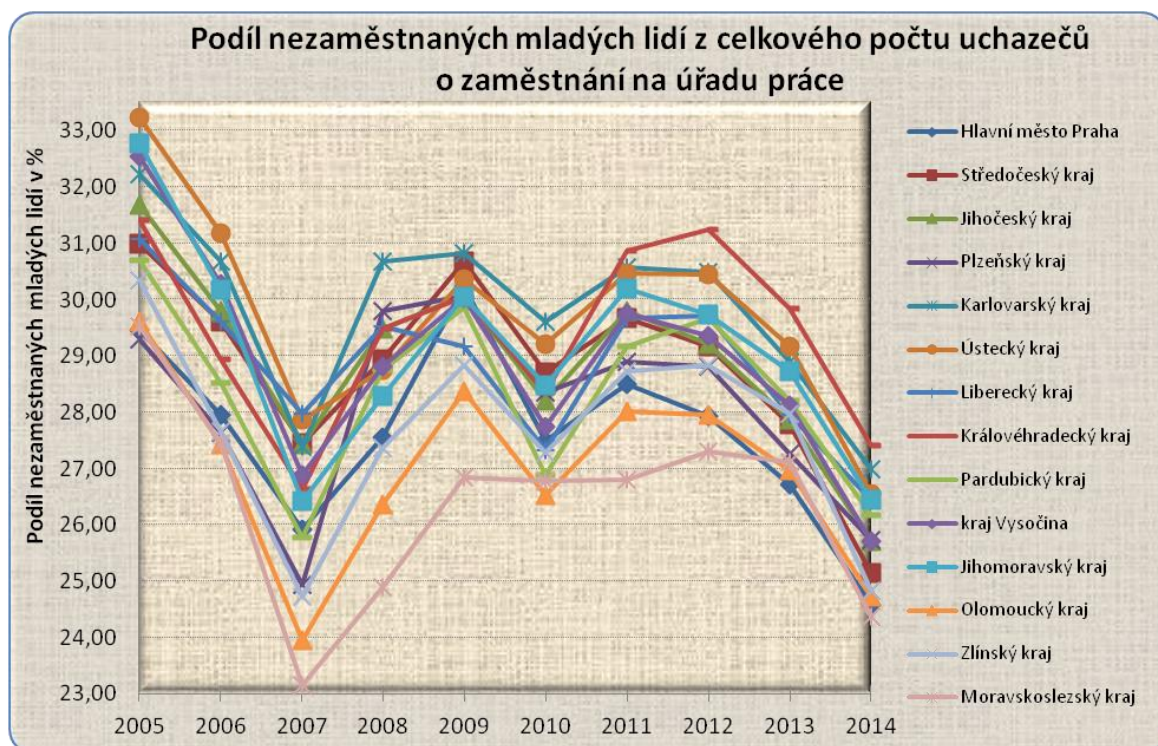
Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ v krajích ČR

Nejvyšší podíl nezaměstnaných mladých lidí z celkového počtu uchazečů o zaměstnání má kraj Karlovarský s průměrným podílem 28,84 %. Hned za ním je Ústecký kraj, který má průměrnou hodnotu pouze o 11% nižší a třetím nejhorším krajem s nejvyšším průměrným podílem nezaměstnaných mladých lidí je Královéhradecký s průměrnou hodnotou 29,42 %. Průměr 29% přesahuje ještě Jihomoravský kraj. Ve výše zmíněných krajích je poměrně vysoká úroveň nezaměstnanosti mladých lidí ve věku do 29 let z celkového počtu uchazečů o zaměstnání.

Nejlépe si u tohoto ukazatele výjimečně nevede Hl. m. Praha, jako u třech předchozích ukazatelů, ale Moravskoslezský kraj s průměrnou hodnotou 26,42 % a Olomoucký kraj s hodnotou 26,99%. Hl. m. Praha je až na třetím místě s hodnotou podílu nezaměstnaných mladých lidí z celkového počtu uchazečů o zaměstnání 27,63 %.

Na průběh vývoje ukazatele podílu nezaměstnaných lidí do 29 let v jednotlivých sledovaných letech poukazuje spojnicový graf č. 4, který je uveden na následující straně.

Graf 4 Vývoj podílu nezaměstnaných mladých lidí z celkového počtu uchazečů o zaměstnání v krajích ČR v letech 2005 až 2014

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ v krajích ČR

Nejvyšší bod ve výše uvedeném spojnicovém grafu je v roce 2005 v Ústeckém kraji, kde je podíl nezaměstnaných mladých lidí 33,24 %. Z grafu lze také vyčíst, že v roce 2005 byl podíl ukazatele ve všech krajích za sledované období nejvyšší.

Nejnižší bod v grafu č. 4 je v roce 2007 v Moravskoslezském kraji s hodnotou 23,15 % podílu nezaměstnaných mladých lidí z celkového počtu uchazečů o zaměstnání.

Pomocí vizuálního rozboru grafického záznamu časových řad podílu nezaměstnaných mladých lidí z celkového počtu uchazečů o zaměstnání v jednotlivých krajích ČR byly identifikovány základní vývojové tendence daných časových řad ve sledovaném období 2005 – 2014. Pro detailnější rozbor těchto vývojových tendencí byly dále vypočteny některé elementární charakteristiky zmíněných časových řad. Jednalo se o první absolutní diference, které jsou shrnuty v tabulce č. 13 a dále tempa růstu soustředěna v tabulce č. 14.

Tabulka 13 První absolutní diference podílu nezaměstnaných mladých z celkového počtu uchazečů o zaměstnání v krajích ČR v letech 2005 - 2014

Podíl nezaměstnaných lidí od 15 do 29 let z celkového počtu uchazečů o zaměstnání										
KRAJ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hlavní město Praha	-	-1,51	-2,02	1,62	2,68	-2,73	0,99	-0,56	-1,22	-2,14
Středočeský kraj	-	-1,39	-2,16	1,49	1,74	-1,98	0,97	-0,50	-1,39	-2,64
Jihočeský kraj	-	-1,89	-2,38	2,06	0,59	-1,87	1,60	-0,58	-1,35	-2,16
Plzeňský kraj	-	-1,66	-2,71	4,87	0,28	-1,72	0,54	-0,09	-1,54	-1,53
Karlovarský kraj	-	-1,56	-3,28	3,29	0,14	-1,21	0,96	-0,07	-1,61	-1,89
Ústecký kraj	-	-2,06	-3,30	0,88	1,60	-1,14	1,25	-0,02	-1,28	-2,62
Liberecký kraj	-	-1,46	-1,63	1,54	-0,36	-1,84	2,35	0,04	-1,75	-1,52
Královéhradecký kraj	-	-2,48	-2,31	2,85	0,58	-1,70	2,50	0,39	-1,42	-2,42
Pardubický kraj	-	-2,17	-2,75	2,97	1,12	-2,98	2,30	0,49	-1,46	-2,03
kraj Vysočina	-	-2,26	-3,41	1,94	1,21	-2,29	2,02	-0,40	-1,24	-2,41
Jihomoravský kraj	-	-2,61	-3,75	1,86	1,76	-1,56	1,72	-0,47	-1,01	-2,28
Olomoucký kraj	-	-2,16	-3,49	2,41	2,02	-1,85	1,48	-0,05	-1,00	-2,23
Zlínský kraj	-	-2,69	-2,93	2,64	1,48	-1,55	1,43	0,12	-0,86	-3,15
Moravskoslezský kraj	-	-2,07	-4,30	1,74	1,95	-0,05	0,01	0,51	-0,19	-2,75

Zdroj: vlastní zpracování a vlastní výpočty dat z ČSÚ v krajích ČR

Při porovnání hodnot uvedených v tabulce č. 13 vyplynulo, že v roce 2008 byl největší nárůst podílu nezaměstnaných mladých lidí z celkového počtu uchazečů o zaměstnání vedených na úřadu práce oproti roku 2007 ve všech krajích ČR až do roku 2009 (s výjimkou kraje Libereckého, který mezi lety 2008 a 2009 klesá). Vlna nárůstu podílu nezaměstnaných mladých lidí z celkového počtu uchazečů o zaměstnání za zkoumané období nastala v roce 2011, ale ta nebyla tak výrazná.

Nejvyšší meziroční nárůst podílu nezaměstnaných mladých lidí nastal v roce 2009 v Plzeňském kraji, kde vzrostl podíl nezaměstnaných mladých lidí o 4,87 % a v Karlovarském kraji (zaznamenaný nárůst o 3,29 %).

Pokles podílu nezaměstnaných mladých lidí z celkového počtu uchazečů o zaměstnání byl zaznamenán ve všech krajích ČR v letech 2006, 2007, 2010, 2013 a 2014, vždy oproti předchozímu roku.

Tabulka 14 Tempa růstu podílu nezaměstnaných mladých lidí z celkového počtu uchazečů o zaměstnání v krajích ČR v letech 2005 - 2014

Podíl nezaměstnaných lidí od 15 do 29 let z celkového počtu uchazečů o zaměstnání										
KRAJ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hlavní město Praha	-	0,9487	0,9277	1,0625	1,0973	0,9097	1,0360	0,9803	0,9563	0,9199
Středočeský kraj	-	0,9552	0,9271	1,0543	1,0601	0,9355	1,0338	0,9831	0,9523	0,9050
Jihočeský kraj	-	0,9404	0,9201	1,0751	1,0200	0,9378	1,0567	0,9805	0,9538	0,9225
Plzeňský kraj	-	0,9433	0,9020	1,1953	1,0094	0,9428	1,0190	0,9969	0,9465	0,9439
Karlovarský kraj	-	0,9516	0,8931	1,1201	1,0046	0,9607	1,0324	0,9977	0,9472	0,9346
Ústecký kraj	-	0,9380	0,8942	1,0316	1,0556	0,9625	1,0428	0,9993	0,9580	0,9102
Liberecký kraj	-	0,9530	0,9450	1,0550	0,9878	0,9369	1,0860	1,0013	0,9411	0,9456
Královéhradecký kraj	-	0,9211	0,9202	1,1070	1,0197	0,9434	1,0882	1,0126	0,9546	0,9189
Pardubický kraj	-	0,9293	0,9036	1,1153	1,0390	0,9002	1,0856	1,0168	0,9508	0,9280
kraj Vysočina	-	0,9306	0,8874	1,0722	1,0420	0,9237	1,0728	0,9866	0,9578	0,9143
Jihomoravský kraj	-	0,9204	0,8757	1,0704	1,0622	0,9481	1,0604	0,9844	0,9660	0,9206
Olomoucký kraj	-	0,9270	0,8728	1,1006	1,0766	0,9348	1,0558	0,9982	0,9642	0,9173
Zlínský kraj	-	0,9113	0,8940	1,1068	1,0541	0,9463	1,0524	1,0042	0,9702	0,8874
Moravskoslezský kraj	-	0,9299	0,8434	1,0752	1,0783	0,9981	1,0004	1,0190	0,9930	0,8986

Zdroj: vlastní zpracování a vlastní výpočty dat z ČSÚ v krajích ČR

Z pozorování vyplynulo, že vývoj podílu nezaměstnaných mladých lidí z celkového počtu uchazečů o zaměstnání vedených na pracovním úřadu je prakticky ve všech krajích ČR charakterizován dvěma výraznými poklesy a následujícími nárůsty. Výrazné lokální minimum bylo zaregistrováno v roce 2007 a dalšího poklesu bylo dosaženo v roce 2010. Lokální maxima byla zjištěna v letech 2008 a 2009 a pak v letech 2011 a 2012. Po roce 2012 byl u všech krajů ČR zaznamenán monotónní pokles ukazatele podílu nezaměstnaných mladých lidí z celkového počtu uchazečů o zaměstnání.

4.2.5 Vývoj a vybrané elementární charakteristiky časových řad ukazatele podíl dlouhodobě nezaměstnaných lidí v %

Ukazatel podíl dlouhodobě nezaměstnaných lidí vedených na úřadu práce z celkového počtu uchazečů o zaměstnání byl vypočten obdobně, jako předchozí ukazatel podílu nezaměstnanosti mladých lidí vedených na úřadu práce z celkového počtu uchazečů

o zaměstnání (tzv. suma počtu uchazečů o zaměstnání, kteří jsou vedeni na úřadu práce 12 až 24 měsíců a osob, které jsou vedeny na úřadu práce déle než 24 měsíců). Tato suma byla následně vydělena celkovým počtem uchazečů o zaměstnání vedených na úřadu práce. Data, která byla použita k výpočtu, jsou přiložena v příloze č 1 a 2.

Vypočtené hodnoty jsou uvedeny v tabulce č. 15 Podíl dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu uchazečů o zaměstnání.

Tabulka 15 Podíl dlouhodobě nezaměstnaných osob z celkového počtu uchazečů o zaměstnání v % v krajích ČR od roku 2005 - 2014

Podíl dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu uchazečů o zaměstnání											
KRAJ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Průměr
Hlavní město Praha	25,61	24,34	22,71	16,62	11,53	20,75	25,15	26,77	33,16	38,09	24,47
Středočeský kraj	34,86	34,15	30,08	22,05	18,12	26,83	33,45	33,44	37,57	42,31	31,29
Jihočeský kraj	28,22	30,23	26,33	19,06	16,29	23,33	28,23	27,49	31,94	33,94	26,51
Plzeňský kraj	34,35	34,67	32,05	22,50	19,63	28,51	32,92	31,97	35,79	37,98	31,04
Karlovarský kraj	43,09	43,12	41,11	31,12	27,61	36,29	39,69	37,24	42,36	47,53	38,92
Ústecký kraj	51,20	50,78	49,34	37,96	32,07	38,93	42,85	42,07	46,76	51,32	44,33
Liberecký kraj	37,52	35,66	33,83	24,57	22,81	33,49	36,43	36,17	40,37	42,99	34,38
Královéhradecký kraj	33,20	32,36	28,97	16,28	14,39	22,52	27,76	28,02	33,84	38,61	27,60
Pardubický kraj	35,50	35,00	32,22	23,59	20,47	28,48	32,68	31,14	35,49	38,13	31,27
kraj Vysočina	37,72	38,94	34,85	25,46	21,75	30,96	36,00	34,09	38,20	40,91	33,89
Jihomoravský kraj	42,20	41,37	38,18	30,27	24,13	32,90	36,98	36,29	40,36	44,29	36,70
Olomoucký kraj	41,37	39,86	37,28	27,04	20,19	33,07	38,24	38,18	40,95	45,93	36,21
Zlínský kraj	40,09	40,01	37,54	29,52	22,61	34,70	37,47	34,16	38,25	40,24	35,46
Moravskoslezský kraj	51,76	50,76	49,02	39,65	30,14	38,03	42,22	40,17	45,29	50,40	43,74

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ v krajích ČR

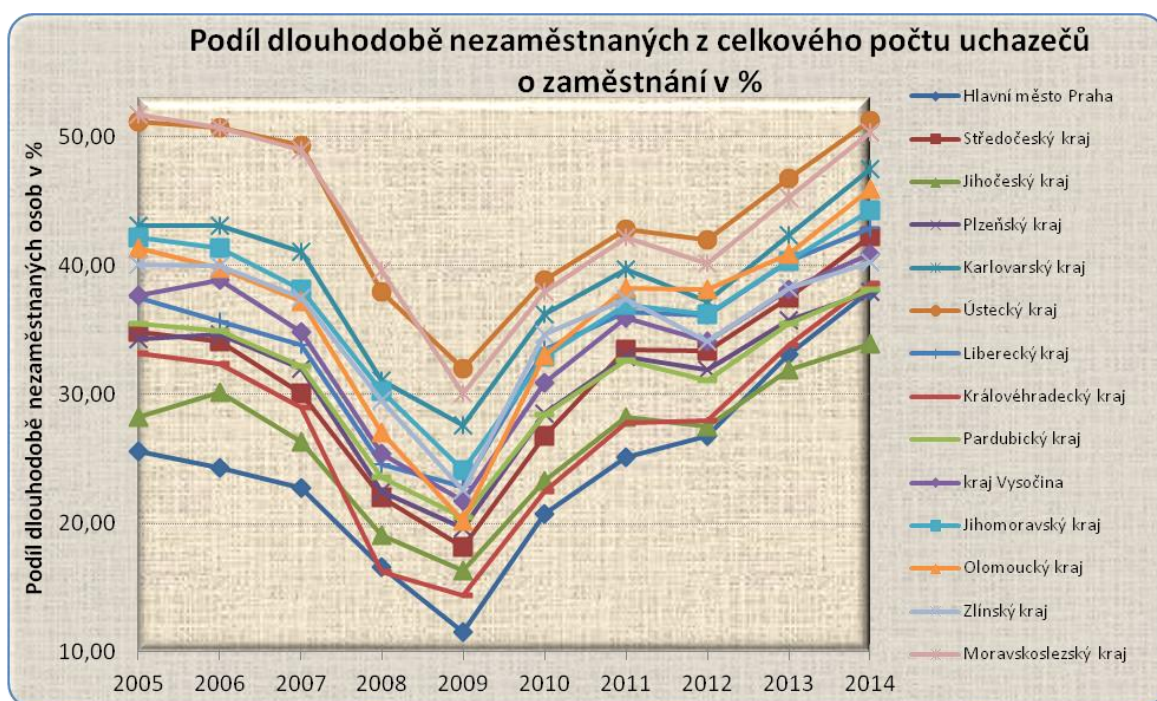
Průměrné hodnoty za období 2005 – 2014 jsou za jednotlivé kraje zapsány v posledním sloupci tabulky č. 15.

Kraje, patřící podle vypočtených hodnot průměru za období 10 let mezi nejhorší (s nejvyšším podílem dlouhodobě nezaměstnaných osob z celkového počtu osob vedených na úřadu práce), jsou kraje Ústecký s průměrnými hodnotami 44,33 % a Moravskoslezský s průměrem 43,74 %. Ostatní kraje nepřesahují průměrnou hodnotu 40%.

Nejnižší průměr mají kraje Hl. m. Praha s průměrem 24,77 %, Jihočeský kraj s průměrem 26,51 % a Královéhradecký kraj, který má průměrnou hodnotu za sledované období 27,60 %. Ostatní kraje mají průměrnou hodnotu nad 31 %.

Vývoj krajů v jednotlivých letech od roku 2005 až 2014 znázorňuje následující spojnicový graf č. 5 Podíl dlouhodobě nezaměstnaných lidí z celkového počtu uchazečů o zaměstnání vedených na úřadu práce.

Graf 5 Vývoj podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob z celkového počtu osob vedených na úřadu práce v % v krajích ČR v letech 2005 až 2014

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ v krajích ČR

Nejvyšší podíl dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu uchazečů o zaměstnání byl v roce 2005 v Moravskoslezském kraji s hodnotou 51,76 %. Druhým nejvyšším bodem, jenž udává druhou nejvyšší nezaměstnanost uchazečů vedených na úřadu práce dlouhodobě, byl v roce 2014 bod s hodnotou 51,32 % na křivce Ústeckého kraje. Křivky těchto dvou regionů se téměř po celou dobu vývoje překrývají, z čehož lze usuzovat, že tendence vývoje sledovaných ukazatelů u těchto dvou krajů jsou téměř identické.

Nejnižší podíl nezaměstnaných, vedených na úřadu práce déle než 12 měsíců, z celkového počtu uchazečů o zaměstnání v evidenci na pracovním úřadu, je za sledované období zaznamenán v roce 2009 v Hl. m. Praha s hodnotou 11,53 %. Do roku 2009 podíl dlouhodobě nezaměstnaných osob klesal ve všech krajích ČR a od roku 2009 začaly všechny kraje naopak stoupat. Při porovnání výše sledovaného ukazatele ve zmíněném roce s grafy ostatních zkoumaných ukazatelů nastává jejich zlom, který byl způsobený krizí v roce 2007 nebo 2008. U ukazatele dlouhodobé nezaměstnanosti krize sice nastala v roce 2008, ale u dlouhodobé nezaměstnanosti se projevila až v roce 2009, protože dlouhodobá nezaměstnanost počítá nezaměstnané osoby, které jsou vedené na úřadu práce déle než 12 měsíců. Když v roce 2008 začalo docházet k propouštění zaměstnanců kvůli krachu velkých firem, do sledovaného ukazatele se tato tendence promítla až o rok déle.

V roce 2014 byly hodnoty téměř všech krajů (vyjma Moravskoslezského) vyšší než v roce 2005 a mezi lety 2013 a 2014 byl nejnižší podíl dlouhodobě nezaměstnaných osob v Jihočeském kraji.

Pozorováním grafického záznamu časových řad podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob z celkového počtu uchazečů o zaměstnání vedených na úřadu práce v jednotlivých krajích ČR byly zjištěny základní vývojové tendence daných časových řad ve sledovaném období 2005 – 2014. Pro podrobnější rozbor těchto vývojových tendencí byly dále vypočteny některé elementární charakteristiky zmíněných časových řad. Jednalo se o první absolutní difference, které jsou shrnuty v tabulce č. 16 a následně tempa růstu, která jsou sepsána v tabulce č. 17, na následující straně.

Tabulka 16 První absolutní diference podílu dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu uchazečů o zaměstnání v krajích ČR v letech 2005 - 2014

Podíl dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu uchazečů o zaměstnání										
KRAJ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hlavní město Praha	-	-1,27	-1,63	-6,09	-5,09	9,22	4,40	1,62	6,39	4,93
Středočeský kraj	-	-0,71	-4,07	-8,03	-3,93	8,71	6,62	-0,01	4,13	4,74
Jihočeský kraj	-	2,01	-3,90	-7,27	-2,77	7,04	4,90	-0,74	4,45	2,00
Plzeňský kraj	-	0,32	-2,62	-9,55	-2,87	8,88	4,41	-0,95	3,82	2,19
Karlovarský kraj	-	0,03	-2,01	-9,99	-3,51	8,68	3,40	-2,45	5,12	5,17
Ústecký kraj	-	-0,42	-1,44	-11,38	-5,89	6,86	3,92	-0,78	4,69	4,56
Liberecký kraj	-	-1,86	-1,83	-9,26	-1,76	10,68	2,94	-0,26	4,20	2,62
Královéhradecký kraj	-	-0,84	-3,39	-12,69	-1,89	8,13	5,24	0,26	5,82	4,77
Pardubický kraj	-	-0,50	-2,78	-8,63	-3,12	8,01	4,20	-1,54	4,35	2,64
kraj Vysočina	-	1,22	-4,09	-9,39	-3,71	9,21	5,04	-1,91	4,11	2,71
Jihomoravský kraj	-	-0,83	-3,19	-7,91	-6,14	8,77	4,08	-0,69	4,07	3,93
Olomoucký kraj	-	-1,51	-2,58	-10,24	-6,85	12,88	5,17	-0,06	2,77	4,98
Zlínský kraj	-	-0,08	-2,47	-8,02	-6,91	12,09	2,77	-3,31	4,09	1,99
Moravskoslezský kraj	-	-1,00	-1,74	-9,37	-9,51	7,89	4,19	-2,05	5,12	5,11

Zdroj: vlastní zpracování a vlastní výpočty dat z ČSÚ v krajích ČR

Z tabulky č. 16 lze při porovnání hodnot podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob vedených na úřadu práce jednotlivých krajů v jednotlivých letech vyčíst, že ve všech krajích došlo k poklesu sledované charakteristiky od roku 2007 do roku 2009 a od roku 2009 došlo naopak zase k nárůstu ukazatele až do konce sledovaného období (s výjimkou roku 2012, kde hodnota ukazatele ve většině krajů nepatrně poklesla).

Za celé sledované období vybraného ukazatele došlo mezi lety 2007 a 2008 k nejvýraznějšímu poklesu v Královéhradeckém kraji, kde absolutní hodnota poklesla až o 12,69 %. Dalšími kraji s výrazným poklesem těchto hodnot ve stejném období byly kraje Ústecký (pokles o 11,39 %) a Olomoucký (pokles o 10,25 %)

Nejvyšší meziroční nárůst ukazatele první absolutní diference z tabulky č. 16 nastal v roce 2010 oproti předchozímu roku v Olomouckém kraji (nárůst o absolutní hodnotu 12,88 %), dále ve Zlínském kraji (nárůst o 12,09 %) a v Libereckém kraji (nárůst o 10,68 %).

Tabulka 17 Tempa růstu podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob z celkového počtu uchazečů o zaměstnání vedených na úřadu práce v krajích ČR v letech 2005 - 2014

Podíl dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu uchazečů o zaměstnání										
KRAJ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hlavní město Praha	-	0,9504	0,9330	0,7318	0,6937	1,7997	1,2120	1,0644	1,2387	1,1487
Středočeský kraj	-	0,9796	0,8808	0,7330	0,8218	1,4807	1,2467	0,9997	1,1235	1,1262
Jihočeský kraj	-	1,0712	0,8710	0,7239	0,8547	1,4322	1,2100	0,9738	1,1619	1,0626
Plzeňský kraj	-	1,0093	0,9244	0,7020	0,8724	1,4524	1,1547	0,9711	1,1195	1,0612
Karlovarský kraj	-	1,0007	0,9534	0,7570	0,8872	1,3144	1,0937	0,9383	1,1375	1,1220
Ústecký kraj	-	0,9918	0,9716	0,7694	0,8448	1,2139	1,1007	0,9818	1,1115	1,0975
Liberecký kraj	-	0,9504	0,9487	0,7263	0,9284	1,4682	1,0878	0,9929	1,1161	1,0649
Královéhradecký kraj	-	0,9747	0,8952	0,5620	0,8839	1,5650	1,2327	1,0094	1,2077	1,1410
Pardubický kraj	-	0,9859	0,9206	0,7322	0,8677	1,3913	1,1475	0,9526	1,1397	1,0744
kraj Vysočina	-	1,0323	0,8950	0,7306	0,8543	1,4234	1,1628	0,9469	1,1206	1,0709
Jihomoravský kraj	-	0,9803	0,9229	0,7928	0,7972	1,3634	1,1240	0,9813	1,1122	1,0974
Olomoucký kraj	-	0,9635	0,8353	0,7253	0,7467	1,6379	1,1563	0,9984	1,0726	1,1216
Zlínský kraj	-	0,9980	0,9383	0,7864	0,7659	1,5347	1,0798	0,9117	1,1197	1,0520
Moravskoslezský kraj	-	0,9807	0,9657	0,8089	0,7602	1,2618	1,1102	0,9514	1,1275	1,1128

Zdroj: vlastní zpracování a vlastní výpočty dat z ČSÚ v krajích ČR

Z grafického záznamu analyzovaných časových řad podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob z celkového počtu uchazečů o zaměstnání vedených na úřadu práce v krajích ČR i z připojených tabulek příslušných elementárních charakteristik, vyplývá, že hodnoty lokálního minima byly zaregistrovány v roce 2009 ve všech krajích ČR.

V roce 2010 dosáhlo tempo růstu podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob z celkového počtu uchazečů o zaměstnání nejvyšších hodnot v Hl. m. Praha (1,7997), v Olomouckém kraji (1,6379) a v Královéhradeckém kraji (1,5650). V Královéhradeckém kraji pak tempo růstu dosáhlo nejnižších hodnot (0,5620) v roce 2008.

4.2.6 Vývoj a vybrané elementární charakteristiky časových řad ukazatele počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo

Hodnoty ukazatele počtu uchazečů na jedno volné pracovní místo, uvedené v tabulce č. 8 Počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo, vyjadřují jinými slovy, kolik uchazečů o zaměstnání zůstane bez práce, protože na ně není dostatek volných pracovních míst, ačkoli se úřad práce snaží tato pracovní místa vytvářet a podporovat prostřednictvím různých programů a dotací.

Tabulka 18 Počet uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo v krajích ČR od roku 2005 - 2014

Počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo											
KRAJ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Průměr
Hlavní město Praha	1,70	1,60	1,10	0,50	1,10	3,90	5,70	3,60	5,40	7,30	3,19
Středočeský kraj	6,30	4,50	2,20	1,40	5,90	15,50	13,30	12,00	12,90	12,40	8,64
Jihočeský kraj	7,70	7,00	3,10	2,10	10,80	17,80	15,30	12,30	11,20	11,70	9,90
Plzeňský kraj	4,70	4,10	2,00	1,00	5,80	16,00	13,50	8,90	9,80	8,00	7,38
Karlovarský kraj	14,60	11,10	5,50	3,40	12,40	22,30	19,00	14,00	17,60	13,90	13,38
Ústecký kraj	28,30	21,70	11,30	7,50	19,60	34,80	25,80	27,70	27,60	25,80	23,01
Liberecký kraj	9,90	6,40	4,40	3,10	16,00	24,60	16,50	11,10	10,80	10,50	11,33
Královéhradecký kraj	9,10	6,70	3,60	2,20	11,30	15,30	13,30	13,20	18,30	14,20	10,72
Pardubický kraj	12,40	6,70	2,40	1,50	8,00	16,50	10,00	8,70	12,00	12,90	9,11
kraj Vysočina	10,90	8,10	4,10	2,80	16,90	36,00	26,30	26,10	23,50	17,30	17,20
Jihomoravský kraj	10,30	7,20	5,30	2,70	10,50	21,50	24,80	20,90	20,80	21,00	14,50
Olomoucký kraj	14,20	9,60	5,70	4,10	19,00	23,60	22,80	23,00	24,20	24,60	17,08
Zlínský kraj	18,90	10,10	4,20	2,70	11,90	25,00	21,30	20,30	19,90	16,50	15,08
Moravskoslezský kraj	37,90	19,60	9,90	4,90	20,40	25,20	21,70	19,20	24,90	24,40	20,81

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ v krajích ČR

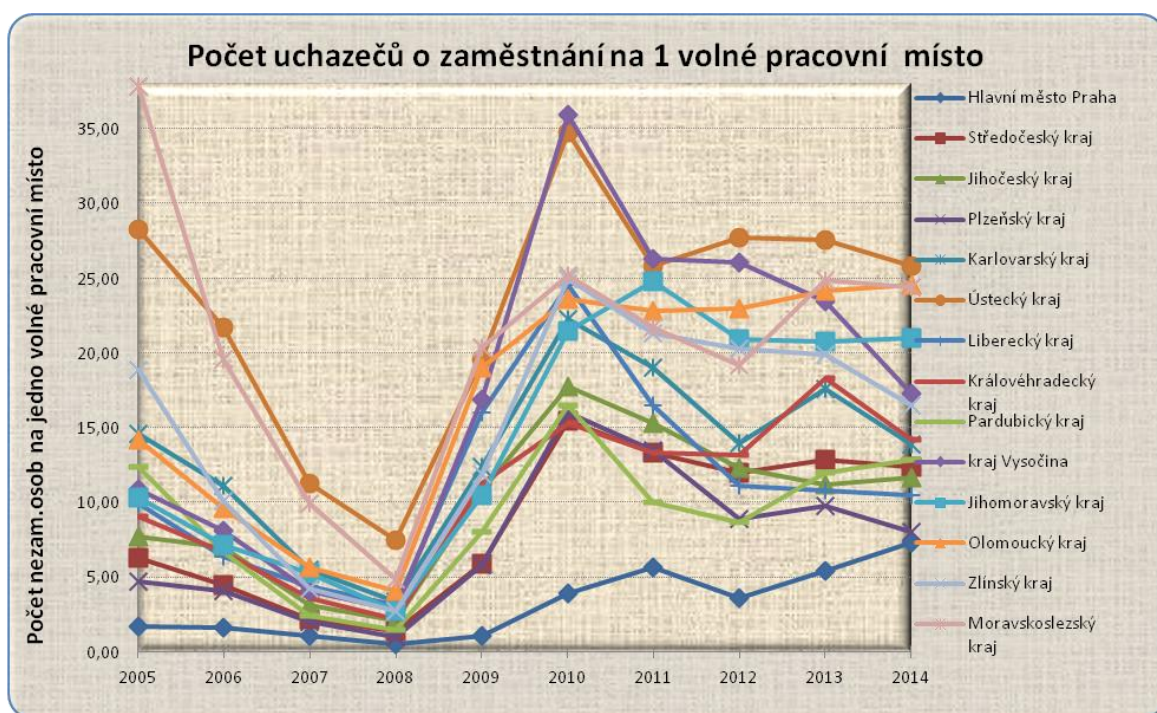
Jak vyplývá z posledního sloupce tabulky č. 8, kde je uveden průměr za období 10 let v jednotlivých krajích, je na tom nejlépe Hl. m. Praha, kde připadá v průměru za sledované období 3,19 uchazečů na jedno volné pracovní místo. V roce 2008 je v tomto regionu dokonce více volných pracovních míst, než je uchazečů o zaměstnání.

Dalším krajem s nejnižším průměrným počtem uchazečů na jedno volné pracovní místo je Plzeňský kraj s průměrným počtem 7,38 osob. Do průměru 10 osob ucházejících se o 1 pracovní místo, spadají ještě kraje Středočeský, Pardubický a Jihočeský.

Nejhorší průměr počtu uchazečů na jedno volné pracovní místo je v Ústeckém kraji s průměrnou hodnotou 23,01 uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo a Moravskoslezský kraj s hodnotou 20,81 uchazečů o zaměstnání.

Následující spojnicový graf č. 6 Počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo popisuje průběh v jednotlivých krajích ČR za období 10 let (2005 – 2014).

Graf 6 Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo v krajích ČR v letech 2005 až 2014

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ v krajích ČR

Nejvyšší bod v grafu č. 6 v roce 2005 připadá Moravskoslezskému kraji, kde byla situace s počtem 37,9 osob na jedno volné pracovní místo celkem alarmující. Druhý nejvyšší bod ve spojnicovém grafu reprezentuje hodnota v roce 2010 v kraji Vysočina s počtem 36 uchazečů na jedno volné místo a následuje ho třetí nejvyšší bod v tomto roce v Ústeckém kraji s počtem uchazečů na jedno volné pracovní míst 34,8%.

Nejlépe je na tom s hodnotou této charakteristiky 0,5 Hl. m. Praha v roce 2008, jak již bylo řečeno výše. Na základě hodnot nalezených na ČSÚ z tabulky č. 18 lze říci, že ve sledovaném období na tom byly v roce 2008 nejlépe všechny regiony ČR. Hodnoty počtu uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo se pohybovaly v intervalu od 0,5 až 7,5 uchazečů o zaměstnání.

Vzhledem k relativně rozkolísanému a nepravidelnému průběhu časových řad ukazatele počtu nezaměstnaných osob na 1 volné pracovní místo v jednotlivých krajích ČR, které lze vyčíst ze sestaveného grafu časových řad ve sledovaném období 2005 – 2014, byly pro detailnější rozbor zvoleny a vypočteny základní charakteristiky, a to konkrétně první absolutní difference a tempa růstu. Vypočtené parametry jsou přehledně shrnuty v tabulkách č. 19 a 20.

Tabulka 19 První absolutní difference počtu uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo v krajích ČR v letech 2005 - 2014

Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo										
KRAJ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hlavní město Praha	-	-0,10	-0,50	-0,60	0,60	2,80	1,80	-2,10	1,80	1,90
Středočeský kraj	-	-1,80	-2,30	-0,80	4,50	9,60	-2,20	-1,30	0,90	-0,50
Jihočeský kraj	-	-0,70	-3,90	-1,00	8,70	7,00	-2,50	-3,00	-1,10	0,50
Plzeňský kraj	-	-0,60	-2,10	-1,00	4,80	10,20	-2,50	-4,60	0,90	-1,80
Karlovarský kraj	-	-3,50	-5,60	-2,10	9,00	9,90	-3,30	-5,00	3,60	-3,70
Ústecký kraj	-	-6,60	-10,40	-3,80	12,10	15,20	-9,00	1,90	-0,10	-1,80
Liberecký kraj	-	-3,50	-2,00	-1,30	12,90	8,60	-8,10	-5,40	-0,30	-0,30
Královéhradecký kraj	-	-2,40	-3,10	-1,40	9,10	4,00	-2,00	-0,10	5,10	-4,10
Pardubický kraj	-	-5,70	-4,30	-0,90	6,50	8,50	-6,50	-1,30	3,30	0,90
kraj Vysočina	-	-2,80	-4,00	-1,30	14,10	19,10	-9,70	-0,20	-2,60	-6,20
Jihomoravský kraj	-	-3,10	-1,90	-2,60	7,80	11,00	3,30	-3,90	-0,10	0,20
Olomoucký kraj	-	-4,60	-3,90	-1,60	14,90	4,60	-0,80	0,20	1,20	0,40
Zlínský kraj	-	-8,80	-5,90	-1,50	9,20	13,10	-3,70	-1,00	-0,40	-3,40
Moravskoslezský kraj	-	-18,30	-9,70	-5,00	15,50	4,80	-3,50	-2,50	5,70	-0,50

Zdroj: vlastní zpracování a vlastní výpočty dat z ČSÚ v krajích ČR

Z tabulky č. 19 je patrné, že největší pokles počtu uchazečů na 1 volné pracovní místo nastal v roce 2006 v Moravskoslezském kraji, kde absolutní hodnota meziročně poklesla o 18,30 uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo oproti roku 2006.

Nejvyšší nárůst sledovaného ukazatele nastal v pozorovaných letech v kraji Vysočina v roce 2010, kde počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo vzrostl o 19,10 osob. To lze v rámci všeobecně platných ekonomických teorií, považovat za negativní jev.

Tabulka 20 Tempa růstu počtu uchazečů na jedno volné pracovní místo v krajích ČR v letech 2005 - 2014

Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo										
KRAJ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hlavní město Praha	-	0,9412	0,6875	0,4545	2,2000	3,5455	1,4615	0,6316	1,5000	1,3519
Středočeský kraj	-	0,7143	0,4889	0,6364	4,2143	2,6271	0,8581	0,9023	1,0750	0,9612
Jihočeský kraj	-	0,9091	0,4429	0,6774	5,1429	1,6481	0,8596	0,8039	0,9106	1,0446
Plzeňský kraj	-	0,8723	0,4878	0,5000	5,8000	2,7586	0,8438	0,6593	1,1011	0,8163
Karlovarský kraj	-	0,7603	0,4955	0,6182	3,6471	1,7984	0,8520	0,7368	1,2871	0,7898
Ústecký kraj	-	0,7668	0,5207	0,6637	2,6133	1,7755	0,7414	1,0736	0,9964	0,9348
Liberecký kraj	-	0,6465	0,6875	0,7045	5,1613	1,5375	0,6707	0,6727	0,9730	0,9722
Královéhradecký kraj	-	0,7363	0,5373	0,6111	5,1364	1,3540	0,8693	0,9925	1,3864	0,7760
Pardubický kraj	-	0,5403	0,3582	0,6250	5,3333	2,0625	0,6061	0,8700	1,3793	1,0750
kraj Vysočina	-	0,7431	0,5062	0,6829	6,0357	2,1302	0,7306	0,9924	0,9004	0,7362
Jihomoravský kraj	-	0,6990	0,7361	0,5094	3,8889	2,0476	1,1535	0,8427	0,9952	1,0096
Olomoucký kraj	-	0,6761	0,5938	0,7193	4,6341	1,2421	0,9661	1,0088	1,0522	1,0165
Zlínský kraj	-	0,5344	0,4158	0,6429	4,4074	2,1008	0,8520	0,9531	0,9803	0,8291
Moravskoslezský kraj	-	0,5172	0,5051	0,4949	4,1633	1,2353	0,8611	0,8848	1,2969	0,9799

Zdroj: vlastní zpracování a vlastní výpočty dat z ČSÚ v krajích ČR

Z přehledu hodnot tabulky č. 20 vyplývá, že v rámci sledovaného trendu v roce 2009 došlo k nejvyššímu nárůstu ve všech krajích ČR oproti roku 2008, kde nejvyšší nárůst byl v regionu Vysočina s tempem růstu 6,0357, tedy s nárůstem počtu uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo až o 603,57 %. Krajem s druhým nejvyšším nárůstem analyzovaného parametru byl kraj Plzeňský, ve kterém hodnoty narostly o 580% a za zmínku stojí ještě Pardubický kraj, kde hodnoty stouply o 533,33 %. Je zajímavé, že v roce 2007 měl tento kraj největší pokles za sledované období oproti předchozímu roku, a to o 35,82 %.

Tabulky příslušných elementárních charakteristik a i z grafického zobrazení ukazatele počtu uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo v krajích ČR

kvantifikují jak v absolutní, tak v relativní formě hodnoty lokálního minima zaznamenaného v letech 2007 – 2008, i hodnoty lokálního maxima zaznamenané v roce 2010. Od roku 2011 vývoj ukazatele počtu uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo v jednotlivých krajích ČR výrazně neroste, ani neklesá, proto se dá říci, že se zde vyskytuje určitá oscilace.

4.3 Modelování a prognózování vývojových tendencí časových řad uvažovaných ukazatelů nezaměstnanosti

V další části zpracování diplomové práce byly pro časové řady podílu nezaměstnaných osob celkem, podílu nezaměstnaných žen, podílu nezaměstnaných mužů, podílu nezaměstnaných mladých lidí z celkového počtu uchazečů o zaměstnání a podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob z celkového počtu uchazečů o zaměstnání, sestaveny vhodné modely jejich vývojových tendencí a pomocí těchto modelů byly zkonstruovány extrapolací předpovědi jejich budoucího vývoje. Vzhledem k obvyklému orientačnímu pravidlu, že délka horizontu predikce má činit maximálně 1/3 délky referenčního období, byly extrapolací předpovědi konstruovány s tříletým horizontem předpovědi.

4.3.1 Extrapolací předpověď podílu nezaměstnaných osob celkem

Identifikace vhodných předpovědních modelů a příslušné předpovědi pro jednotlivé roky 2015 – 2017 ukazatele podílu nezaměstnaných osob celkem, byly stanoveny prostřednictvím statistického programového systému SAS. Výsledky jsou shrnuty v následující tabulce č. 21

Tabulka 21 Extrapolací předpověď podílu nezaměstnaných osob celkem v krajích ČR v letech 2015 - 2017

Kraj	Model	Prognóza 2015 (%)	Prognóza 2016 (%)	Prognóza 2017 (%)	MAPE (%)	Parametry předpovědního modelu
Hlavní město Praha	RW	5,1	5,3	5,5	10,4	
Středočeský kraj	RW	6,5	6,7	6,8	8,5	
Jihočeský kraj	RW	6,3	6,5	6,6	10,5	
Plzeňský kraj	RW	5,8	5,9	6,1	7,4	
Karlovarský kraj	RW	8,2	8,2	8,2	9,5	
Ústecký kraj	RW	10,4	10,2	10,2	8,3	
Liberecký kraj	RW	8,0	8,3	8,7	6,7	
Královéhradecký kraj	EDT	6,5	6,7	6,9	10,0	0,001 0,001 0,999
Pardubický kraj	BE	7,0	7,1	7,2	8,8	0,269
kraj Vysočina	RW	7,6	7,8	8,0	6,1	
Jihomoravský kraj	RW	8,3	8,3	8,3	7,8	
Olomoucký kraj	RW	8,9	9,1	9,2	8,3	
Zlínský kraj	BE	8,1	8,2	8,4	8,5	0,253
Moravskoslezský kraj	RW	9,5	9,2	9,0	10,6	

Zdroj: vlastní zpracování na základě výstupů ze software SAS

Vysvětlivky: BE – Brownův model dvojitého exponenciálního vyrovnání
 EDT – Model exponenciálního vyrovnání s tlumeným trendem
 RW – model náhodné procházky s posunem

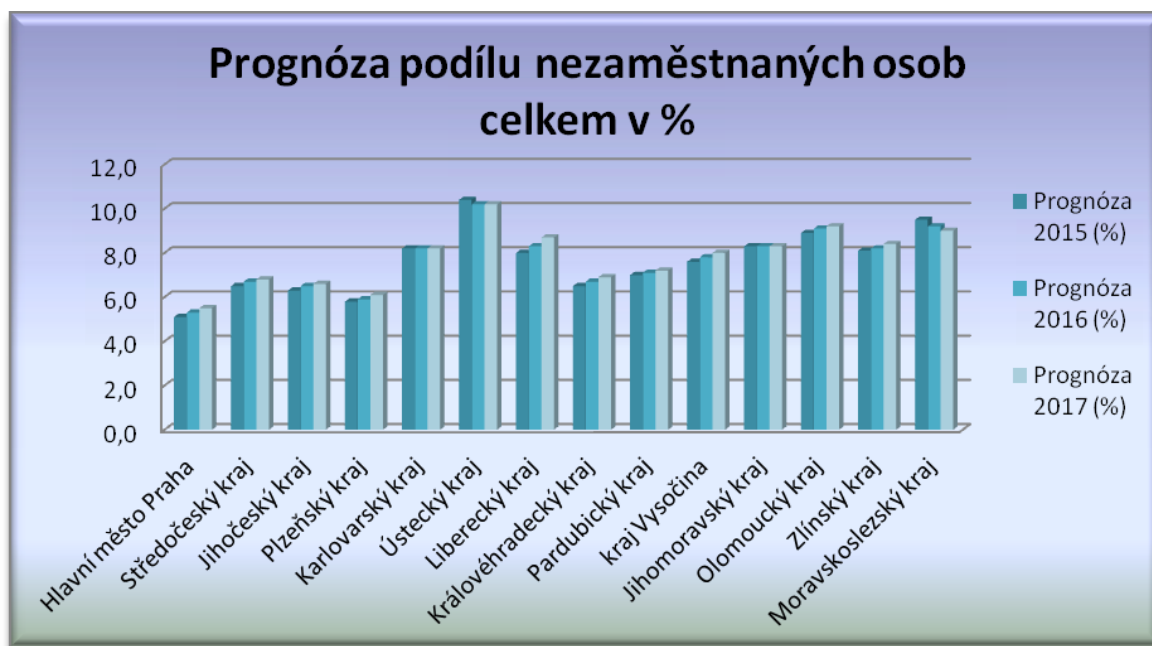
Z výše uvedené tabulky vyplývá, že u jedenácti krajů byl použit model náhodně procházky, vyjma kraje Královéhradeckého, kde byl použit model exponenciálního vyrovnání s tlumeným trendem. Brownův model dvojitého exponenciálního vyrovnání byl využit ve dvou krajích a to v Pardubickém a ve Zlínském.

Prognózy mezi lety 2015 – 2017 mají pouze orientační charakter v Hl. m. Praha, v Jihočeském kraji, v Královéhradeckém kraji a v Moravskoslezském kraji, protože jejich chyba odhadu MAPE přesáhla 10 %. Modely ostatních krajů se mohou považovat za relativně kvalitní modely.

Mírný růst podílu nezaměstnanosti osob celkem se předpokládá za jinak nezměněných podmínek u většiny krajů. Stagnace se předpokládá pouze u Karlovarského a Jihomoravského kraje. Slabý pokles vyhodnotil program SAS na základě časové řady od

roku 2005 – 2014 u kraje Ústeckého a Moravskoslezského. Právě zmíněné charakteristiky jednotlivých extrapoláčních předpovědí zachycuje následující sloupcový graf č. 7.

Graf 7 Extrapoláční předpověď podílu nezaměstnaných osob celkem v krajích ČR v letech 2015 - 2017

Zdroj: vlastní zpracování na základě výstupů ze software

4.3.2 Extrapoláční předpověď podílu nezaměstnaných žen

Stejně jako u předchozího ukazatele podíl nezaměstnaných osob celkem byly pomocí statistického programového systému SAS stanoveny příslušné extrapoláční předpovědi ukazatele podílu nezaměstnaných žen pro roky 2015 – 2016 v jednotlivých krajích ČR a zároveň byly identifikovány vhodné předpovědní modely. Výsledky jsou shromážděny v tabulce č. 22. Význam jednotlivých modelů je popsán v odstavci 2.2.4.

Tabulka 22 Extrapolací předpověď podílu nezaměstnaných žen v krajích ČR v letech 2015 - 2017

Kraj	Model	Prognóza 2015 (%)	Prognóza 2016 (%)	Prognóza 2017 (%)	MAPE (%)	Parametry předpovědního modelu
Hlavní město Praha	B1	5,1	5,1	5,1	10,0	0,999
Středočeský kraj	RW	6,5	6,8	6,9	7,2	
Jihočeský kraj	HE	6,3	6,8	7,0	7,6	0,001 0,999
Plzeňský kraj	BE	5,8	6,6	6,7	6,0	0,284
Karlovarský kraj	HE	8,2	8,6	8,8	4,8	0,007 0,001
Ústecký kraj	BE	10,4	10,4	10,4	10,0	0,127
Liberecký kraj	RW	8,0	8,6	8,9	5,5	
Královéhradecký kraj	BE	6,5	6,6	6,7	11,5	0,206
Pardubický kraj	HE	7,0	7,0	7,2	8,5	0,007 0,001
kraj Vysočina	BE	7,6	8,2	8,3	5,6	0,305
Jihomoravský kraj	RW	8,3	8,2	8,2	7,0	
Olomoucký kraj	RW	8,9	8,7	8,8	6,5	
Zlínský kraj	HE	8,1	7,6	7,6	6,7	0,001 0,001
Moravskoslezský kraj	BE	9,5	9,5	9,4	10,0	0,839

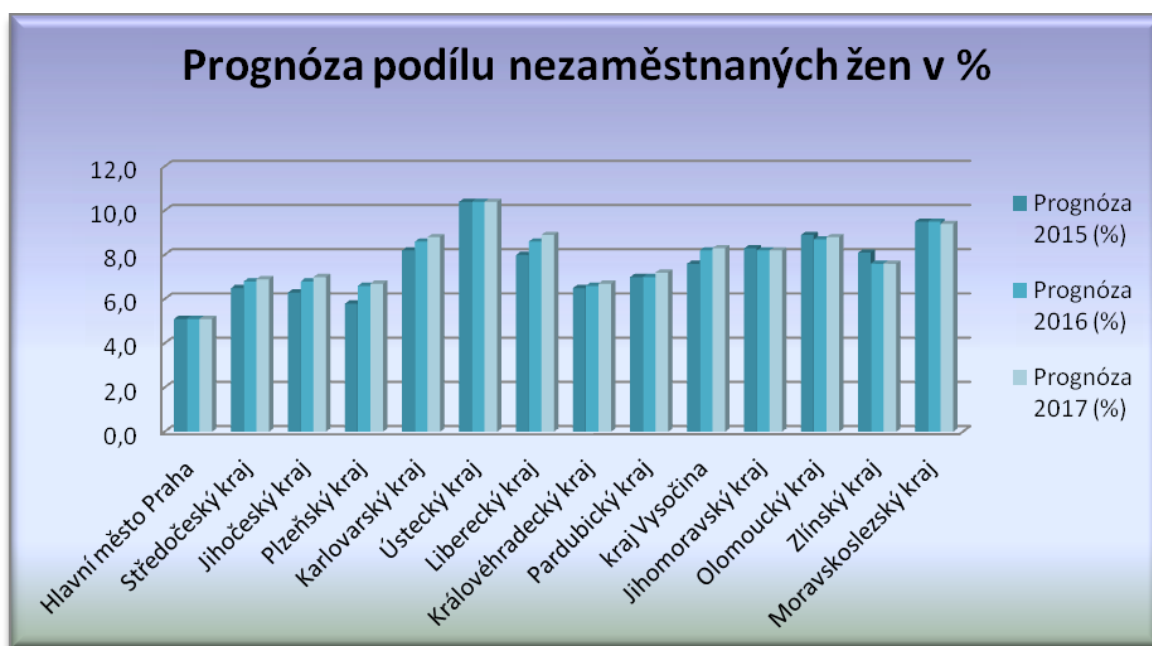
Zdroj: vlastní zpracování na základě výstupů ze software SAS

Vysvětlivky: B1 – Brownův model jednoduchého exponenciálního vyrovnání
 BE – Brownův model dvojitého exponenciálního vyrovnání
 HE – Holtův model exponenciálního vyrovnání
 RW – model náhodné procházky s posunem

Z tabulky č. 22 lze vyčíst, že u ukazatele podíl nezaměstnaných mužů byl využit 1x Brownův model jednoduchého exponenciálního vyrovnání v regionu Hlavní město Praha. Dále byl využit Brownův model dvojitého exponenciálního vyrovnání celkem u 5 krajů. U 4 krajů byl aplikován Holtův model exponenciálního vyrovnání a dále ještě model náhodné procházky u stejného počtu krajů.

Prognózy budoucího vývoje ukazatele podílu nezaměstnaných žen v krajích ČR v letech 2015 – 2017 lze shrnout do grafického vyobrazení. Vyjadřuje ho sloupcový graf č. 8, který je pro lepší představu budoucího vývoje uveden na následující straně.

Graf 8 Extrapolací předpověď podílu nezaměstnaných žen v krajích ČR v letech 2015 - 2017

Zdroj: vlastní zpracování na základě výstupů ze software SAS

Z grafického záznamu je patrné, že v případě, nezměněných podmínek budoucího vývoje sledovaného ukazatele bude mít predikce u většiny krajů v období 2015 -2017 mírně rostoucí charakter. Naopak mírný pokles nastane pouze u kraje Moravskoslezského a stagnace u čtyř následujících krajů: Hl. m. Praha, Ústecký kraj, Jihomoravský kraj a Zlínský kraj.

Hodnoty střední absolutní procentní chyby MAPE přesahují hodnoty 10% pouze u jednoho kraje, a to kraje Královéhradeckého, u kterého je předpověď pouze orientační. Mezi relativně kvalitní modely pak patří ostatní kraje s výjimkou Karlovarského, který má předpovědní model a tedy i prognózu v letech 2015 – 2017 velmi kvalitní.

4.3.3 Extrapolací předpověď podílu nezaměstnaných mužů

Pomocí statistického programového systému SAS byly automaticky zkonstruovány nejvhodnější trendové modely pro jednotlivé kraje v ČR a zároveň byla vyhodnocena

pravděpodobná extrapolací předpověď pro jednotlivé roky 2015 – 2017 na základě nevhodnějšího adaptivního modelu. Výsledky pravděpodobného modelu a jeho extrapolací předpovědi jsou shrnuty v tabulce č. 23.

Tabulka 23 Extrapolací předpověď podílu nezaměstnaných mužů v krajích ČR v letech 2015 - 2017

Kraj	Model	Prognóza 2015 (%)	Prognóza 2016 (%)	Prognóza 2017 (%)	MAPE (%)	Parametry předpovědního modelu
Hlavní město Praha	RW	5,1	5,3	5,5	10,4	
Středočeský kraj	RW	6,3	6,5	6,7	9,9	
Jihočeský kraj	EDT	7,5	8,0	8,4	7,9	0,123 0,001 0,999
Plzeňský kraj	RW	5,6	5,8	6,0	8,1	
Karlovarský kraj	HE	9,5	9,7	10,0	7,9	0,084 0,001
Ústecký kraj	RW	10,3	10,1	9,8	8,9	
Liberecký kraj	RW	7,6	7,9	8,3	7,9	
Královéhradecký kraj	HE	7,2	7,5	7,8	9,9	0,077 0,001
Pardubický kraj	BE	7,1	7,2	7,3	10,0	0,302
kraj Vysočina	RW	7,6	7,9	8,3	6,2	
Jihomoravský kraj	RW	8,2	8,4	8,4	8,6	
Olomoucký kraj	BE	9,9	10,3	10,6	7,4	0,301
Zlínský kraj	BE	8,4	8,7	8,9	9,5	0,290
Moravskoslezský kraj	RW	9,9	9,6	9,4	10,0	

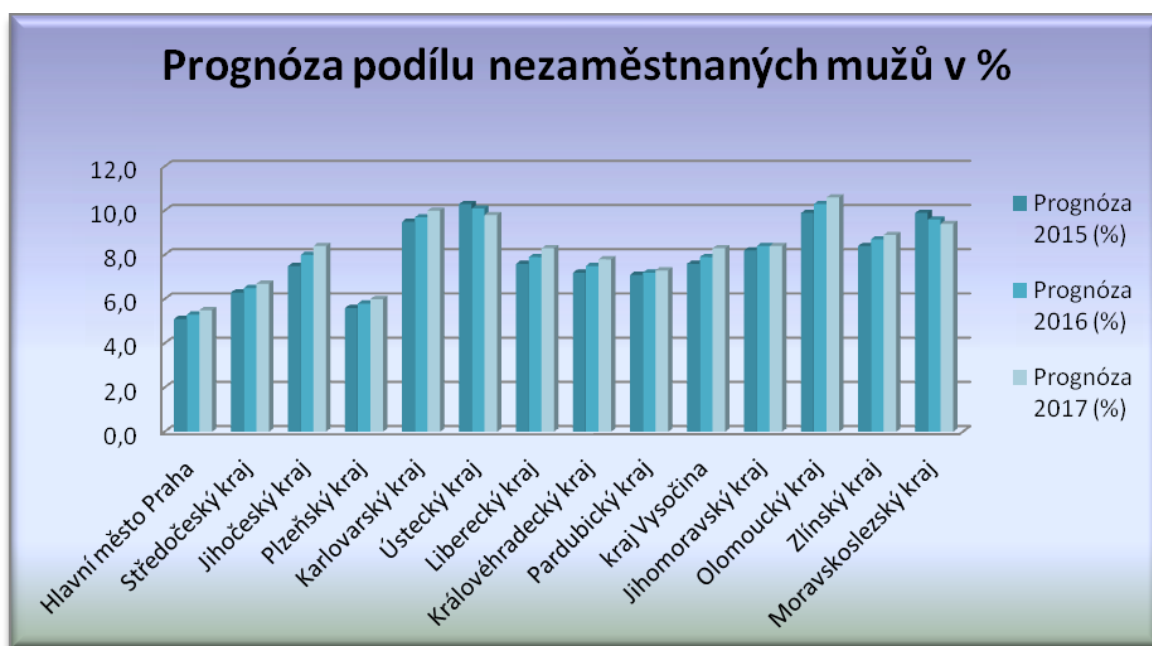
Zdroj: vlastní zpracování na základě výstupů ze software SAS

Vysvětlivky: BE – Brownův model dvojitého exponenciálního vyrovnání
 EDT – model exponenciálního vyrovnání s tlumeným trendem
 HE – Holtův model exponenciálního vyrovnání
 RW – model náhodné procházky s posunem

Z tabulky č. 23 je patrné, že v ukazateli podíl nezaměstnaných mužů v krajích ČR byl 1x použit model exponenciálního vyrovnání s tlumeným trendem, 2x Holtův model exponenciálního vyrovnání, 3x Brownův model dvojitého exponenciálního vyrovnání a 8x model náhodné procházky s posunem.

Numerické výsledky budoucího vývoje sledovaného ukazatele podílu nezaměstnaných mužů v jednotlivých krajích ČR v letech 2015 – 2017 lze pro lepší představu shrnout do sloupcového grafu č. 9, který je uvedený na následující straně.

Graf 9 Extrapolací předpověď podílu nezaměstnaných mužů v krajích ČR v letech 2015 - 2017

Zdroj: vlastní zpracování na základě výstupů ze software SAS

Z grafického záznamu je patrné, že ve většině krajů pravděpodobně nastane mezi lety 2015 – 2017 u ukazatele podíl nezaměstnaných mužů mírný nárůst. Mírný pokles by mohl nastat v Ústeckém a Moravskoslezském kraji. V Jihomoravském kraji se předpokládá, že v případě nezměněných podmínek dosavadního vývoje a za předpokladu nepřítomnosti výrazného ekonomického převratu, bude ukazatel podílu nezaměstnaných mužů stagnovat.

Hodnoty střední absolutní procentní chyby MAPE přesahují hranici 10% u regionu Hl. m. Praha, což znamená, že předpověď daného regionu má pouze orientační charakter. Na hraně mezi kvalitními modely a modely orientačními s přesnou hodnotou MAPE = 10% je kraj Pardubický a Moravskoslezský. Ostatní modely, které byly přiřazeny zbylým krajům, jsou považovány za kvalitní modely.

4.3.4 Extrapoláční předpověď podílu mladých nezaměstnaných osob

Prostřednictvím statistického programu SAS byly stanoveny příslušné extrapoláční předpovědi ukazatele podíl nezaměstnaných mladých osob z celkového počtu uchazečů o zaměstnání pro roky 2015 – 2017 v jednotlivých krajích ČR a zároveň byly identifikovány vhodné předpovědní modely. Výsledky jsou shrnuty v tabulce č. 24

Tabulka 24 Extrapoláční předpověď podílu mladých nezaměstnaných lidí z celkového počtu uchazečů o zaměstnání v krajích ČR v letech 2015 - 2017

Kraj	Model	Prognóza 2015 (%)	Prognóza 2016 (%)	Prognóza 2017 (%)	MAPE (%)	Parametry předpovědního modelu
Hlavní město Praha	RW	24,4	24,2	24,1	4,4	
Středočeský kraj	RW	24,9	24,7	24,5	4,9	
Jihočeský kraj	RW	25,4	25,1	24,8	3,9	
Plzeňský kraj	RW	25,7	25,6	25,5	3,7	
Karlovarský kraj	RW	26,7	26,4	26,2	3,7	
Ústecký kraj	RW	26,1	25,6	25,2	4,1	
Liberecký kraj	RW	27,2	27,0	26,7	3,7	
Královéhradecký kraj	RW	27,3	27,2	27,1	4,8	
Pardubický kraj	RW	25,9	25,6	25,4	4,5	
kraj Vysočina	RW	25,2	24,8	24,3	3,5	
Jihomoravský kraj	RW	26,0	25,6	25,2	3,1	
Olomoucký kraj	RW	24,5	24,2	23,9	3,8	
Zlínský kraj	RW	24,6	24,3	24,0	5,0	
Moravskoslezský kraj	RW	24,0	23,6	23,2	4,6	

Zdroj: vlastní zpracování na základě výstupů ze software SAS

Vysvětlivky: RW – model náhodné procházky

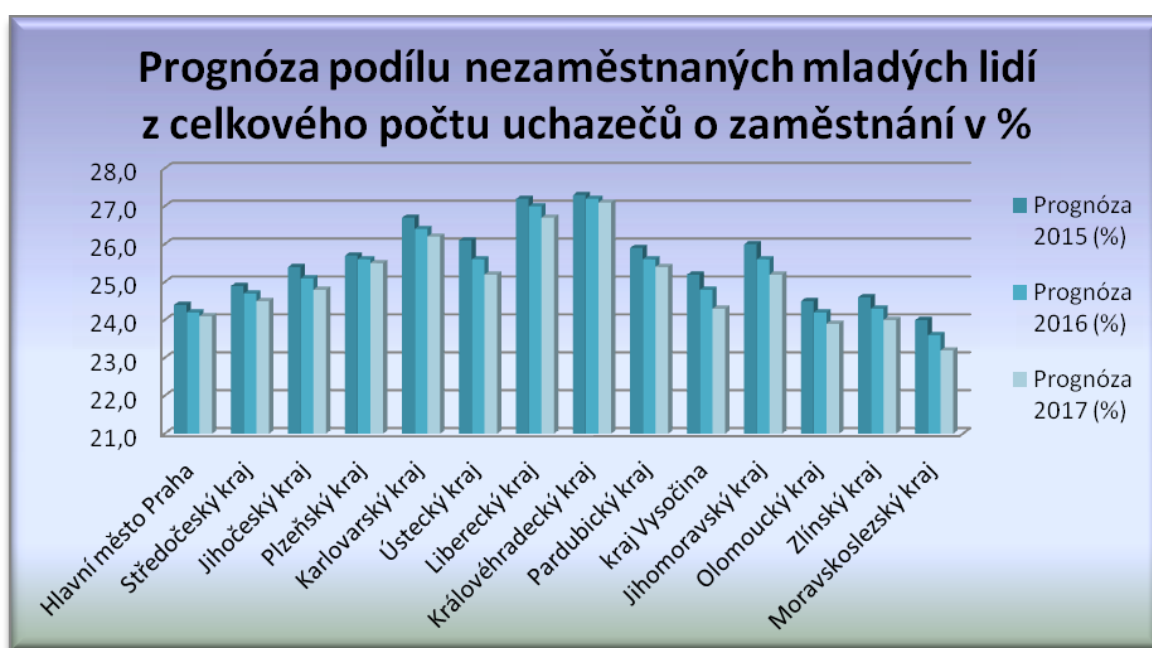
Z výše uvedené tabulky č. 24 vyplývá, že pro všechny kraje byl uplatněn model náhodné procházky a ve všech krajích ČR byl u podílu nezaměstnaných mladých lidí předpokládán mírný pokles hodnot v budoucím vývoji v letech 2015 – 2017.

Ze sloupce chyby odhadu MAPE lze vyčíst, že zkonstruované modely jsou velice kvalitní, protože dosahují hodnot procentuelní chyby odhadu MAPE do 5 % a je

dostačující předpoklad, že se predikce budoucích hodnot vyplní, ale pouze za předpokladu nezměněných podmínek vývoje.

Pro lepší představu předpovědí byl použit sloupcový graf č. 10, který vyobrazuje předpokládaný budoucí vývoj ukazatele podílu nezaměstnaných mladých lidí z celkového počtu uchazečů o zaměstnání.

Graf 10 Extrapolací předpověď podílu nezaměstnaných mladých lidí z celkového počtu uchazečů o zaměstnání v krajích ČR v letech 2015 - 2017

Zdroj: vlastní zpracování na základě výstupů ze software SAS

Nejmírnější pokles představuje Plzeňský a Královéhradecký kraj. Největší pokles se předpokládá v Ústeckém kraji a na Vysočině.

4.3.5 Extrapolací předpověď podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob

Extrapolací předpověď podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob z celkového počtu uchazečů o zaměstnání v krajích ČR v letech 2015 – 2017 byla sestavena pomocí statistického programového systému SAS a zároveň byly zkonstruovány nejvhodnější

trendové modely k jednotlivým krajům ČR. Výsledky prognóz výše zmíněného programu jsou shrnuty v následující tabulce č. 25.

Tabulka 25 Extrapolací předpověď podílu dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu uchazečů o zaměstnání v krajích ČR v letech 2015 - 2017

Kraj	Model	Prognóza 2015 (%)	Prognóza 2016 (%)	Prognóza 2017 (%)	MAPE (%)	Parametry předpovědního modelu
Hlavní město Praha	EDT	40,1	40,1	41,2	12,0	0,999 0,999 0,404
Středočeský kraj	EDT	44,5	45,6	46,0	9,2	0,999 0,999 0,472
Jihočeský kraj	RW	33,9	33,9	33,9	7,5	
Plzeňský kraj	RW	37,7	37,5	37,3	6,7	
Karlovarský kraj	RW	46,9	46,4	45,8	10,1	
Ústecký kraj	EDT	52,8	53,3	53,6	8,6	0,999 0,999 0,339
Liberecký kraj	RW	42,8	42,6	42,4	5,9	
Královéhradecký kraj	EDT	38,1	37,6	37,1	12,0	0,999 0,001 0,938
Pardubický kraj	EDT	37,9	37,6	37,4	8,2	0,999 0,001 0,927
kraj Vysočina	EDT	40,7	40,5	40,4	7,8	0,999 0,001 0,909
Jihomoravský kraj	EDT	44,5	44,7	44,8	12,1	0,999 0,001 0,999
Olomoucký kraj	RW	45,4	44,9	44,4	7,1	
Zlínský kraj	RW	39,8	39,4	38,9	8,8	
Moravskoslezský kraj	EDT	51,6	51,9	52,0	11,1	0,999 0,999 0,249

Zdroj: vlastní zpracování na základě výstupů ze software SAS

Vysvětlivky: EDT – model exponenciálního vyrovnání s tlumeným trendem
RW – model náhodné procházky s posunem

Z tabulky č. 23 je patrné, že v ukazateli podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob vedených na úřadu práce v krajích ČR byl použit 6x model náhodně procházky a 8x model exponenciálního vyrovnání.

Numerické výsledky budoucího vývoje sledovaného ukazatele v jednotlivých krajích ČR v letech 2015 – 2017 lze shrnout do grafického záznamu. Grafický záznam je vyjádřen sloupcovým grafem č. 11, který je uveden na následující straně.

Graf 11 Extrapolální předpověď podílu dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu uchazečů o zaměstnání v krajích ČR v letech 2015 - 2017

Zdroj: vlastní zpracování na základě výstupů ze software SAS

Z grafického záznamu je patrné, že v Jihočeském kraji nastane pravděpodobně stagnace. Mírný nárůst ukazatele podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob z celkového počtu uchazečů o zaměstnání se předpokládá mezi lety 2015 – 2017 v Hlavním městě Praha, ve Středočeském kraji, v Ústeckém kraji, v Jihomoravském kraji a v Moravskoslezském kraji. V ostatních krajích se předpokládá mírný pokles. Výše zmíněné předpoklady budoucího vývoje nastanou v případě, že se nezmění podmínky vývoje.

Hodnoty střední absolutní procentní chyby MAPE (%) přesahují hodnotu 10% v kraji Hl. m. Praha (12,0), v Karlovarském kraji (10,1), v Královéhradeckém kraji (12,0), v Jihomoravském kraji (12,1) a v Moravskoslezském kraji (11,1). Na základě výše zmíněného vyplývá, že tyto předpovědní modely mají pouze orientační charakter. Ostatní kraje se pohybují v intervalu hodnot MAPE 6,7% - 9,2%. Jedná se tedy o relativně kvalitní modely a je zde větší pravděpodobnost předpokladu, že se v budoucnu výše zmíněná predikce vyplní.

5 ZÁVĚR

Jedním z cílů diplomové práce bylo porovnat vývoj vybraných ukazatelů nezaměstnanosti v jednotlivých krajích ČR v letech 2005 – 2014. Pro realizaci cíle byly použity některé elementární charakteristiky časových řad (první absolutní diference a tempo růstu) a vizuální rozbor grafického záznamu. Z ukazatelů nezaměstnanosti byly pro porovnání vybrány podíl nezaměstnaných osob celkem, podíl nezaměstnaných žen, podíl nezaměstnaných mužů, podíl nezaměstnaných mladých lidí (od 15 do 29 let věku) z celkového počtu uchazečů o zaměstnání, podíl dlouhodobě (déle než rok vedených na úřadu práce) nezaměstnaných osob z celkového počtu uchazečů o zaměstnání a posledním ukazatelem byl zvolen počet uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo.

Podrobným zkoumáním byla zjištěna přítomnost relativně výrazné disparity na trhu práce mezi jednotlivými regiony České republiky. Ve všech zkoumaných ukazatelích si ve smyslu všeobecně platných ekonomických teorií vztahujících se k nezaměstnanosti nejlépe (s nejnižším podílem či nejnižším počtem) vedl region Hl. m. Praha, následovaly kraje Středočeský, Plzeňský, Královéhradecký, Jihočeský a Zlínský. Naopak nejvyšší a zároveň nejhorší hodnoty zkoumaných charakteristik nezaměstnanosti (viz odstavec 3.2) byly na základě vlastních výpočtů zjištěny u krajů Ústecký, Moravskoslezský a Karlovarský.

Z analýzy grafu časových řad i z výsledků vlastních výpočtů elementárních charakteristik vztahujících se k nezaměstnanosti vyplynulo, že vývoj ukazatele podílu nezaměstnaných osob celkem, vývoj podílu nezaměstnaných žen a vývoj podílu nezaměstnaných mužů mezi lety 2005 až 2014 v jednotlivých krajích ČR se utvářely podobně. Důkazem toho je zjištění, že lokální minimum bylo dosaženo ve všech krajích v letech 2007 až 2008, stejně tak lokální maximum bylo u všech krajů zaznamenáno v roce 2013. Výrazné nárůsty výše zmíněných ukazatelů mezi lety 2008 až 2013 ve všech krajích ČR, byly nejspíše způsobeny světovou hospodářskou krizí. Vývoj podílu nezaměstnaných mladých lidí z celkového počtu uchazečů o zaměstnání byl charakterizován dvěma výraznými poklesy a následujícími nárůsty. Nejvýraznější pokles podílu nezaměstnaných mladých lidí z celkového počtu uchazečů o zaměstnání nastal v letech 2005 až 2007 a byl vystřídán následně výrazným nárůstem v letech 2007 až 2009 způsobeným hospodářskou

krizí. U vývoje podílu dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu uchazečů o zaměstnání v krajích ČR v letech 2005 – 2014 nastal zlom (způsobený výše zmíněnou ekonomickou krizí) až v roce 2009. Tento ukazatel započítává osoby, které jsou vedeny na úřadu práce déle než 12 měsíců, z toho důvodu se ekonomická krize promítá do hodnot tohoto ukazatele s ročním zpožděním. Z vývoje ukazatele počtu uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo vyplývá, že nejnižší počet uchazečů byl ve všech krajích mezi lety 2007 a 2008 a od tohoto roku byl vysledován trend prudkého nárůstu počtu uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo. Nejvyšší nárůst nastal mezi lety 2008 až 2010 v kraji Vysočina, a to až o 33,20 uchazečů o zaměstnání oproti roku 2008, a v Ústeckém kraji, kde narostl počet uchazečů na 1 volné pracovní místo o 27,30 osob. Od roku 2011 tento ukazatel v žádném kraji výrazně neklesal ani nerostl.

Dalším cílem diplomové práce byla identifikace a konstrukce modelů, které jsou vhodné pro analýzu a prognózování vývojových tendencí časových řad vybraných ukazatelů nezaměstnanosti a prognózovat výsledky mezi jednotlivými regiony. Modely u extrapoláčních předpovědí byly vygenerovány prostřednictvím statistického programu SAS. Ukazatel počet uchazečů na 1 volné pracovní místo nebyl do modelů extrapolace zahrnut díky velké rozmanitosti a nepravidelnosti vývoje časových řad. Pro splnění cíle bylo pomocí statistického programového systému SAS vygenerováno pět následujících adaptivních prognostických modelů časových řad. Nejvíce byl v diplomové práci využit model náhodné procházky s posunem celkem v procentech 61,43% (43x ze 70 modelů). Střední absolutní procentní chyba odhadu (MAPE) tohoto modelu se vyskytovala nad hranicí 10% celkem v pěti případech a tyto modely mají pouze orientační charakter, zbylé modely se dají považovat za relativně kvalitní. Dalším použitým modelem byl model exponenciálního vyrovnání s tlumeným trendem celkem v procentech 14,29% práce (10x ze 70 modelů). Z toho vyšlo 6 kvalitních modelů, které se pohybovaly pod 10% MAPE a zbylé 4 modely měly orientační charakter nad 10% MAPE. Brownův model dvojitého exponenciálního vyrovnání byl využit stejně jako předchozí model celkem v procentech 14,29% (10x ze 70 modelů) a pouze u jednoho modelu vyšla hodnota nad 10% MAPE a ostatních 9 modelů lze považovat za relativně kvalitní. Holtův model exponenciálního vyrovnání byl použit celkem v procentech 8,57% (6x ze 70 modelů) a všechny tyto modely lze považovat za relativně kvalitní modely, protože hodnota MAPE se pohybovala pod

10%. Brownův model jednoduchého exponenciálního vyrovnání byl použit pouze u jednoho kraje, v procentech je to pak 1,43% práce a lze ho považovat za kvalitní model. U žádného ze 70 modelů nevyšla hodnota MAPE nad 15% a lze tedy konstatovat, že nejsou v práci žádné nekvalitní modely.

Pomocí výše zmíněných modelů byly zkonstruovány extrapolační předpovědi budoucího vývoje ukazatele podílu nezaměstnaných osob celkem, podílu nezaměstnaných žen, podílu nezaměstnaných mužů, podílu mladých lidí z celkového počtu uchazečů o zaměstnání a podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob z celkového počtu uchazečů o zaměstnání v jednotlivých regionech ČR. Vzhledem k obvyklému orientačnímu pravidlu, že délka horizontu predikce má činit maximálně 1/3 délky časové řady, byly extrapolační předpovědi konstruovány s tříletým horizontem a to pro roky 2015, 2016 a 2017.

U ukazatele podílu nezaměstnaných osob celkem se na základě výsledků jednotlivých předpovědních modelů předpokládá mezi lety 2015 - 2017 stagnace u Karlovarského a Jihomoravského kraje za jinak nezměněných podmínek minulého vývoje. Slabý pokles by měl nastat u kraje Ústeckého a Moravskoslezského. U ostatních krajů daného ukazatele se v budoucnu předpokládá mírný růst.

Extrapolační předpověď podílu nezaměstnaných žen v letech 2015 až 2017 předpokládá, že stagnace nastane v Hl. m. Praha, Ústeckém, Jihomoravském a ve Zlínském kraji. Mírný pokles se předpokládá pouze u Moravskoslezského kraje, naopak je tomu u ostatních krajů, u kterých by měl podle předpovědních modelů nastat mírný růst.

U ukazatele podíl nezaměstnaných mužů byl předpovězen mezi lety 2015 – 2017 mírný pokles v Ústeckém a Moravskoslezském kraji. V Jihomoravském kraji se předpokládá stagnace a u zbylých krajů se předpokládá mírný nárůst.

Prognózu podílu nezaměstnaných mladých lidí z celkového počtu uchazečů o zaměstnání v letech 2015 – 2017 vyhodnotil statistický program SAS ve všech krajích se stejnou tendencí, tzv. mírný pokles.

U posledního zkoumaného ukazatele podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob z celkového počtu uchazečů o zaměstnání se předpokládá, že v budoucím vývoji v letech 2015 - 2017 nastane stagnace v Jihočeském kraji, mírný růst v Hl. m. Praha, Středočeském kraji, Ústeckém kraji, Jihomoravském kraji a v Moravskoslezském kraji. V ostatních krajích se v letech 2015 – 2017 prognózuje mírný pokles.

Výše zmíněné modely a jejich příslušné extrapolační předpovědi v letech 2015 – 2017 se mohou vyplnit pouze za předpokladu, že faktory, které ovlivnily minulý vývoj, zůstanou stejné nebo alespoň podobné i v budoucnu (*ceteris paribus*) a zároveň při splnění této podmínky nemusí být předpovědi na 100% vyplněny. Veškeré výsledky budoucího vývoje mají pouze orientační charakter.

6 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

6.1 Knižní zdroje

[1] BRČÁK, Josef a Bohuslav SEKERKA. *Makroekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010.

ISBN 978-80-7380-245-5

[2] BROŽOVÁ, Dagmar. *Kapitoly z ekonomie trhů práce*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2012.

ISBN 978-80-245-1880-0

[3] BROŽOVÁ, Dagmar. *Společenské souvislosti trhu práce*. Vyd. 1. Praha: SLON, 2003.

ISBN 80-86429-16-4

[4] BUCHTOVÁ, Božena, Josef ŠMAJS a Zdeněk BOLELOUCKÝ. *Nezaměstnanost*. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013.

ISBN 978-80-247-4282-3

[5] FIALOVÁ, Helena. *Malý ekonomický výkladový slovník*. 8., upr. vyd. Praha: A plus, 2007.

ISBN 978-80-903804-0-0

[6] HALÁSKOVÁ, Renáta. *Kapitoly ze sociální politiky*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, 2003.

ISBN 80-7042-639-X

[7] HALÁSKOVÁ, Renáta. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, 2001.

ISBN 80-7042-595-4

- [8] HELÍSEK, Mojmír. *Makroekonomie: základní kurs*. 2., přeprac. vyd. Slaný: Melandrium, 2002.
ISBN 80-86175-26-X
- [9] HINDLS, Richard. *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007.
ISBN 978-80-86946-43-6
- [10] JÍROVÁ, Hana. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999.
ISBN 80-7079-635-9
- [11] KNOLL, Oto. *Druhy nezaměstnanosti a příčiny jejich vzniku*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 1993
- [12] KOTÝNKOVÁ, Magdalena a Otakar NĚMEC. *Lidské zdroje na trhu práce: vývoj a tendence v souvislosti se vstupem České republiky do EU*. Vyd. 1. Praha: Professional, 2003.
ISBN 80-86419-48-7
- [13] KOTÝNKOVÁ, Magdalena. *Trh práce na přelomu tisíciletí*. Vyd. 1. V Praze: Oeconomica, 2006.
ISBN 80-245-1149-5
- [14] KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. Vyd. 1. Praha: Codex, 1997.
ISBN 80-85963-33-7
- [15] KUCHAR, Pavel. *Trh práce: sociologická analýza*. Vyd. 1. V Praze: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2007.
ISBN 978-80-246-1383-3

- [16] MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vyd. 2., dopl. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998.
ISBN 80-85850-60-5
- [17] PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2007.
ISBN 978-80-86730-21-9
- [18] POTŮČEK, Martin. *Sociální politika*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995.
ISBN 80-85850-01-X
- [19] SEGER, Jan a Richard HINDLS. *Statistické metody v ekonomii*. 1. vyd. Jinočany: H&H, 1993.
ISBN 80-85787-26-1
- [20] SIROVÁTKA, Tomáš. *Politika pracovního trhu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995.
ISBN 80-210-1251-X
- [21] STEINICHOVÁ, Ladislava. *Zákon o zaměstnanosti: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010.
ISBN 978-80-7357-501-4
- [22] SVATOŠOVÁ, Libuše a Bohumil KÁBA. *Statistické metody I*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007.
ISBN 978-80-213-1672-0
- [23] SVATOŠOVÁ, Libuše a Bohumil KÁBA. *Statistické metody II*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2008.
ISBN 978-80-213-1736-9

[24] SVATOŠOVÁ, Libuše a Marie PRÁŠILOVÁ. *Statistické metody v příkladech*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007. ISBN 978-80-213-1673-7

[25] ŠIMEK, Milan. *Trh práce*. Ostrava: Vysoká škola podnikání, 2005. ISBN 80-86764-26-5

6.2 Internetové zdroje

[26] Doc. Ing. Jana Hančlová, CSc a Ing. Lubor Tvrdý. Analýza časových řad [online]. 2003 [cit. 2014-11-23].

Dostupné z: http://gis.vsb.cz/pan-old/Skoleni_Texty/TextySkoleni/AnalyzaCasRad.pdf

[27] Přirozená míra nezaměstnanosti [online]. [cit. 2015-11-01].

Dostupné z:

http://internetovy-marketing.blogspot.cz/2008/07/prirozena-mira-nezamestnanosti_12.html

[28] Nezaměstnanost. *Měšec* [online]. 2013 [cit. 2015-11-03].

Dostupné z: <http://www.mesec.cz/dane/ekonomika/pruvodce/nezamestnanost/>

[29] Národní plán zaměstnanosti ČR. *MPSV.CZ*. [online]. 28. 04. 2006 [cit. 2015-08-03].

Dostupné z:

http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/narodni_akcni_plan/narodniplan1999/narodniplanzamest#c

[30] Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. *MPSV.CZ*. [online]. 23.01.2012 [cit. 2015-08-03].

Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>

[31] Daňový portál: Podpora v nezaměstnanosti. *mesec.cz*. [online]. 2015 [cit. 2015-12-10].

Dostupné z: <http://www.mesec.cz/mzdy-a-duchod/mzda-a-plat/pruvodce/podpora-v-nezamestnanosti/>

[32] Změna metodiky ukazatele registrované nezaměstnanosti. MPSV.CZ. [online]. 2012 [cit. 2015-12-10].

Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/zmena_metodiky

[33] G. Nezaměstnanost. ČSÚ. [online]. 07. 07. 2015 [cit. 2015-11-23].

Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/g-nezamestnanost-4988hdx9my>

[34] G. Nezaměstnanost. ČSÚ. [online]. 04. 07. 2011 [cit. 2015-11-23].

Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/411302-11-q1_2011-05

[35] Statistický bulletin – Královéhradecký kraj. ČSÚ. [online]. 04. 07. 2006 [cit. 2015-11-23].

Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticky-bulletin-kralovehradecky-kraj-1-ctvrtleti-gg818g5j6d>

[36] Časové řady základních ukazatelů. ČSÚ. [online]. 16. 10. 2015 [cit. 2015-11-23].

Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticky-bulletin-kralovehradecky-kraj-1-ctvrtleti-gg818g5j6d>

[37] Trh práce v ČR – časové řady 1993 až 2014. ČSÚ. [online]. 31. 07. 2015 [cit. 2015-11-23].

Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/trh-prace-v-cr-casove-rady-1993-az-2014>

7 SEZNAM GRAFŮ, OBRÁZKŮ A TABULEK

SEZNAM OBRÁZKŮ

OBRÁZEK 1 DĚLENÍ OBYVATELSTVA V ČR	41
OBRÁZEK 2 ROZDĚLENÍ JEDNOTLIVÝCH REGIONŮ ČR DLE NUTS 3	48

SEZNAM TABULEK

TABULKA 1 KLASIFIKACE ČR PODLE NUTS	48
TABULKA 2 ROZDĚLENÍ KRAJŮ DLE POČTU OBYVATEL A ROZLOHY V KM ² K 31. 12. 2014	49
TABULKA 3 PODÍL NEZAMĚSTNANÝCH OSOB CELKEM V % V KRAJÍCH ČR OD ROKU 2005 AŽ 2014	50
TABULKA 4 PRVNÍ ABSOLUTNÍ DIFERENCE PODÍLU NEZAMĚSTNANÝCH OSOB CELKEM V KRAJÍCH ČR V LETECH 2005 - 2014	52
TABULKA 5 TEMPA RŮSTU PODÍLU NEZAMĚSTNANÝCH OSOB CELKEM V KRAJÍCH ČR V LETECH.....	53
TABULKA 6 PODÍL NEZAMĚSTNANÝCH ŽEN V % V KRAJÍCH ČR OD ROKU 2005 AŽ 2014	54
TABULKA 7 PRVNÍ ABSOLUTNÍ DIFERENCE PODÍLU NEZAMĚSTNANÝCH ŽEN V KRAJÍCH ČR V LETECH 2005 - 2014	56
TABULKA 8 TEMPA RŮSTU PODÍLU NEZAMĚSTNANÝCH ŽEN V KRAJÍCH ČR V LETECH 2005 - 2014.....	57
TABULKA 9 PODÍL NEZAMĚSTNANÝCH MUŽŮ V % V KRAJÍCH ČR OD ROKU 2005 AŽ 2014	58
TABULKA 10 PRVNÍ ABSOLUTNÍ DIFERENCE PODÍLU NEZAMĚSTNANÝCH MUŽŮ V KRAJÍCH ČR V LETECH 2005 - 2014.....	61
TABULKA 11 TEMPA RŮSTU PODÍLU NEZAMĚSTNANÝCH MUŽŮ V KRAJÍCH ČR V LETECH	62
TABULKA 12 PODÍL NEZAMĚSTNANÝCH MLADÝCH LIDÍ DO 29 LET Z CELKOVÉHO POČTU UCHAZEČŮ O ZAMĚSTNÁNÍ V KRAJÍCH ČR OD ROKU 2005 - 2014.....	64
TABULKA 13 PRVNÍ ABSOLUTNÍ DIFERENCE PODÍLU NEZAMĚSTNANÝCH MLADÝCH Z CELKOVÉHO POČTU UCHAZEČŮ O ZAMĚSTNÁNÍ V KRAJÍCH ČR V LETECH 2005 - 2014.....	66
TABULKA 14 TEMPA RŮSTU PODÍLU NEZAMĚSTNANÝCH MLADÝCH LIDÍ Z CELKOVÉHO POČTU UCHAZEČŮ O ZAMĚSTNÁNÍ V KRAJÍCH ČR V LETECH 2005 - 2014	67
TABULKA 15 PODÍL DLOUHODOBĚ NEZAMĚSTNANÝCH OSOB Z CELKOVÉHO POČTU UCHAZEČŮ O ZAMĚSTNÁNÍ V % V KRAJÍCH ČR OD ROKU 2005 - 2014.....	68
TABULKA 16 PRVNÍ ABSOLUTNÍ DIFERENCE PODÍLU DLOUHODOBĚ NEZAMĚSTNANÝCH Z CELKOVÉHO POČTU UCHAZEČŮ O ZAMĚSTNÁNÍ V KRAJÍCH ČR V LETECH 2005 - 2014	71
TABULKA 17 TEMPA RŮSTU PODÍLU DLOUHODOBĚ NEZAMĚSTNANÝCH OSOB Z CELKOVÉHO POČTU UCHAZEČŮ O ZAMĚSTNÁNÍ VEDENÝCH NA ÚŘADU PRÁCE V KRAJÍCH ČR V LETECH 2005 - 2014	72
TABULKA 18 POČET UCHAZEČŮ O ZAMĚSTNÁNÍ NA JEDNO VOLNÉ PRACOVNÍ MÍSTO V KRAJÍCH ČR OD ROKU 2005 - 2014	73
TABULKA 19 PRVNÍ ABSOLUTNÍ DIFERENCE POČTU UCHAZEČŮ O ZAMĚSTNÁNÍ NA 1 VOLNÉ PRACOVNÍ MÍSTO V KRAJÍCH ČR V LETECH 2005 - 2014.....	75

TABULKA 20	TEMPA RŮSTU POČTU UCHAZEČŮ NA JEDNO VOLNÉ PRACOVNÍ MÍSTO V KRAJÍCH ČR V LETECH 2005 - 2014	76
TABULKA 21	EXTRAPOLAČNÍ PŘEDPOVĚĎ PODÍLU NEZAMĚSTNANÝCH OSOB CELKEM V KRAJÍCH ČR V LETECH 2015 - 2017.....	78
TABULKA 22	EXTRAPOLAČNÍ PŘEDPOVĚĎ PODÍLU NEZAMĚSTNANÝCH ŽEN V KRAJÍCH ČR V LETECH 2015 - 2017	80
TABULKA 23	EXTRAPOLAČNÍ PŘEDPOVĚĎ PODÍLU NEZAMĚSTNANÝCH MUŽŮ V KRAJÍCH ČR V LETECH 2015 - 2017	82
TABULKA 24	EXTRAPOLAČNÍ PŘEDPOVĚĎ PODÍLU MLADÝCH NEZAMĚSTNANÝCH LIDÍ Z CELKOVÉHO POČTU UCHAZEČŮ O ZAMĚSTNÁNÍ V KRAJÍCH ČR V LETECH 2015 - 2017.....	84
TABULKA 25	EXTRAPOLAČNÍ PŘEDPOVĚĎ PODÍLU DLOUHODOBĚ NEZAMĚSTNANÝCH Z CELKOVÉHO POČTU UCHAZEČŮ O ZAMĚSTNÁNÍ V KRAJÍCH ČR V LETECH 2015 - 2017	86

SEZNAM GRAFŮ

GRAF 1	VÝVOJ PODÍLU NEZAMĚSTNANÝCH OSOB V % V KRAJÍCH ČR V LETECH 2005 AŽ 2014.....	51
GRAF 2	VÝVOJ PODÍLU NEZAMĚSTNANÝCH ŽEN V % V KRAJÍCH ČR V LETECH 2005 AŽ 2014.....	55
GRAF 3	VÝVOJ PODÍLU NEZAMĚSTNANÝCH MUŽŮ V % V KRAJÍCH ČR V LETECH 2005 AŽ 2014.....	59
GRAF 4	VÝVOJ PODÍLU NEZAMĚSTNANÝCH MLADÝCH LIDÍ Z CELKOVÉHO POČTU UCHAZEČŮ O ZAMĚSTNÁNÍ V KRAJÍCH ČR V LETECH 2005 AŽ 2014.....	65
GRAF 5	VÝVOJ PODÍLU DLOUHODOBĚ NEZAMĚSTNANÝCH OSOB Z CELKOVÉHO POČTU OSOB VEDENÝCH NA ÚŘADU PRÁCE V % V KRAJÍCH ČR V LETECH 2005 AŽ 2014.....	69
GRAF 6	VÝVOJ POČTU UCHAZEČŮ O ZAMĚSTNÁNÍ NA JEDNO VOLNÉ PRACOVNÍ MÍSTO V KRAJÍCH ČR V LETECH 2005 AŽ 2014....	74
GRAF 7	EXTRAPOLAČNÍ PŘEDPOVĚĎ PODÍLU NEZAMĚSTNANÝCH OSOB CELKEM V KRAJÍCH ČR V LETECH 2015 - 2017.....	79
GRAF 8	EXTRAPOLAČNÍ PŘEDPOVĚĎ PODÍLU NEZAMĚSTNANÝCH ŽEN V KRAJÍCH ČR	81
GRAF 9	EXTRAPOLAČNÍ PŘEDPOVĚĎ PODÍLU NEZAMĚSTNANÝCH MUŽŮ V KRAJÍCH ČR V LETECH 2015 - 2017	83
GRAF 10	EXTRAPOLAČNÍ PŘEDPOVĚĎ PODÍLU NEZAMĚSTNANÝCH MLADÝCH LIDÍ Z CELKOVÉHO POČTU UCHAZEČŮ O ZAMĚSTNÁNÍ V KRAJÍCH ČR V LETECH 2015 - 2017.....	85
GRAF 11	EXTRAPOLAČNÍ PŘEDPOVĚĎ PODÍLU DLOUHODOBĚ NEZAMĚSTNANÝCH Z CELKOVÉHO POČTU UCHAZEČŮ O ZAMĚSTNÁNÍ V KRAJÍCH ČR V LETECH 2015 - 2017.....	87

8 PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA 1 POČET UCHAZEČŮ O ZAMĚŠTNÁNÍ CELKEM V JEDNOTLIVÝCH KRAJÍCH ČR	99
PŘÍLOHA 2 POČET UCHAZEČŮ DLOUHODOBĚ VEDENÝCH NA ÚŘADU PRÁCE V KRAJÍCH ČR.....	100
PŘÍLOHA 3 POČET MLADÝCH UCHAZEČŮ O ZAMĚŠTNÁNÍ VEDENÝCH NA ÚŘADU PRÁCE V KRAJÍCH ČR.....	101

Příloha 1 Počet uchazečů o zaměstnání celkem v jednotlivých krajích ČR

Počet uchazečů o zaměstnání celkem v počtu osob v letech 2005 - 2014										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hlavní město Praha	24571	21364	17363	17433	29865	33433	32580	36771	44922	4399
Středočeský kraj	40751	35498	29273	31220	49144	54716	50594	54451	61681	56674
Jihočeský kraj	23632	20426	16452	17505	27530	29545	26450	28767	31551	27645
Plzeňský kraj	20500	17959	14516	16757	26802	27267	23308	23724	25709	22641
Karlovarský kraj	18017	16221	12975	13437	19377	19922	17447	18411	19600	17290
Ústecký kraj	70532	63562	49894	45657	59976	61947	58087	61589	65820	60824
Liberecký kraj	18923	17258	14566	16605	26273	25653	23286	24185	25909	23496
Královéhradecký kraj	21989	19298	14499	14728	23373	24678	22185	2510	27678	23866
Pardubický kraj	22782	19369	15417	16998	26817	27359	23631	25264	26371	21938
kraj Vysočina	22814	20060	16202	17874	28566	29410	25605	26963	28304	25532
Jihomoravský kraj	63692	55230	44239	43063	65944	69342	62722	66435	71970	66203
Olomoucký kraj	36180	31187	23495	23470	41092	42117	38119	40342	43364	38990
Zlínský kraj	29505	25601	20171	20048	33836	33386	29418	32100	33978	29439
Moravskoslezský kraj	96528	85422	65816	57455	80581	82776	75019	81099	89976	83877

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ v krajích ČR

Příloha 2 Počet uchazečů dlouhodobě vedených na úřadu práce v krajích ČR

Počet uchazečů dlouhodobě vedených na úřadu práce v letech 2005-2014										
V rozmezí 12 - 24 měsíců v počtu uchazečů o zaměstnání										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hlavní město Praha	3446	2612	1981	1451	2179	5018	4941	5756	8706	8238
Středočeský kraj	5753	4529	3282	2671	4926	8966	8465	8242	10763	9624
Jihočeský kraj	3210	2615	1711	1427	2626	4238	3762	3674	4928	3895
Plzeňský kraj	2819	2282	1633	1364	2904	4547	3415	3108	4026	3222
Karlovarský kraj	2916	2276	1587	1290	2590	3750	2837	2717	3565	2940
Ústecký kraj	11488	9836	7299	4859	8296	11656	10403	10275	12691	11094
Liberecký kraj	2632	2275	1839	1599	3319	4886	3755	3809	4635	3869
Královéhradecký kraj	3330	2486	1614	1033	2193	3780	3405	3627	4907	4007
Pardubický kraj	3183	2369	1657	1438	2994	4420	3402	3430	4275	3137
kraj Vysočina	3500	2790	1792	1550	3347	5073	3963	3638	4435	3634
Jihomoravský kraj	10613	8028	5791	4591	7932	12578	10399	10542	12841	11269
Olomoucký kraj	5351	4169	2994	2274	4432	8451	6584	6385	7506	6585
Zlínský kraj	4649	3716	2688	2057	3915	6585	4609	4571	5896	4453
Moravskoslezský kraj	16834	12981	9043	6097	9789	15212	12407	12296	17001	14721
Déle než 24 měsíců v počtu uchazečů o zaměstnání										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hlavní město Praha	2847	2588	1962	1447	1263	1920	3254	4086	6191	8329
Středočeský kraj	8451	7595	5524	4213	3979	5713	8460	9964	12413	14352
Jihočeský kraj	3459	3560	2620	1910	1858	2655	3704	4234	5148	5487
Plzeňský kraj	4222	3944	3019	2407	2358	3228	4257	4476	5175	5377
Karlovarský kraj	4848	4718	3747	2891	2748	3480	4087	4139	4737	5278
Ústecký kraj	24622	22486	17320	12473	10940	12461	14490	15636	18089	20123
Liberecký kraj	4467	3880	3088	2481	2673	3705	4728	4939	5824	6232
Královéhradecký kraj	3971	3758	2586	1364	1171	1777	2757	3438	4460	5208
Pardubický kraj	4904	4410	3311	2572	2496	3373	4321	4436	5084	5228
kraj Vysočina	5106	5021	3854	3000	2867	4033	5255	5553	6377	6812
Jihomoravský kraj	16264	14820	11100	8446	7980	10236	12798	13568	16203	18052
Olomoucký kraj	9615	8261	5764	4073	3865	5475	7993	9016	10251	11050
Zlínský kraj	7181	6527	4884	3862	3737	4999	6414	6395	7101	7393
Moravskoslezský kraj	33123	30377	23223	16684	14496	16266	19265	20284	23753	27556

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ v krajích ČR

Příloha 3 Počet mladých uchazečů o zaměstnání vedených na úřadu práce v krajích ČR

Počet mladých uchazečů vedených na úřadu práce v letech 2005-2014										
V rozmezí do 19 let v počtu uchazečů o zaměstnání										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hlavní město Praha	825	718	531	492	957	1008	1038	989	1108	857
Středočeský kraj	2315	1897	1527	1760	2713	2606	1546	2576	2434	1882
Jihočeský kraj	1326	1071	873	964	1430	1325	1302	1363	1219	926
Plzeňský kraj	1044	904	662	986	1448	1314	1176	1176	1016	795
Karlovarský kraj	1237	1043	799	960	1210	1145	1045	1105	954	747
Ústecký kraj	4429	3886	2989	2922	3533	3267	3150	3363	2984	2424
Liberecký kraj	1173	1045	863	1006	1391	1135	1214	1190	1023	891
Královéhradecký kraj	1220	976	710	831	1202	1057	1077	1191	1092	816
Pardubický kraj	1215	981	750	885	1399	1139	1142	1250	1106	761
kraj Vysočina	1190	914	700	831	1292	1110	1098	1133	920	746
Jihomoravský kraj	3102	2478	1829	1923	2856	2681	2627	2763	2497	1879
Olomoucký kraj	1626	1325	993	1121	1643	1531	1456	1526	1375	1123
Zlínský kraj	1291	1063	726	839	1308	1084	1083	1224	1110	804
Moravskoslezský kraj	5099	4163	2845	2745	3516	3466	3116	3372	3236	2719
V rozmezí od 20 - 24 let v počtu uchazečů o zaměstnání										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hlavní město Praha	3107	2500	1797	1960	3839	3865	4028	4587	5227	4563
Středočeský kraj	5287	4400	3335	3945	6853	7152	7026	7440	8097	6573
Jihočeský kraj	3200	2601	1848	2240	3699	3783	3619	3915	4113	3233
Plzeňský kraj	2605	2061	1492	2100	3661	3484	3025	3093	3146	2541
Karlovarský kraj	2466	2104	1438	1742	2651	2618	2395	2495	2597	2008
Ústecký kraj	9896	8221	5491	5325	7983	7978	8034	8670	8706	7148
Liberecký kraj	2423	2124	1649	2084	3424	3135	3181	3340	3361	2830
Královéhradecký kraj	3057	2368	1638	1992	3243	3209	3286	3751	3968	3031
Pardubický kraj	3045	2354	1685	2165	3619	3298	3246	3602	3452	2610
kraj Vysočina	3399	2769	1889	2315	3996	3847	3695	3873	3979	3199
Jihomoravský kraj	9538	7397	5037	5269	9117	9015	8918	9484	9940	8191
Olomoucký kraj	4763	3676	2268	2715	5436	5179	5107	5485	5605	4374
Zlínský kraj	4141	3165	2164	2512	4569	4345	4094	4526	4600	3399
Moravskoslezský kraj	12511	10276	6307	6057	9721	10098	9218	10247	11167	8861
V rozmezí od 25 - 29 let v počtu uchazečů o zaměstnání										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hlavní město Praha	3307	2754	2174	2350	4233	4321	4215	4695	5665	5269
Středočeský kraj	5029	4215	3174	3329	5511	5943	5441	5865	6604	5791
Jihočeský kraj	2962	2415	1790	1956	3150	3224	2960	3129	3462	2949
Plzeňský kraj	2357	1999	1465	1854	2953	2935	2534	2565	2848	2492

Karlovarský kraj	2104	1828	1317	1421	2099	2135	1893	2016	2111	1914
Ústecký kraj	9121	7742	5432	4884	6691	6859	6517	6722	7509	6574
Liberecký kraj	2284	1941	1564	1812	2847	2739	2515	2656	2859	2491
Královéhradecký kraj	2631	2241	1513	1519	2580	2732	2484	2935	3197	2695
Pardubický kraj	2732	2189	1538	1836	2990	2918	2508	2643	2882	2372
kraj Vysočina	2838	2393	1766	2006	3286	3202	2828	2911	3060	2615
Jihomoravský kraj	8237	6789	4822	4988	7836	8050	7398	7504	8234	7435
Olomoucký kraj	4320	3557	2367	2351	4582	4465	4116	4268	4712	4145
Zlínský kraj	3520	2850	2096	2134	3881	3683	3271	3507	3797	3107
Moravskoslezský kraj	10885	9011	6082	5499	8392	8614	7772	8528	9997	8865

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ v krajích ČR